

DUTCH BIRDING

VOLUME 27 • NO 5 • 2005

Dutch Birding

*Internationaal tijdschrift over
Palearctische vogels*

REDACTIE

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
fax 023-5376749
e-mail editors@dutchbirding.nl

FOTOREDACTIE

Dutch Birding
p/a René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Nederland
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

ABONNEMENTENADMINISTRATIE

p/a Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Nederland
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BESTUUR

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland
e-mail dba@dutchbirding.nl

COMMISSIE DWAALGASTEN

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Nederland
e-mail cdna@dutchbirding.nl

COMMISSIE SYSTEMATIEK

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CSNA, p/a George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Nederland
e-mail csna@dutchbirding.nl

TELEFOONLIJNEN

0900-BIRDING (= 0900-2473464)
(vogellijn, EUR 0.35/min)
010-4281212 (inspreeklijn)

INTERNET

www.dutchbirding.nl

Dutch Birding

HOOFDREDACTEUR Arnoud van den Berg (tel 023-5378024,
e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

ADJUNCT HOOFDREDACTEUR Enno Ebels (tel 030-2961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

UITVOEREND REDACTEUR André van Loon (tel / fax 020-6997585,
e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

FOTOGRAFISCH REDACTEUR René Pop (tel 0222-316801, fax 0222-316802,
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

REDACTIERAAD Peter Adriaens, Marten van Dijk, Ferdie Hieselaar, Magnus Robb, Roy Slaterus,
Roland van der Vliet en Rik Winters

REDACTIE-ADVIESRAAD Peter Barthel, Mark Constantine, Gunter De Smet, Dick Forsman,
Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, George
Sangster, Hadoram Shirihai en Lars Svensson

REDACTIEMEDEWERKERS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van
Duivendijk, Joris Elst, Dick Groenendijk, Klaas Haas, Jan van der Laan, Hans van der
Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum en Peter de Rouw

PRODUCTIE EN LAY-OUT André van Loon en René Pop

ADVERTENTIES Laurens Steijn, p/a Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam
e-mail advertising@dutchbirding.nl

ABONNEMENTEN De abonnementsprijs voor 2005 bedraagt: EUR 32.00 (Nederland), EUR
35.00 (Europa) en EUR 38.00 (landen buiten Europa).

U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening
01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening
54 93 30 348 van ABN-AMRO (Castricum), ovr 'abonnement Dutch Birding'. Alle reken-
ningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na
ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift. Het publiceert originele artikelen en
mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de
Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over
vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De volgorde van vogels in Dutch Birding volgt in eerste instantie een klassieke 'Wetmore-
indeling'. Binnen dit raamwerk worden voor taxonomie en naaming van de volgende
overzichten aangehouden: *Zeldzame vogels van Nederland* door A B van den Berg &
C A W Bosman (2001, Haarlem) (taxonomie en wetenschappelijke, Nederlandse en Engelse
namen van Nederlandse vogels); *Palearctic birds* door M Beaman (1994, Stonyhurst)
(Engelse namen van overige Palearctische vogels); *Vogels van de wereld - complete
checklist* door M Walters (1997, Baarn) (Nederlandse namen van overige vogels van de
wereld); en *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (derde
editie) door E C Dickinson (redactie) (2003, Londen) (taxonomie en wetenschappelijke en
Engelse namen van overige vogels van de wereld). Voor afwijkingen van en aanvullingen
op bovenstaande overzichten zie Dutch Birding 19: 21-28, 1997; 20: 22-32, 1998; 24: 22-
24, 2002; 25: 49-50, 2003; 26: 49-51, 2004; 27: 42-43, 2005.

Een lijst met tarieven voor de vergoeding van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar
bij de redactie.

Dutch Birding Association

BESTUUR Theo Admiraal (penningmeester), Gijsbert van der Bent (voorzitter, tel 071-
4024547), Wietze Janse, Marc Plomp (secretaris, tel 0348-433730) en Laurens Steijn; tevens
is de redactie van Dutch Birding met een zetel vertegenwoordigd.

BESTUURMEDEWERKERS Jeannette Admiraal, Leon Boon, Lucien Davids, Arjan van Egmond,
Albert van den Ende, Klaas Haas, Marcel Haas, Leo Heemskerk, Arnold Meijer, Rob Olivier,
Patrick Palmen, Sven Rijnbeek, Chris van Rijswijk, Marcel Scholte, Vincent van der Spek,
Jeroen van Vianen en Peter Weiland.

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

LEDEN Theo Bakker, Ruud Brouwer, Bert de Bruin (secretaris, tel 050-5716672), Nils van
Duivendijk, Teus Luijndijk, Laurens Steijn, Roland van der Vliet (voorzitter, tel 030-
2970013) en Pim Wolf. MEDEWERKER Max Berlijn (archivaris). De CDNA is een commissie
van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA)

LEDEN Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar en George Sangster (secretaris,
tel 071-5143790). De CSNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de
Nederlandse Ornithologische Unie.

© 2005 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft
bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Nederland

Dutch Birding

CHIEF EDITOR Arnoud van den Berg (tel +31-235378024, e-mail arnoud.van.den.berg@dutchbirding.nl)

DEPUTY CHIEF EDITOR Enno Ebels (tel +31-302961335, e-mail enno.ebels@dutchbirding.nl)

EXECUTIVE EDITOR André van Loon (tel / fax +31-206997585, e-mail andre.van.loon@dutchbirding.nl)

PHOTOGRAPHIC EDITOR René Pop (tel +31-222316801, fax +31-222316802, e-mail rene.pop@dutchbirding.nl)

EDITORIAL BOARD Peter Adriaens, Marten van Dijk, Ferdy Hieselaar, Magnus Robb, Roy Slaterus, Roland van der Vliet and Rik Winters

EDITORIAL ADVISORY BOARD Peter Barthel, Mark Constantine, Gunter De Smet, Dick Forsman, Ricard Gutiérrez, Anthony McGeehan, Killian Mullarney, Klaus Malling Olsen, George Sangster, Hadoram Shirihai and Lars Svensson

EDITORIAL ASSISTANTS Rob van Bemmelen, Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Joris Elst, Dick Groenendijk, Klaas Haas, Jan van der Laan, Hans van der Meulen, André van der Plas, Kees Roselaar, René van Rossum and Peter de Rouw

PRODUCTION AND LAY-OUT André van Loon and René Pop

ADVERTISING Laurens Steijn, c/o Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam e-mail advertising@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTIONS The subscription rate for 2005 is: EUR 32.00 (Netherlands), EUR 35.00 (Europe) and EUR 38.00 (countries outside Europe).

Subscribers in Belgium, Denmark, Finland, Germany, Norway and Sweden are kindly requested to pay the subscription fee to our local bank accounts in these countries. Details can be found on the internet (www.dutchbirding.nl).

British subscribers are requested to pay exclusively by Sterling cheque. This cheque can be sent to Dutch Birding, c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands.

Subscribers in other countries can make their payment by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send an e-mail indicating your credit card type, account number, the expiry date and full address details to circulation@dutchbirding.nl.

The subscription starts upon receipt of payment and already published issues will be sent.

Dutch Birding is a bimonthly journal. It publishes original papers and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The sequence of birds in Dutch Birding basically follows a classic 'Wetmore sequence'. Within this framework, the following lists are used for taxonomy and nomenclature: *Rare birds of the Netherlands* by A B van den Berg & C A W Bosman (2001, Haarlem) (taxonomy and scientific, Dutch and English names of birds recorded in the Netherlands); *Palearctic birds* by M Beaman (1994, Stonyhurst) (English names of remaining Palearctic birds); *Vogels van de wereld - complete checklist* by M Walters (1997, Baarn) (Dutch names of remaining birds of the world); and *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world* (third edition) by E C Dickinson (editor) (2003, London) (taxonomy and scientific and English names of remaining birds of the world). For deviations from and additions to these lists see Dutch Birding 19: 21-28, 1997; 20: 22-32, 1998; 24: 22-24, 2002; 25: 49-50, 2003; 26: 49-51, 2004; 27: 42-43, 2005.

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors.

Dutch Birding Association

BOARD Theo Admiraal (treasurer), Gijsbert van der Bent (president, tel +31-714024547), Wietze Janse, Marc Plomp (secretary, tel +31-348433730) and Laurens Steijn; the editors of Dutch Birding also have one seat in the board.

BOARD ASSISTANTS Jeannette Jeannette Admiraal, Leon Boon, Lucien Davids, Arjan van Egmond, Albert van den Ende, Klaas Haas, Marcel Haas, Leo Heemskerk, Arnold Meijer, Rob Olivier, Patrick Palmen, Sven Rijnbeek, Chris van Rijswijk, Marcel Scholte, Vincent van der Spek, Jeroen van Vianen and Peter Weiland.

Dutch rarities committee (CDNA)

MEMBERS Theo Bakker, Ruud Brouwer, Bert de Bruin (secretary, tel +31-505716672), Nils van Duivendijk, Teus Luijendijk, Laurens Steijn, Roland van der Vliet (chairman, tel +31-302970013) and Pim Wolf. **ASSISTENT** Max Berlijn (archivist). The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

Dutch committee for avian systematics (CSNA)

MEMBERS Arnoud van den Berg, André van Loon, Kees Roselaar and George Sangster (secretary, tel +31-715143790). The CSNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithologists' Union.

Dutch Birding

*International journal on
Palearctic birds*

EDITORS

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
fax +31-235376749
e-mail editors@dutchbirding.nl

PHOTOGRAPHIC EDITOR

Dutch Birding
c/o René Pop
Postbus 31
1790 AA Den Burg-Texel
Netherlands
e-mail rene.pop@dutchbirding.nl

SUBSCRIPTION ADMINISTRATION

c/o Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Netherlands
e-mail circulation@dutchbirding.nl

BOARD

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands
e-mail dba@dutchbirding.nl

DUTCH RARITIES COMMITTEE CDNA

Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Netherlands
e-mail cdna@dutchbirding.nl

DUTCH COMMITTEE FOR AVIAN SYSTEMATICS

CSNA, c/o George Sangster
Stevenshof 17
2312 GM Leiden
Netherlands
e-mail csna@dutchbirding.nl

© 2005 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by drukkerij robstolk®, Mauritskade 55, 1092 AD Amsterdam, Netherlands

INTERNET
www.dutchbirding.nl

Artikelen / papers

- 295 Field identification of Maghreb chaffinches *Arnoud B van den Berg & The Sound Approach*
 302 Olivaceous warblers in the western Mediterranean and their identification *Arnoud B van den Berg & The Sound Approach*
 308 Westelijke Blonde Tapuiten op Terschelling in mei 2001 en in Eemshaven in oktober-november 2004 [Western Black-eared Wheatears on Terschelling in May 2001 and at Eemshaven in October-November 2004] *Mark Zekhuis, Jacob G Bosma, Martin P Olthoff & Enno B Ebels*
 315 Haakbekken in Noord-Nederland in november 2004 [Pine Grosbeaks in the Netherlands in November 2004] *Jacob G Bosma, A (Bert) de Bruin & Enno B Ebels*

Varia

- 329 Monniksgier van Spaans-Franse herkomst in Nederland in maart-augustus 2005 [Eurasian Black Vulture of Spanish-French origin in the Netherlands in March-August 2005] *Enno B Ebels*
 333 Low-altitude breeding Ibisbills near Beijing, China *Remco Hofland*

CDNA-mededelingen

- 337 Crested Ibis *Max Berlijn*

Corrigenda

- 339 Recente CDNA-besluiten
 339

Aankondigingen & verzoeken / announcements & requests

Masters of Mystery

- 340 Gekleurde Blauwe Kiekendieven; Report of winter survey of Syrian wetlands; SOVON Landelijke Dag
 341 Solutions of fourth round 2005: Siberian Blue Robin and Black-faced Bunting; Fifth round 2005 *Rob S A van Bemmelen & Dick Groenendijk*

WP reports

- 344 late July-early September 2005 *Arnoud B van den Berg & Marcel Haas*

Recente meldingen / recent reports

- 352 Nederland: juli-augustus 2005 *Ruud M van Dongen, Klaas Haas & Peter W W de Rouw*
 359 België: juli-augustus 2005 *Gerald Driessens*

DB Actueel

- 362 Two new species of tapaculo; New species of antshrike; Broedende Bijeneters in Solleveld [BREEDING EUROPEAN BEE-EATERS]; Roodkeelstrandloper en Grijze Strandloper in Wagejöt [RED-NECKED STINT AND SEMIPALMATED SANDPIPER]; Waarschijnlijke Oosterse Gekraagde Roodstaart op Texel [PROBABLE EHRENBERG'S REDSTART]

DBA-nieuws

- III Programma Dutch Birding-vogelweek 2005 op Texel

Voorplaat / front cover

- Grijswangdwerglijster / Grey-cheeked Thrush *Catharus minimus*, Nome, Alaska, VS, 2 juni 2004 (*René Pop*)

Field identification of Maghreb chaffinches

Arnoud B van den Berg & The Sound Approach

Common Chaffinch *Fringilla coelebs* has distinctive taxa which are sorted by Cramp & Perrins (1994) in a Eurasian *coelebs* group of c 11 subspecies, a Macaronesian *canariensis* group of six subspecies in the Azores, Canary Islands and Madeira, and a Maghreb *spodiogenys* group of two subspecies (*africana* and *spodiogenys*) in mainland North Africa. Because of diagnostic morphological and vocal differences, Kees (C S) Roselaar in Cramp & Perrins (1994) stated that it was probably better to consider each group as a separate species. The most distinctive Common Chaffinch taxa in the Canary Islands are *palmae* on the western islands of La Palma and Hierro (the population on the latter is sometimes separated as *ombriosa*, which has a different calls; Magnus Robb in litt) and *canariensis* on the central islands of Gomera, Gran Canaria and Tenerife; *maderensis* is confined to Madeira and *moreletti* to the Azores. Marshall & Baker (1999) presented molecular data which show that, in spite of the differences in plumage and vocalizations, Atlas Chaffinch *F c africana* and European Chaffinch *F c coelebs* are more closely related to each other than to any of the Atlantic islands subspecies. The most surprising result, however, was that Tunisian Chaffinch *F c spodiogenys* appeared to be genetically divergent from all other chaffinches, including *africana*. As a consequence, Collinson (2001) concluded that, if *africana* were to be split from *coelebs* because of its diagnostic differences, it is not straightforward to include *spodiogenys* in *F africana* even though the latter is generally regarded as (his words) 'obviously similar' to *africana*. The main question following from this account concerns the chaffinch situation in Tunisia, where *africana* occurs in the eastern Atlas ranges of the north-west while *spodiogenys* inhabits the eastern half, reaching from Cap Bon south to Djerba and north-western Lybia.

Is it correct to regard the two Maghreb chaffinches as 'obviously similar' or have their differences largely been understated by handbooks and field guides? The latter seems the case since, for instance, Cramp & Perrins (1994) depict many subspecies but not Tunisian *spodiogenys*

and hardly differentiate any of its biometrics. Field guides depict at most one Maghreb taxon if any, often without a proper caption, adding to the belief that both are similar. For instance, Jonsson (1992, 1996) depicts a chaffinch captioned as *africana* that shows some features which may be more typical of *spodiogenys*. Heinzel et al (1995) illustrate several chaffinch subspecies including an *africana* labelled as *spodiogenys*. And a pale *africana* was erroneously labelled as a *spodiogenys* in the Dutch (but not in another) edition of Svensson et al (2000). This identification problem was brought close to home for many European birders by several African Chaffinches *F c africana/spodiogenys* turning up as presumed vagrant in north-western Europe in recent years. Oreel (2004) presented a list of 15 reports from six countries up to and including 2003 without identifying any to subspecies. However, the British Birds Rarities Committee (BBRC), in a press release of 19 May 2004, suggested that all six 'africana/spodiogenys' claimed for Britain in 1994-98 showed 'a pattern of recurring anomalies' in, eg, an aberrant coloration of underparts (with a grey wash, or unusually pale, or too orangey) and upperparts (brownish green instead of bright green on mantle).

Therefore, it seems useful to publish some photographs and field notes on both taxa from several recent visits to Morocco and a sound-recording trip together with René Pop for The Sound Approach project in Tunisia in early May 2005. First of all, we were struck by the fact that, like *africana*, both sexes of *spodiogenys* differed from European chaffinches by not having a *fin* call but instead regularly uttering a *chep* call variant. In addition, *spodiogenys* males had a *fiuuu* call sounding different from any of the calls recorded from *africana* or *coelebs* which, however, appeared to be the equivalent of the rain call, which is quite variable in chaffinches. (Further sound analyses fall outside the scope of this paper.) From our limited experience at three sites in eastern Tunisia (near Arram, Gabès; along the main road north of Skhira, Sfax; and at Cap Bon, Nabeul), we concluded that the plumages

362 Atlas Chaffinch / Atlasvink *Fringilla coelebs africana*, male, Ifrane, Morocco, 27 March 2002
(Arnoud B van den Berg)

363 Atlas Chaffinch / Atlasvink *Fringilla coelebs africana*, male, Oued Massa, Souss, Morocco, 19 March 2004
(Arnoud B van den Berg)

364-365 Atlas Chaffinch / Atlasvink *Fringilla coelebs africana*, male, Oued Massa, Souss, Morocco, 15 April 2005
(Arnoud B van den Berg)

366 Atlas Chaffinch / Atlasvink *Fringilla coelebs africana*, male, Agadir-Taroudannt, Morocco, 24 January 1987 (Killian Mullarney). This bird shows a suggestion of the upper eye-crescent bleeding off into a very faint sort of supercilium which may be more typical of *spodiogenys*. **367** Atlas Chaffinch / Atlasvink *Fringilla coelebs africana*, male, Jendouba, Tunisia, 3 May 2005 (René Pop)

368 Tunisian Chaffinch / Tunesische Vink *Fringilla coelebs spodiogenys*, male, north of Skhira, Sfax, Tunisia, 1 May 2005 (René Pop)

369 Tunisian Chaffinch / Tunesische Vink *Fringilla coelebs spodiogenys*, male, Arram, Gabès, Tunisia, 1 May 2005 (René Pop)

of the two Maghreb chaffinches are 'obviously different'. Males *spodiogenys* were essentially a bluish-grey, white and black bird with bright colouring restricted to a green area on the upper mantle. Its pale grey-black-and-white impression was enhanced by its paler blue-grey head, offering a sharper contrast with the black area on forehead and lores and less contrast with chin and throat than in *africana*. The white around the eye was also different as it was not a clear-cut broken eye-ring consisting of two narrow white crescents as in *africana*. Instead, there was a more vaguely bordered white area especially above and behind the eye, broken by a much thinner dark line behind the eye. From a distance, this appeared like a small whitish spot above and behind the eye instead of an eye-ring (as illustrated for *africana* by Jonsson (1992, 1996)). Only in direct sunlight, a very faint pinkish flush was visible on throat and upperbreast. The white in the wing of *spodiogenys* also seemed to be purer (without yellow-green tinges) and more extensive than in *africana* showing, at least on average, a broader white wingbar and more demarcated whiter fringes on tertials and secondaries (in that respect, the *africana* wing markings in Jonsson (1992, 1996) and Svensson et al (2000) seem more typical of *spodiogenys* than *africana*).

In Morocco, *africana* is colourful with a contrasting blue head, the bright green of the mantle extending to back and rump, rich salmon-pink on the underparts, and yellowish fringes to coverts and remiges. It is noteworthy, though, that there is a cline from intense to less intense coloration from west to east in *africana* (Cramp & Perrins 1994) and, indeed, the few individuals we encountered at the eastern end of its range in Tunisia were distinctly paler than those in Morocco.

Justin Jansen (in litt) photographed all chaffinch specimens from Tunisia in Natural History Museum, Tring, England, in June 2005. The ones labelled as male *spodiogenys*, many of them from February, not only showed broad, pure white and well-demarcated tertial fringes but also a varying amount of green on the upperparts. Judging from the labels, it seems that the average amount of green decreases towards the east, ie, away from a possible area of contact with *africana*, which would be in line with our field observations at three sites along Tunisia's eastern coast.

While it is still questionable whether female *africana* can be safely separated in the field from

European Chaffinch other than by call, the female *spodiogenys* we observed near Arram at the border of the provinces of Gabès and Medenine had a distinctive pale greyish instead of brownish appearance, having pale dull-grey on head and upperparts with only a green tinge on the mantle, and dull white underparts with greyish flanks.

Regarding structure, despite having no measurements or direct comparison, we had the impression that the bills of *spodiogenys* photographed near Arram were large. However, this may be due to our small sample and even related to the proximity of the Lybian population which, according to Roselaar in Cramp & Perrins (1994), has birds with a longer bill than those in the remainder of Africa.

Based on the present morphological (Cramp & Perrins 1994), bioacoustic (Lynch & Baker 1994) and molecular evidence (Marshall & Baker 1999), one could argue that it makes sense to treat some Common Chaffinch taxa as specifically distinct. Apart from Tunisian Chaffinch '*F spodiogenys*', these may include Azores Chaffinch '*F moreletti*' (which shows the greatest shift in morphology among Macaronesian subspecies evolving toward the phenotype of Blue Chaffinch *F teydea*; Grant 1979), Atlas Chaffinch '*F africana*' and one '*F canariensis*' or more for the Madeiran and Canary Islands chaffinches. To put these suggestions into perspective, one should keep in mind that, in taxonomy and systematics, only monophyly (to pursue) and paraphyly (to banish) do really matter, leaving other discussions, particularly those on the 'correct rank' of taxa, as superfluous (Cornelis Hazevoet pers comm).

Hopefully, in the future, birders in Tunisia can shed more light on the identification of both Maghreb chaffinch taxa, also in winter and immature plumages, to verify the extent of variation and find out what is going on in a possible area of contact.

Samenvatting

VELDHERKENNING VAN MAGHREB-VINKEN De ondersoorten van Vink *Fringilla coelebs* zijn te rangschikken in een Euraziatische *coelebs*-groep van c 11 ondersoorten, een Macaronesische *canariensis*-groep van zes ondersoorten op de Azoren (*F c moreletti*), Canarische Eilanden en Madeira, en een *spodiogenys*-groep van twee ondersoorten in de Maghreb (*F c africana* en *F c spodiogenys*) op het Noord-Afrikaanse vasteland. Deze drie groepen worden soms als aparte soorten beschouwd, waarbij ook verdere opdelingen in Macaronesië worden voorgesteld (met *moreletti* als voornameste kandidaat). Uit genetisch onderzoek komt

naar voren dat *africana* en *coelebs* niet alleen nauwer aan elkaar verwant zijn dan aan de Macaronesische groep maar ook dat *africana* minder verwant is aan de Tunesische ondersoort *spodiogenys*. Dat laatste is verrassend omdat de laatste twee op elkaar lijken en in veldgidsen en handboeken zelden worden onderscheiden. Beide ondersoorten komen voor in Tunesië, *africana* in het noord-westen in oostelijke uitlopers van de Atlas en *spodiogenys* langs de gehele oostkust tot in het noordwesten van Libië. Op basis van waarnemingen aan *africana* in verschillende maanden in Marokko en aan zowel een klein aantal *africana* als *spodiogenys* in mei 2005 in Tunesië viel allereerst op dat beide taxa een *chep*-roep hebben. Deze roep verschilt diagnostisch van de *fink*-roep van Vinken in Europa. Verder liet *spodiogenys* een *fiuuu*-‘regenroep’ horen die niet van *africana* en *coelebs* bekend was maar dat is niet opmerkelijk aangezien deze ‘regenroep’ bij Vinken in het hele verspreidingsgebied variabel is. De *spodiogenys*-vinken die op drie plaatsen in het oosten van Tunesië werden bestudeerd en gefotografeerd bleken in verenkleed duidelijk te verschillen van *africana*. Mannetjes maakten een blauwgrijze, witte en zwarte indruk met het heldergroen beperkt tot een gebied op de bovenmantel en witachtige onderdelen. De lichtere blauwgrijze kop bood een scherper contrast met het zwart van het voorhoofd en de teugel en minder met het wit van kin en keel dan bij *africana*. Het wit rond het oog leek vager begrensd dan bij *africana*, die in het algemeen een scherper begrensde onderbroken oogring laat zien. De lichte randen van tertials en handpennen van *spodiogenys* waren witter en minder geelgroen getint dan bij *africana* en het wit op de vleugel was gemiddeld breder en scherper begrensd. Mannetjes *africana* in Marokko waren kleurrijk met meestal zalmkleurig roze onderdelen maar naar het oosten (dus met name in noord-westelijk Tunesië)

wordt *africana* gemiddeld lichter. Vrouwjes *spodiogenys* leken grijzer en minder bruin dan vrouwjes *africana* en *coelebs*. De hoop wordt uitgesproken dat in de toekomst meer duidelijkheid komt over de herkenning van beide Maghreb-taxa en in de mate waarin hun kenmerken variëren en dat een beter inzicht wordt verkregen over de situatie in eventuele contactzones.

References

- Collinson, M 2001. Evolution of Atlantic-island Chaffinches. Br Birds 94: 121-124.
- Cramp, S & Perrins, C M (editors) 1994. The birds of the Western Palearctic 8. Oxford.
- Grant, P R 1979. Evolution of the chaffinch, *Fringilla coelebs*, on the Atlantic Islands. Biol J Linn Soc 11: 301-332.
- Heinzel, H, Fitter, R S R & Parslow, J 1995. Birds of Britain and Europe with North Africa and the Middle East. London.
- Jonsson, L 1992. Birds of Europe with North Africa and the Middle East. London.
- Jonsson, L 1996. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Fourth edition. Baarn.
- Lynch, A & Baker, A J 1994. A population memetics approach to cultural evolution in Chaffinch song: differentiation among populations. Evolution 48: 351-359.
- Marshall, H D & Baker, A J 1999. Colonization history of Atlantic Island Chaffinches (*Fringilla coelebs*) revealed by mitochondrial DNA. Mol Phylogen Evol 11: 201-212.
- Oreel, G J 2004. Origin of presumed African Chaffinch on Maasvlakte in April 2003. Dutch Birding 26: 46-47.
- Svensson, L, Grant, P J, Mullarney, K & Zetterström, D 2000. ANWB vogelgids van Europa. Den Haag.

Arnoud B van den Berg & The Sound Approach, c/o Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands (arnoud.vandenberg@planet.nl)

Olivaceous warblers in the western Mediterranean and their identification

Arnoud van den Berg & The Sound Approach

Two species of olivaceous warbler *Acrocephalus* breed in the western Mediterranean: Western Olivaceous Warbler *A opacus* (in Iberia and north-western Africa) and Saharan Olivaceous Warbler *A pallidus reiseri* (in north-western Africa south and east of the Atlas range). Due to a lack of information in field guides, the identification, biology and distribution of these two, especially Saharan Olivaceous, is still little known. The three recently published standard works on the birds of Algeria, Morocco and Tunisia (Isenmann & Moali 2000, Thévenot et al 2003, Isenmann et al 2005) offer little information either and do not always make a clear distinction between the two. Therefore, it seems useful to publish information and photographs of both taxa from several recent visits to Morocco and from a sound-recording trip for The Sound Approach project in Tunisia in early May 2005.

Only since recently, following the molecular analyses by Helbig & Seibold (1999), Western Olivaceous Warbler has been treated as specifically distinct (Svensson et al 2000, Knox et al 2002, Redactie Dutch Birding 2002). Saharan Olivaceous Warbler is regarded as conspecific with subspecies occurring from Niger to central Sudan (*A p laeneni*), Egypt (*A p pallidus*) and south-eastern Europe and south-western Asia (*A p elaeicus*, which includes the eastern *A p tamari-ceti*), under the combined name Eastern Olivaceous Warbler (below, Eastern Olivaceous is used for *elaieus* only). Like Booted Warbler *A caligatus* and Sykes's Warbler *A rama*, olivaceous warblers seem to be more closely related to *Acrocephalus* warblers than to *Hippolais* warblers to which they were formerly attributed (Leisler et al 1997, Sangster 1997, Sangster et al 1997, 1999, Ottoson et al 2005). Ottoson et al (2005) confirmed that morphological and genetic data support the split of olivaceous warblers in a western and an eastern species and that their songs differ clearly, the latter's reportedly being consistent within its wide range of four subspecies. Based on morphological differences, Kees (C S) Roselaar in Cramp (1992) suggested a three-fold instead of a two-fold split into Western *A opacus*,

Saharan *A pallidus* and Eastern Olivaceous Warbler *A elaeicus*. Helbig & Seibold (1999) did not include Saharan Olivaceous in their analyses but Ottoson et al (2005) demonstrated that the four Saharan/Eastern subspecies consist of two non-overlapping haplotype groups, *elaieus* with diverse mtDNA variation, and the three African subspecies which all share the same or closely related mtDNA haplotypes, and suggested that the latter three should be lumped.

Saharan Olivaceous Warbler is on average smaller than Eastern Olivaceous Warbler with less pointed wings, being a short-distance migrant (cf Salewski et al 2005) or perhaps locally resident while Eastern Olivaceous is a long-distance migrant to East Africa; the most obvious difference between these two is said to be the overall greyer colour in Eastern Olivaceous, Saharan Olivaceous being browner with some warm rufous tinges (Cramp 1992, Parkin et al 2004).

The identification of Western Olivaceous Warbler is dealt with by Svensson (2001) and Parkin et al (2004). It is larger than Saharan Olivaceous Warbler in all respects, including lengths of wing, tail, bill and tarsus. In the field, its bill may offer the best difference with Saharan Olivaceous as it is slightly longer, less pointed, more swollen and thicker, with slightly convex sides. The slimmer and more pointed bill of Saharan Olivaceous has straight sides which are even marginally concave when viewed from above. These features work well in direct comparison but may otherwise be tricky to use. Saharan Olivaceous frequently shows a pale wing-panel formed by buffish fringes of tertials and to a lesser extent secondaries, which is absent in Western Olivaceous. In the hand, the difference in pattern of white on the outer tail-feathers is considered to be a good criterion (Salewski et al 2005), Saharan Olivaceous having an extensive broad white edge which is vaguely demarcated while Western Olivaceous has a narrow white fringe or very little white at all (Svensson 2001). A behavioural difference is the frequent tail-dipping from a horizontal position downward and back in Saharan (and Eastern)

370-371 Saharan Olivaceous Warbler / Saharaanse Vale Spotvogel *Acrocephalus pallidus reiseri*, Ghidma, Kebili, Tunisia, 6 May 2005 (René Pop)

372-373 Saharan Olivaceous Warbler / Saharaanse Vale Spotvogel *Acrocephalus pallidus reiseri*, Arram, Gabès, Tunisia, 1 May 2005 (René Pop)

374-375 Saharan Olivaceous Warbler / Saharaanse Vale Spotvogel *Acrocephalus pallidus reiseri*, Arram, Gabès, Tunisia, 1 May 2005 (René Pop)

Olivaceous, while Western Olivaceous keeps its tail still (Parkin et al 2004, Jiguet 2005, Ottoson et al 2005). Both Western Olivaceous and Saharan Olivaceous use similar *tac* calls but they differ in song. The latter's more monotonous and somewhat coarse sounding song has a structure characteristic of Eastern Olivaceous as parts of a few seconds in length are repeated ('cycling') while the more pleasing song of Western Olivaceous is not characterized by repetitions of such long sections (Ottoson et al 2005, Magnus Robb in litt).

In Morocco, Western Olivaceous Warbler is a common breeding bird in a variety of habitats, not only in dense riverine woods and bushes but also in oak forests, oases, orchards and gardens where it often sings high from trees. It is present from mid-March to late October, with a few records as late as early November (one was photographed at Oued Massa, Souss, on 31 October 2003; plate 378). The occurrence of Saharan Olivaceous Warbler in Morocco is poorly documented and needs to be confirmed as it is Western Olivaceous which is nowadays found at supposed historic Saharan Olivaceous sites in the south-east (Thévenot et al 2003). However, Dally (2003) found three or four pairs of Saharan Olivaceous in the trees of Auberge Derkaoua, 10 km north of Merzouga, Tafilalet, Morocco, in late April 2000. In Algeria, the two species are (also) parapatric, Western in the north and Saharan in the south (cf Isenmann & Moali 2000).

In Tunisia, Saharan Olivaceous Warbler is common in genuinely Saharan areas (south of 34N) with Western Olivaceous Warbler occurring locally further north (Isenmann et al 2005). Jiguet (2005) observed many Saharan Olivaceous in south-western Tunisia (Chebika, Nefta, Tozeur) in

the third week of May 2005. On 6 May 2005, René Pop and I found three Saharan Olivaceous singing in just a 10-20 m stretch of low roadside tamarisk trees in the oasis south of Ghidma, Kebili, Tunisia. On 1 May 2005, we encountered one or two Saharan Olivaceous singing close to Arram, only 8 km from the coast and c 6 km south of Mareth, along the C116 road, near the border of Gabès and Medenine provinces, Tunisia. The latter area was situated in the Arid Steppe Zone and not in the Saharan Zone (sensu Isenmann et al 2005) and consisted of rows of various tree species bordering a variety of orchards.

Photographs from Ghidma (6 May) and Arram (1 May) showed birds with quite a different appearance. The Ghidma birds seemed to have a more *Phylloscopus*-like appearance, a more obvious pale wing panel and a narrower and shorter

376 Saharan Olivaceous Warbler / Saharaanse Vale Spotvogel *Acrocephalus pallidus reiseri*, Tozeur, Tunisia, 17 May 2005 (Frederic Jiguet)

377 Western Olivaceous Warbler / Westelijke Vale Spotvogel *Acrocephalus opacus*, adult, Malaga, Andalucía, Spain, 14 July 2002 (*David Bigas*)

378 Western Olivaceous Warbler / Westelijke Vale Spotvogel *Acrocephalus opacus*, Sidi Rabat, Oued Massa, Souss, Morocco, 31 October 2003 (*Arnoud B van den Berg*)

bill than the Arram birds. Because of this, we seriously considered the possibility of the latter to be Western Olivaceous Warbler, a thought eliminated only after listening at the recorded song. Interestingly, Jiguet (2005) also mentions a variation in, eg, pale wing panel (being difficult to discern in a few) and bill length (some having long bills). The variability in a number of Saharan Olivaceous's characters means that the identification in the field of olivaceous warblers which are not singing will sometimes be quite a challenge.

Samenvatting

VALE SPOTVOGELS IN HET WESTELIJKE MIDDELLANDSE-ZEEGEBIED EN HUN HERKENNING Over de herkenning en het voorkomen van Westelijke Vale Spotvogel *Acrocephalus opacus* en Oostelijke Vale Spotvogel *A pallidus* is meer bekend geworden nadat op basis van genetische en morfologische verschillen enkele jaren geleden werd besloten dat ze als twee soorten dienen te worden beschouwd. Westelijke Vale broedt in het zuiden van het Iberisch Schiereiland en in het noorden van Marokko, Algerije en Tunesië. Saharaanse Vale Spotvogel *A p reiseri* is de westelijke van vier ondersoorten van Oostelijke Vale en broedt in woestijngebieden zuidelijk van waar Westelijke Vale voorkomt. Saharaanse Vale wordt zelden gezien in het zuiden van Marokko maar is plaatselijk vrij talrijk in oases in zuidelijk Tunesië. Beide taxa zijn trekvogel. Westelijke Vale verblijft bijvoorbeeld van half maart tot eind oktober in Marokko met enkele waarnemingen in begin november. Saharaanse Vale is een korte-afstandstrekker die in ieder geval vanaf april in Noordwest-Afrika voorkomt. De twee soorten verschillen met name in zang; in tegenstelling tot de 'mooie' zang van Westelijke Vale heeft Saharaanse Vale een monotone en wat schor klinkende zang waarin stukken van enkele seconden lengte 'cyclisch' worden herhaald. Westelijke Vale is voorts in alle opzichten groter dan Saharaanse Vale, zoals in lengte van vleugel, staart, snavel en poot. In het veld biedt de snavel vaak het beste onderscheid. De snavel van Westelijke Vale is vergeleken met die van Saharaanse Vale iets groter, minder puntig en dikker met bolle zijden; de snavel van Saharaanse Vale heeft rechte zijden die van boven gezien zelfs iets concaaf zijn. Saharaanse Vale laat in tegenstelling tot Westelijke Vale ook vaak een licht vleugelveld zien gevormd door lichte randen van tertials en in mindere mate armpennen. In de hand vormt het verschil in het patroon van het wit in de buitenste staartpennen een goed kenmerk; Saharaanse toont een brede witte rand die vaag begrensd is terwijl Westelijke Vale een smalle witte rand heeft of geen wit. Verder zou de Saharaanse vaak de staart op en neer bewegen en de Westelijke Vale niet. In de praktijk blijkt echter dat een aantal morfologische kenmerken van Saharaanse Vale variabel is; zo hebben

sommige een opvallend lange snavel en is bij een aantal het lichte vleugelveld moeilijk te zien. Zulke vogels zijn gemakkelijk met Westelijke Vale te verwarren.

References

- Cramp, S (editor) 1992. The birds of the Western Palearctic 6. Oxford.
- Dally, A 2003. Saharan Olivaceous Warbler in Morocco. *Birding World* 16: 475.
- Helbig, A J & Seibold, I 1999. Molecular phylogeny of Palearctic-African *Acrocephalus* and *Hippolais* warblers (Aves: Sylviidae). *Mol Phylogeny Evol* 11: 246-260.
- Isenmann, P, Gaultier, T, El Hili, A, Azafzaf, H, Dleni, H & Smart, M 2005. Oiseaux de Tunisie. Paris.
- Isenmann, P & Moali, A 2000. Oiseaux d'Algérie. Paris.
- Jiguet, F 2005. More on Saharan Olivaceous Warbler. *Birding World* 18: 262-263.
- Knox, A G, Collinson, M, Helbig, A J & Parkin, D T 2002. Taxonomic recommendations for British birds. *Ibis* 144: 707-710.
- Leisler, B, Heidrich, P, Schulze-Hagen, K & Wink, M 1997. Taxonomy and phylogeny of reed warblers (genus *Acrocephalus*) based on mtDNA sequences and morphology. *J Ornithol* 138: 469-496.
- Ottoson, U, Bensch, S, Svensson, L & Waldenström, J 2005. Differentiation and phylogeny of the olivaceous warbler *Hippolais pallida* species complex. *J Ornithol* 146: 127-136.
- Parkin, D T, Collinson, M, Helbig, A J, Knox, A G, Sangster, G & Svensson, L 2004. Species limits in *Acrocephalus* and *Hippolais* warblers from the Western Palearctic. *Br Birds* 97: 276-299.
- Redactie Dutch Birding 2002. Naamgeving van taxa in Dutch Birding. *Dutch Birding* 24: 22-24.
- Salewski, V, Herremans, M & Stalling, T 2005. Wing moult of Eastern Olivaceous Warblers *Hippolais pallida reiseri* at stopover sites at the southern fringe of the Sahara. *Ringings & Migration* 22: 185-189.
- Sangster, G 1997. *Acrocephalus* and *Hippolais* relationships: shaking the tree. *Dutch Birding* 19: 294-300.
- Sangster, G, Hazevoet, C J, van den Berg, A B & Roselaar, C S 1997. Dutch avifaunal list: taxonomic changes in 1977-97. *Dutch Birding* 19: 21-28.
- Sangster, G, Hazevoet, C J, van den Berg, A B, Roselaar, C S & Sluys, R 1999. Dutch avifaunal list: species concepts, taxonomic instability, and taxonomic changes in 1977-1998. *Ardea* 87: 139-166.
- Svensson, L 2001. Identification of Western and Eastern Olivaceous, Booted and Sykes's Warblers. *Birding World* 14: 192-219.
- Svensson, L, Grant, P J, Mullarney, K & Zetterström, D 2000. Vögel Europas, Nordafrikas und Vorderasiens. Stuttgart.
- Thévenot, M, Vernon, R & Bergier, P 2003. The birds of Morocco. Tring.

Westelijke Blonde Tapuiten op Terschelling in mei 2001 en in Eemshaven in oktober-november 2004

Mark Zekhuis, Jacob G Bosma, Martin P Olthoff & Enno B Ebels

In mei 2001 werd een mannetje 'blonde tapuit' *Oenanthe hispanica/melanoleuca* waargenomen bij Lies op Terschelling, Friesland. De vogel werd in het veld en na bestudering van de foto's gedetermineerd als Westelijke Blonde Tapuit *O hispanica* (hierna *hispanica*) en als zodanig aanvaard door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). Dit betrof een nieuw taxon voor de Nederlandse lijst aangezien na revisie eerdere gevallen van *hispanica* waren afgevoerd of als Oostelijke Blonde Tapuit *O melanoleuca* (hierna *melanoleuca*) gedetermineerd; dat laatste geldt bijvoorbeeld voor het mannetje *melanoleuca* dat begin juni 1996 bij Aagtekerke, Zeeland, verbleef en daar door veel vogelaars werd gezien (cf Ullman 2003b). In oktober-november 2004 verbleef een vrouwtje 'blonde tapuit' op het oostelijke Eemshaventerrein, Groningen. Deze vogel werd eveneens gedetermineerd als *hispanica* en is aanvaard als de tweede voor Nederland. In dit artikel worden beide gevallen gedocumenteerd.

Terschelling, 11 mei 2001

In eerste instantie leek het familie-uitje van mij (Mark Zekhuis) op Terschelling in de verkeerde periode te zijn gepland. Zeker toen enkele dagen daarvoor de vogeltrek flink was losgebarsten en elders veel leuke soorten werden gezien. Toen ik mij op 11 mei, de tweede dag van ons verblijf, kon onttrekken aan de 'sociale druk', fietste ik al vogelend het eiland rond. De semafoon meldde dat mijn vrienden bij Breskens, Zeeland, genoten van een langsvliegende Roodstuitzwaluw *Hirundo daurica*. Op Terschelling was het ook lekker weer maar er was geen opvallende vogeltrek. Op de weg terug kwam ik langs de weilanden die ten noorden van Lies in de duinen liggen. Met mijn verreikijker keek ik de paaltjes af en zag hierop meerdere Tapuiten *O oenanthe* zitten. Achteraan zat een opvallend licht gekleurde tapuit op een paaltje. 'Ik heb wat' schoot door mijn hoofd, 'een goeie tapuit!'. Snel sloop ik met telescoop, fototoestel en vogelboek dichterbij. De tapuit was erg actief en vloog vaak naar ver-

schillende paaltjes, waarbij hij soms andere Tapuiten wegjoeg. Toen ik hem veel beter in beeld kreeg kon ik de lichte mantel en donkere oorstreek zien. Dit duidde op een (witkelige) 'blonde tapuit'. Het vogelboek dat ik bij mij had kon mij niet echt verder helpen maar ik vermoedde dat het een Westelijke Blonde Tapuit betrof. De vogel leek weinig of geen zwart boven zijn oog en snavel te hebben en maakte tevens een nogal warm gekleurde indruk. Meer kenmerken kende ik niet en ik wist het absoluut niet zeker. Wat ik wel zeker wist was dat ik snel Arie Ouwerkerk moest bellen. Binnen 10 min was AO samen met Leo Bot en Pieter Zorgdrager ter plaatse. AO bevestigde mijn vermoeden dat het een *hispanica* betrof. Na enige tijd werd de vogel plotseling opgejaagd door een Smelleken *Falco columbarius* en verdween als een stipje in de verte. 'Dat was het dan' dacht ik, 'helaas geen foto's kunnen maken'. Na enige tijd zoeken in de buurt vond ik de tapuit echter met veel geluk terug bij een schapenweijde bijna 1 km zuidelijker richting Lies. Gelukkig lukte het mij hier om enkele foto's te maken. De volgende ochtend kon ik na anderhalf uur zoeken de wachtende mensen bij de boot in Harlingen, Friesland, per semafoon berichten dat de vogel niet meer aanwezig was. Later die dag zag ik nog een groep van acht Bijeneters *Merops apiaster*, een Hop *Upupa epops* en een overvliegende mogelijke Steppekiekendief *Circus macrourus*. Het was dus een geslaagd vogeluitje, samen met mijn familie!

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op veldnotities en foto's van MZ (cf Dutch Birding 23: 237, plaat 271, 2001). De vogel leek in het veld veel donkerder oranje dan op de foto's te zien is. Eén foto waarop de vogel in een boom zit toont de juiste intensiteit van het oranje maar de afstand waarop deze foto werd genomen is veel te groot om hem te gebruiken voor andere determinatiekenmerken.

GROOTTE & BOUW Even groot als of iets kleiner dan aanwezige Tapuiten. Houding en structuur gelijk aan

379-380 Westelijke Blonde Tapuit / Western Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica*, eerste-zomer mannetje, Lies, Terschelling, 11 mei 2001 (Mark Zekhuis)

Tapuit. Lengte van zichtbare handpennen ongeveer tweederde van lengte van tertials. Vleugeltop niet voorbij helft van staart komend.

KOP Voorhoofd en keel wit. Achterkop van kruin naar mantel licht oranje, met midden op kop smoezelige grijze zweem. Vanaf snavel zwart masker tot achter oog lopend vanaf bovenkant van snavel recht tot achter oog; boven snavel geen of nauwelijks zwart aanwezig. Boven oog zwart even naar boven gaand, waardoor oog iets uitspringend. Boven oog weinig zwart aanwezig. Achter oog zwart geleidelijk rond oorstreek buigend.

BOVENDELEN Mantel aan zijden lichtoranje en in midden donkerder oranje, ononderbroken doorlopend tot op kruin, zonder lichte nek. Buitenste schouderveren zwart (overgang van zwarte schouderveren naar lichte mantelveren niet precies te lokaliseren). Lichte mantel vrij breed lijkend.

ONDERDELEN Geheel witachtig, afgezien van oranje zweem op borst.

VLEUGEL Geheel zwart, toppen van arm- en handpennen met smalle lichte zoom. Ook rand van enkele armpennen zichtbaar lichter dan zwarte vleugeldekveren.

STAART Overwegend wit of vuilwit. Middelste staartpennen geheel zwart en met zwarte toppen aan buitenste staartpennen onderbroken 'T' vormend. Buitenvlag van buitenste staartpen tot halverwege zwart.

NAAKTE DELEN Oog donker. Snavel zwart. Poot zwart.

GELUID Niet gehoord.

GEDRAG Steeds foeragerend vanaf weidepaaltjes waarvan af en toe naar grond vliegend en hier iets oppikend. Eenmaal in eik zittend. Enkele keren andere Tapuiten van paaltjes verjagend.

Determinatie

Bij de determinatie is voornamelijk gebruik gemaakt van Clement (1987), Cramp (1988) en Ullman (2003a). De determinatie van *hispanica* en *melanoleuca* is lastig en – zelfs in de hand –

lang niet bij alle individuen mogelijk. Op basis van het zwarte masker betrof het een mannetje. Voor determinatie is in eerste instantie de leeftijd van belang. De vogel had een opvallende oranje mantel en bovenkant van de kop en egaal zwarte dekveren maar door de grijze zweem op de kruin en de smalle lichte top en rand aan de arm- en handpennen was het geen volwassen vogel. Dit past goed op een tweede-kalenderjaar (eerste-zomer) *hispanica*, omdat deze erg lijken op volwassen vogels. *Melanoleuca* zou in dit kleed meer kenmerken van een jonge vogel hebben, met name door de bruinere dekveren met lichte randen. Er was nauwelijks zwart boven het oog te zien en het leek alsof het oog iets uit het masker 'stulpte'. De achterzijde van het masker was ter hoogte van de oorstreek min of meer afgerond. Dit was het beste te zien vanaf de zijkant. Een mannetje *melanoleuca* heeft vanaf het tweede kalenderjaar meer zwart boven het oog en de snavel. Het masker loopt bij deze soort aan de achterzijde ook meer uit in een punt. Mannetjes *melanoleuca* hebben in het voorjaar meer zwart op de schouders dan *hispanica*, waardoor de lichte mantel 'smaller' lijkt (bij *hispanica* iets meer lichtbruin op de schouders). De vogel had een relatief korte handpenprojectie (iets langer bij *melanoleuca*). Tweede-kalenderjaar *melanoleuca* heeft verder een grijzere pet.

Eemshaven, 30 oktober tot 28 november 2004

Op zaterdag 30 oktober 2004 stond Jacob Bosma om 10:00 met zijn vader op de trektelpost op het oostelijke Eemshaventerrein. Na een half uur hadden ze vanwege de dichte mist nog geen vogel waargenomen en ze besloten langs de dijk

op zoek te gaan naar vogels aan de grond. Al snel zagen ze op een hek op de dijk een tapuit zitten. De vogel oogde slanker en kleiner dan een gewone Tapuit, had een fijnere snavel en leek een meer horizontale 'zit' te hebben. Ze konden weinig kleur onderscheiden maar wel was er duidelijk contrast zichtbaar tussen de lichte keel en de donkerdere borstband. Opgevoerd rende JB terug naar de auto om zijn telescoop te halen. Terug op de plek kon hij nog net constateren dat de borstband oranjebruin was, toen de vogel plotseling naar beneden dook. Een vrouwtje Sperwer *Accipiter nisus* dook er achteraan maar kreeg de tapuit niet te pakken – deze verdween echter wel prompt uit beeld. Even later kwam Martin Olthoff aanrijden. Hij hoorde JB's verhaal aan en ging meteen helpen zoeken. Ondertussen werden Dušan Brinkhuizen, Anne van Dijk en Huub Lanter gebeld die ook in de Eemshaven aan het vogelen waren. Zij waren snel ter plaatse, net op het moment dat JB en MO de vogel op het hek terugvonden. De mist was opgetrokken en de tapuit liet zich nu van alle kanten prachtig bekijken. Het staartpatroon gaf aan dat het om een 'blonde tapuit' of Bonte Tapuit *O pleschanka* (hierna *pleschanka*) ging. MO kwam op basis van dit staartpatroon in combinatie met het warme uiterlijk van de vogel als eerste tot de conclusie dat het ging om een vrouwtje Westelijke Blonde Tapuit en piepte de vogel om 11:15 als 'vrij zeker' door. Deze determinatie werd ondersteund door informatie uit enkele determinatieartikelen van Peter Clement (Clement 1987) die MO gelukkig in de auto had liggen. Binnen een half uur waren de eerste vogelaars ter plaatse en in de loop van de middag werden dat er zeker 200. De vogel bleef vier weken, tot 28 november, op dezelfde plek aanwezig en is vooral de eerste dagen druk bezocht (cf Bosma & Ebels 2004, Olthoff & Bosma 2005).

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op foto's en videostills van onder anderen Leo Boon, Bert de Bruin, Marten van Dijk, Enno Ebels, Marc Guyt, Jan van der Laan en Reint Jakob Schut (cf Dutch Birding 26: 403, plaat 573, 418, plaat 594, 2004) en video-opnamen van LB en Marc Plomp (cf Boon 2005, Plomp et al 2005).

GROOTTE & BOUW Iets kleiner lijkend dan Tapuit (geen directe vergelijking mogelijk). Lengte van zichtbare handpennen ongeveer tweederde van lengte van tertials. Vleugeltop niet voorbij helft van staart komend. In zit zes handpentoppen zichtbaar, langste twee hand-

pennen bijna samenvallend. Staart langer lijkend dan bij Tapuit, waardoor vogel zittend op hek bijna klauwier *Lanius*-achtig tonend. Snavel iets fijner lijkend dan bij Tapuit.

KOP Keel crèmewit en scherp afgesneden van donkerdere borst(band). Vage lichte maar brede wenkbrauwstreep, vooral boven oog. Zeer fijne, dunne en lichte crèmekleurige oogring. Voorhoofd en bovenkop warm oranjebruin tot zandkleurig bruin, inclusief veerbasis. Achterkop vanaf kruin naar mantel iets lichter bruin dan bovenkop. Kleur van kruinveren en wang tint donkerder dan mantel- en rugveren. Boven snavel heel dun crèmekleurig lijntje, c 2 mm breed. Geen duidelijke teugel; wel iets donkere aanzet rond teugelstreek. Door ontbreken van donkere teugel open gezichtsuitdrukking.

BOVENDELEN Mantel en rug licht oranjebruin tot zandkleurig bruin, zonder schubtekening of donkere veercentra. Schouderveren zandkleurig bruin, iets warmer gekleurd dan mantel. Bovenste deel van stuit witachtig, onderste helft met duidelijke oranjebruine zweem.

ONDERDELEN Kin en keel crèmewit tot vuilwit. Overige onderdelen licht geelbruin, hooguit iets lichter dan bovendelen. Borstband iets donkerder dan overige onderdelen (als kleur mantel) en afstekend tegen witte keel. Anaalstreek en onderstaartdekveren wit tot vuilwit. Borstband breedst in midden.

VLEUGEL Vleugelveren donkerbruin met brede lichtbruine rand aan dekveren en smallere randen aan hand- en armpennen.

STAART Overwegend wit of vuilwit. Middelste staartpennen geheel zwart en met zwarte toppen aan buitenste staartpennen onderbroken 'T' vormend. Buitenwag van buitenste staartpen tot halverwege of tweederde zwart.

NAAKTE DELEN Oog zeer donker. Snavel zwart. Poot donkerbruin tot zwart.

GELUID Niet gehoord.

RUI & SLEET Handpennen en tertials licht gesleten.

GEDRAG Meestal foeragerend op asfaltelijk, grindstrand of zandstrand, soms direct aan waterrand. Regelmatig rustend op paaltje, struikje of hekwerk. Niet schuw; tot op enkele meters te benaderen.

Determinatie

Bij de determinatie is voornamelijk gebruik gemaakt van Clement (1987), Cramp (1988) en Ullman (2003a). Het verenkleed leek door de uniforme kleur van boven- en onderdelen het meest op dat van een vrouwtje Woestijntapuit *O deserti* en had ook wel wat weg van een bleek vrouwtje Tapuit of Izabeltapuit *O isabellina*. Deze drie soorten kunnen worden uitgesloten door de typische 'blonde-tapuitenstaart' van de vogel in de Eemshaven, met oplopend zwart op de buitenste pennen. Dit patroon komt alleen voor bij 'blonde tapuiten' en bij *pleschanka*. Op basis van het warme zandkleurige verenkleed (op boven- en onderdelen vrijwel dezelfde tint),

381 Westelijke Blonde Tapuit / Western Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica*, vrouwtje, Eemshaven, Groningen, 21 november 2004 (Hans Gebuis)

382 Westelijke Blonde Tapuit / Western Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica*, vrouwtje, Eemshaven, Groningen, 7 november 2004 (Marten van Dijl)

383 Westelijke Blonde Tapuit / Western Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica*, vrouwtje, Eemshaven, Groningen, 1 november 2004 (Roland Jansen)

384 Westelijke Blonde Tapuit / Western Black-eared Wheatear *Oenanthe hispanica*, vrouwtje, Eemshaven, Groningen, 21 november 2004 (Reint Jakob Schut)

de niet al te lange handpenprojectie (minder dan 100%) en het ontbreken van grijs in de kruin is de vogel als *hispanica* gedetermineerd. Bij een vrouwtje *melanoleuca* (en nog sterker bij *pleschanka*) zijn de bovendelen grijzer en donkerder gekleurd en is er meer kleurverschil met de onderdelen; verder is de handpenprojectie bij *melanoleuca* iets langer. Hoewel het geen uitsluitend geeft over de determinatie van een individuele vogel is het wel interessant om te vermelden dat de witkelige vorm vaker voorkomt bij *hispanica* dan bij *melanoleuca* en dat de staartlengte gemiddeld genomen langer is bij *hispanica* dan bij *melanoleuca*.

De leeftijdsbepaling bij deze vogel is lastig. Olthoff & Bosma (2005) concludeerden dat het een adult vrouwtje moest zijn op basis van de volgende kenmerken: **1** het oranjeachtige onderste deel van de stuit; bij een jonge vogel is dit egaal wit; **2** de veerranden waren behoorlijk gesleten; een jonge vogel heeft meestal minder gesleten veerranden; en **3** een tweedejaars (eerste-zomer) vogel zou in de dekveren nog oude veren hebben; dit had de vogel van de Eemshaven niet. Bij nadere bestudering zijn de aanwijzingen voor een eerste-winter vrouwtje sterker dan voor een adult (of tweedejaars), al ontbreekt een gemakkelijk zichtbare leeftijdsindicatie zoals de aanwezigheid van een ruigens in de grote dekveren (Nils van Duivendijk in litt). **1** De donkerbruine en niet diepzwarte handpenen en handdekveren zijn typisch voor een eerstejaars. **2** Eerstejaars vogels hebben meestal geen donkere teugel; de vogel van de Eemshaven had alleen een donkere aanzet bij de teugel. **3** Bij zangvogels waarvan de adulte vogels een complete rui in de nazomer ondergaan zijn de eerste-winter vogels meer gesleten aan de vleugelveren dan de adulte omdat deze veren bij eerstejaars vogels ouder zijn en, waarschijnlijk belangrijker, van mindere kwaliteit en dus sneller sleet vertonend. De nogal gesleten veerranden wijzen dus eerder op een eerstejaars dan op een adulte. **4** Een tweede-kalenderjaar tapuit in het late najaar (dus c 1.5 jaar oud) heeft een complete rui naar adult doorgemaakt en is als zodanig ook niet meer te onderscheiden van een ouder exemplaar. Eventueel ruicontrast in de dekveren is in het voorjaar zichtbaar bij (bijna) 1 jaar oude vogels maar in het late najaar niet meer. Het is voor eerstejaars tapuiten niet ongebruikelijk om nog geen grote dekveren te ruien en het ontbreken van zichtbaar ruicontrast in de grote dekveren kan dus even goed aangeven dat de vogel van de Eemshaven nog een volledige set juvenie-

le dekveren had. **5** Een eerste-kalenderjaar tapuit in oktober-november heeft de lichaamsrui doorlopen waardoor de stuit er niet anders uitziet dan bij een adulte vogel. Een egaal witte stuit (ook het onderste deel) wijst dus op een juveniele vogel maar oranjeachtige tekening op het onderste deel van de stuit is geen onderscheidend kenmerk tussen een eerste-winter en een adulte. Op basis van deze argumenten is de vogel door de CDNA aanvaard als eerste-winter vrouwtje (Roland van der Vliet in litt).

Verspreiding en voorkomen

‘Blonde tapuiten’ broeden in het Middellandse-Zeegebied van Noordwest-Afrika en het Iberisch Schiereiland oostelijk tot het Midden-Oosten. *Hispanica* is de westelijke soort en broedt oostelijk tot in Italië en Kroatië. *Melanoleuca* broedt in Zuid-Italië en de Balkan ten zuiden van Kroatië, oostelijk tot in Zuid-Rusland, Iran en het uiterste westen van Kazachstan. *Hispanica* en *melanoleuca* zijn beide trekvogel en overwinteren voornamelijk in Afrika ten zuiden van de Sahara (Sahelzone), *hispanica* in het westelijke deel en *melanoleuca* in het centrale en oostelijke deel, met enige overlap. In West- en Noord-Europa worden beide taxa regelmatig als dwaalgast vastgesteld – vaak is daarbij (zeker in het verleden) niet vastgesteld om welke van de twee het ging (cf Ullman 2003a).

Volgend op publicaties van Ullman (2003ab) zijn alle Nederlandse gevallen van ‘blonde tapuiten’ herzien en werden alle zeven eerdere gevallen van *hispanica* van de lijst afgevoerd (cf van der Vliet et al 2004). De door de CDNA aanvaarde *hispanica*'s van Terschelling (cf Dutch Birding 27: 47, 2005) en de Eemshaven betreffen dus het eerste en tweede geval voor Nederland. Daarnaast staan nu vijf gevallen als niet nader gedetermineerde ‘blonde tapuit’ (*hispanica/melanoleuca*) op de Nederlandse lijst en drie als *melanoleuca* (van der Vliet et al 2004).

Dankzegging

Voor de hulp bij de determinatie in het veld van de vogel van Terschelling willen wij Arie Ouwerkerk bedanken. Met hulp van Nils van Duivendijk (CDNA) en Arend Wassink werd de vogel van Terschelling aan de hand van de foto's nog eens kritisch doorgenomen. Ook Magnus Ullman willen wij bedanken voor zijn bijdrage aan de determinatie. NvD verstrekke informatie over de leeftijdsbepaling van de vogel van de Eemshaven en Roland van der Vliet (CDNA) over de besluiten van de CDNA.

Summary

WESTERN BLACK-EARED WHEATEARS ON TERSCHELLING IN MAY 2001 AND AT EEMSHAVEN IN OCTOBER-NOVEMBER 2004. On 11 May 2001, a 'black-eared wheatear' *Oenanthe hispanica/melanoleuca* was observed and photographed near Lies on Terschelling, Friesland, the Netherlands. It was seen by just four observers and was identified as a first-summer male Western Black-eared Wheatear *O hispanica* on basis of the photographs and description. The ageing was mainly based on the not fully black flight-feathers (because of pale tips and edges) and grey in the crown. Its identification as 'pale-throated 'black-eared wheatear' or Pied Wheatear *O pleschanka*' was straightforward because of the tail pattern with extensive black on the outer tail-feathers and more limited black on inner tail-feathers. The main characters pointing towards *hispanica* were the adult-looking plumage (first-summer male Eastern Black-eared Wheatear *O melanoleuca* looks more 'juvenile', especially on the coverts), very limited black on forehead above the bill (broader in *melanoleuca*), shape of the black ear patch (more extensive in *melanoleuca*), pale mantle appearing relatively broad (appearing narrower in *melanoleuca*) and relatively short primary projection (slightly longer in *melanoleuca*). In the field, the bird appeared slightly warmer buffish than on the accompanying photographs.

On 30 October 2004, a 'black-eared wheatear' was discovered at Eemshaven, Groningen, the Netherlands. It was identified as a pale-throated female *hispanica* and attracted 100s of birders on the first day and during the rest of its prolonged stay; it was last seen on 28 November. Identification was based on the typical 'black-eared wheatear' tail pattern (excluding all other wheatears except *melanoleuca* and *pleschanka*), very uniform sandy plumage with almost no contrast between upperparts and underparts (reminiscent of female Desert Wheatear *O deserti*; more contrasting in *melanoleuca*, upperparts darker and colder brown in *pleschanka*), lack of grey on the crown and relatively short primary projection. It was aged as a first-winter (having completed the post-juvenile moult) on the basis of the head pattern with limited dark on the lore, dark-brown (black in adult) and worn flight-feathers (fresher

in adults because they moult later in summer/autumn). The greater coverts appeared to be unmoulted and still juvenile; although this is not uncommon, most first-winters have moulted one or more greater coverts and can be easily aged by the resulting moult contrast.

Both records have been accepted as *hispanica* by the Dutch rarities committee (CDNA); after revision of all 'black-eared wheatears' on the Dutch list (following the split of *hispanica* and *melanoleuca* and the publication of more detailed identification criteria), the CDNA concluded that previous records were no longer acceptable as *hispanica*. The record on Terschelling therefore becomes the first of this taxon and the record at Eemshaven the second. After the revision, three birds on the Dutch list are accepted as *melanoleuca* and five as *hispanica/melanoleuca*.

Verwijzingen

- Boon, L J R 2005. Cursorius jaaroverzicht 2004. Dvd. Zandvoort.
- Bosma, J & Ebels, E B 2004. DB Actueel: Westelijke Blonde Tapuit in Eemshaven. Dutch Birding 26: 432-433.
- Cramp, S (redactie) 1988. The birds of the Western Palearctic 5. Oxford.
- Clement, P 1987. Field identification of West Palearctic wheatears. Br Birds 80: 137-157, 187-238.
- Olthoff, M & Bosma, J 2005. Nieuw voor Groningen: Westelijke Blonde Tapuit. Grauwe Gors 33: 14-17.
- Plomp, M, Berlijn, M, van Dam, P, Ebels, E B, Groenendijk, C, Levering, H, van der Maat, G, Menkveld, E, de Waard, H, van der Water, S & Wight, H 2005. Dutch Birding jaaroverzicht 2004. Videocassette/dvd. Linschoten.
- Ullman, M 2003a. Separation of Western and Eastern Black-eared Wheatear. Dutch Birding 25: 77-97.
- Ullman, M 2003b. 'Black-eared wheatear' at Aagtekerke, the Netherlands, in June 1996. Dutch Birding 25: 98-99.
- van der Vliet, R E, van der Laan, J & CDNA 2004. Rare birds in the Netherlands in 2003. Dutch Birding 26: 359-384.

Mark Zekhuis, Stoevelaar 23, 7414 CA Deventer, Nederland (catbird@home.nl)

Jacob G Bosma, Bekemaheerd 116, 9737 PX Groningen, Nederland (jacobbosma@tiscali.nl)

Martin P Olthoff, E Reitsmalaan 2, 9744 DK Groningen, Nederland (martinolthoff@hetnet.nl)

Enno B Ebels, Joseph Haydnlaan 4, 3533 AE Utrecht, Nederland (ebels@wx.nl)

Haakbekken in Noord-Nederland in november 2004

Jacob G Bosma, A (Bert) de Bruin & Enno B Ebels

In het najaar van 2004 werden hoge aantallen Haakbekken *Pinicola enucleator* gemeld in zuidelijk Scandinavië met zuidelijkere waarnemingen dan in andere invasiejaren. In de eerste weken van november bevonden zich enkele 100-en in Zuid-Noorwegen en werden er enkele 10-tallen gezien in Denemarken. Er verscheen begin november zelfs een exemplaar aan de oostkust van Engeland en in diezelfde week was er een melding in Niedersachsen, Duitsland. De verwachtingen waren dan ook hooggespannen dat Nederland dit keer niet zou worden overgeslagen. Aan deze verwachtingen werd voldaan. Op 15 november 2004 werd een versuft exemplaar opgeraapt in Leeuwarden, Friesland, en op 16 november werden er twee ontdekt in Groningen, Groningen. De laatste twee bleven tot 20 november zodat 'heel Nederland' de soort

op de lijsten kon bijschrijven (cf van Dijl & Bosma 2004). De algemene verwachting was dat er nog meer meldingen zouden volgen maar dit bleef beperkt tot tenminste één exemplaar in Alkmaar, Noord-Holland, van 16 tot 20 november en een handvol onbevestigde waarnemingen. In dit artikel worden de gevallen uit november 2004 gedocumenteerd en wordt de invasie in andere Europese landen samengevat.

Leeuwarden, 15 november

Op 15 november 2004 vond Anneke Hoekstra een versuft vrouwtjestype Haakbek onder een raam van een woning aan de Haydnstraat in Leeuwarden. De vogel werd opgeraapt en naar vogelopvangcentrum de Fûgelhelling in Ureterp, Friesland, gebracht. Hier werd hij diezelfde dag gefotografeerd door Oane Tol. Op 16 november

385 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje, Beijum, Groningen, Groningen, 19 november 2004 (Berry van der Hoon)

386 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, eerste-winter mannetje (gevonden in Leeuwarden, Friesland, op 15 november 2004), Ureterp, Friesland, 15 november 2004 (*Oane Tol*)

387 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, eerste-winter mannetje (gevonden in Leeuwarden, Friesland, op 15 november 2004), Natuurmuseum Fryslân, Leeuwarden, 18 februari 2005 (*Bert de Bruin*)

werd hij dood aangetroffen. De vogel is inmiddels opgezet en bevindt zich nu in het Natuurmuseum Fryslân in Leeuwarden. AH meldde per telefoon dat het niet zeker is dat de vogel tegen het raam is gevlogen. Dat was alleen haar veronderstelling toen ze hem versuft aantrof. Bij inspectie in het museum bleek hij de rechterhelft van zijn staart te missen. Het kan dus ook zijn dat er een kat in het spel is geweest (Peter Koomen in litt). Bij inspectie werd verder geconstateerd dat de vogel vermagerd was en geen vet-reserves had. Op 18 februari 2005 heeft Bert de Bruin de inmiddels opgezette vogel bestudeerd en gefotografeerd.

388 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, vrouwtje of eerste-winter mannetje, Zandkreek, Alkmaar, Noord-Holland, 17 november 2004 (*Cora Seijbel*)

Groningen, 16-20 november

Op 16 november 2004 liep Jacob Bosma in de regen te zoeken naar Pestvogels *Bombycilla garrulus* in Beijum, een groene buitenwijk aan de noordoostkant van de stad Groningen. Om ongeveer 16:00 zag hij tot zijn verbazing op enkele meters afstand op een grasveldje nabij de Bekemaheerd en de Kremersheerd een vrouw-tijstype Haakbek zitten. Zich bewust van het belang van deze ontdekking belde hij direct met Dušan Brinkhuizen om het nieuws te verspreiden. Ondertussen bleek het eerst ontdekte exemplaar vergezeld door een adult mannetje dat in eerste instantie door een passerende wandelaar

389 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, vrouwtje of eerste-winter mannetje, Zandkreek, Alkmaar, Noord-Holland, 20 november 2004 (*John Hoedjes*)

werd opgemerkt. Die dag hebben slechts enkele mensen de vogels gezien. Onder hen was BdB, die het nieuws direct per semafoon bekend maakte. Bij het invallen van de duisternis gingen beide vogels slapen in een naaldboom in de buurt. De volgende ochtend hadden zich hier in het donker reeds meer dan 100 belangstellenden verzameld. Beide Haakbekken verschenen net voor zonsopkomst. Tot en met zaterdag 20 november konden ze bewonderd worden, waarbij ze zich soms tot enkele centimeters lieten benaderen (cf van Dijk & Bosma 2004). Aan het einde van hun verblijf raakten de bessen in de omgeving op en na een koude nacht bleken ze te zijn vertrokken. De toeloop van vele 100-en vogelaars uit Nederland, België en andere landen in het anders zo rustige Beijum zorgde voor veel aandacht van de schrijvende pers en van nieuwsrubrieken op televisie.

Alkmaar, 16-20 november

Op 16 en 17 november 2004 werd een vrouwtjestyte Haakbek waargenomen in de achtertuin van Zandkreek 4 te Alkmaar; op beide dagen werd de vogel hier gefotografeerd door Cora Seijbel (de vermelding voor 15 en 16 november in van Dongen et al (2005) is niet correct). De vogel at bessen van een Vuurdoorn *Pyracantha coccinea* naast de schuur. Op 20 november werd waarschijnlijk dezelfde Haakbek (maar mogelijk een tweede exemplaar), ook etend van Vuurdoornbessen, gefotografeerd door John Hoedjes bij de tuin van Zandkreek 58. Tijdens een lezing van de Vogelwerkgroep Alkmaar en omstreken op 24 november werd de uitvergrote foto van CS getoond. De volgende twee dagen werd zonder resultaat uitgebreid gezocht in de wijde omgeving van de Zandkreek.

Beschrijvingen

De beschrijvingen zijn gebaseerd op: **1** Alkmaar: foto's van JH en CS; **2** Leeuwarden: foto's van OT op 15 november 2004 en onderzoek aan en foto's van de opgezette vogel door BdB op 15 februari 2005; en **3** Groningen: foto's van vele fotografen (cf Dutch Birding 26: 434, plaat 612-613, 2004, 27: 74-75, plaat 84, 86-87, 2005; Plomp et al 2005), video-opnamen (Plomp et al 2005, Boon 2005) en geluidsoptnamen van Arnoud van den Berg, DB, Arjen Drost en Magnus Robb. De drie vrouwtjestyte vogels zijn hier in één beschrijving samengevoegd (individuele verschillen worden apart vermeld); daarnaast wordt het adulte mannetje van Groningen beschreven.

GROOTTE & BOUW Forse vink met lange staart en stevige korte en hoge snavel met haak. Punt van snavel niet gekruist. Formaat iets kleiner dan Merel *Turdus merula* maar met andere verhoudingen (grote kop, dik lichaam en lange staart). Top van staartpennen enigszins spits (Leeuwarden), afgerond met klein puntje (Groningen) of onbekend (Alkmaar). Zes handpentoppen zichtbaar voorbij langste tertial.

KOP Mix van grijze en geeloranje tekening. Bij vogel van Leeuwarden dieper oranje. Gebied rond oog ('masker' van teugel tot achter oog) grijs zonder geeloranje. Adult mannetje: Rozerood met verspreide donkergrijze vlekjes; 'masker' rond oog donkergrijs zonder rozerode tekening.

BOVENDELEN Overwegend grijs met donkerdere grijze veercentra; oranjegele tekening op mantel en rug. Adult mannetje: Mantel en rug rozerood met donkergrijze tot zwartachtige veercentra. Stuit rozerood.

ONDERDELEN Grijs met geeloranje tekening, meest opvallend op borst en bovenbuik. Adult mannetje: Overwegend rozerood als kop en bovendelen met verspreide grijze vlekking. Onderbuik, anaalstreek en onderstaartdekveren grijs zonder rood. Onderstaartdekveren met donkergrijze schachtstreep.

VLEUGEL Handpennen, armpennen en tertials donkergrijs met smalle lichte zoom. Zoom breder en wit aan tertials, smaller en geelachtig aan slagpennen. Grote en middelste dekveren donkergrijs met brede witte top, twee duidelijke vleugelstrepen vormend. Witte randen bij vogel van Groningen scherp afgetekend. Ondervleugeltekening niet (goed) vastgesteld. Adult mannetje: Handpennen, armpennen en tertials donkergrijs met smalle lichte zoom. Zoom breder en wit met roze waas aan tertials, smaller en meer roze getint aan slagpennen. Grote en middelste dekveren donkergrijs met brede rozewitte top, twee duidelijke vleugelstrepen vormend. Ondervleugeltekening niet (goed) vastgesteld.

STAART Bovenstaart donkergrijs. Onderstaart lichter grijs.

NAAKTE DELEN Bovensnavel grijs, ondersnavel vleeskleurig met brede grijze snijrand en punt. Oog donker. Poot donkerbruin. Nagels grijs. Adult mannetje: Bovensnavel donkergrijs tot zwart, ondersnavel vleeskleurig met brede donkergrijze snijrand en punt. Oog donker. Poot donkerbruin tot zwart. Nagels donkergrijs. **GELUID** Groningen: Vogels meestal zwijgzaam maar af en toe roepend. Alleen roepend gehoord bij opvliegen en aansluitend in struik of boom; ook roepend in vlucht. Volume van roepen toenemend vlak voordat vogels gingen vliegen. Verschillende typen roepjes gehoord en opgenomen (cf figuur 1-2): zacht Goudvink *Pyrrhula pyrrhula*-achtig *pjuu*, soms enkele malen herhaald; zacht klingelend *pu-pu* of *peep*; zacht, ijl fluitend dubbeltonig *djuwie-ie* of *fie-wie*, soms aflopend en soms oplopend in toonhoogte; zacht herhaald *tieiep*; en 'pruttelend' of rollend *pru-pru-pru*, *turulup*, *trururup* of *trulup* (soms herhaald en daardoor 'zangachtig'). Bij beide vogels aaneenschakeling van fluitende en rollende geluidjes gehoord.

GEDRAG Groningen: Beide vogels bijna voortdurend

390 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje, Beijum, Groningen, Groningen, 18 november 2004 (Marten van Dijl)

391 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje, Beijum, Groningen, Groningen, 17 november 2004 (Chris van Rijswijk)

392 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, vermoedelijk adult vrouwtje, Beijum, Groningen, Groningen, 17 november 2004 (René Pop)

393 Haakbekken / Pine Grosbeaks *Pinicola enucleator*, adult mannetje en vermoedelijk adult vrouwtje, Beijum, Groningen, Groningen, 18 november 2004 (Martijn Bot)

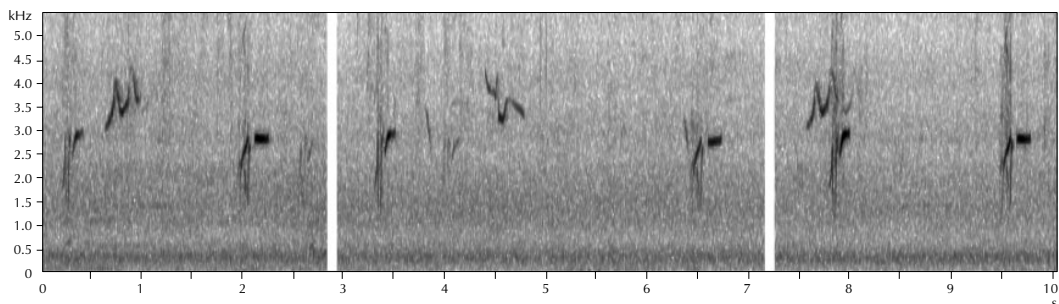
394 Haakbekken / Pine Grosbeaks *Pinicola enucleator*, adult mannetje en vermoedelijk adult vrouwtje, Beijum, Groningen, Groningen, 18 november 2004 (Roland Jansen) **395** Haakbekken / Pine Grosbeaks *Pinicola enucleator*, adult mannetje en vermoedelijk adult vrouwtje, Beijum, Groningen, Groningen, 17 november 2004 (Enno B Ebels)

foeragerend, meestal op de grond en soms in struiken tot enkele meters hoogte. Meestal dicht bij elkaar, vaak op minder dan 1 m onderlinge afstand. Foeragerend op bessen van Gewone Lijsterbes *Sorbus aucuparia*, zowel op afgevallen bessen op grasveld als aan boom; inhoud van bessen werd opgegeten (voornamelijk zaden), schil werd niet opgegeten. Beide vogels zeer tam, tot op minder dan 1 m en soms zelfs tot op enkele centimeters te benaderen. Vogels schijnbaar ongestoord door aanwezigheid van talloze waarnemers en fotografen. Wel alert bij langslopen van honden en katten, dan boom of struik invliegend en vaak roepend.

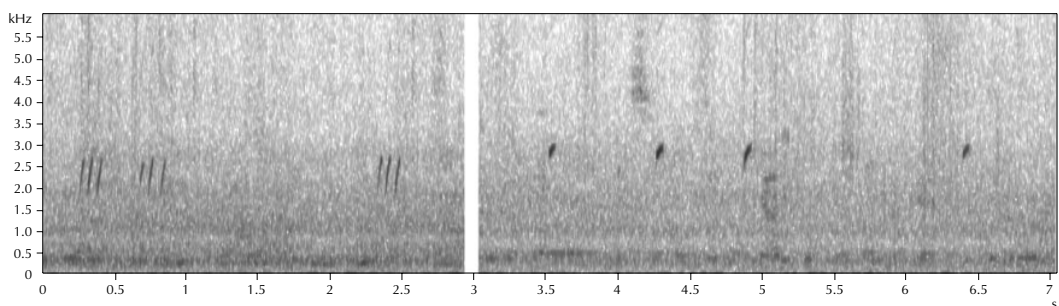
Determinatie

Haakbek is een aansprekende soort die door elke vogelaar met een beetje ervaring direct herkend

zal worden aan grootte, kleur en snavelvorm. Adulte mannetjes hebben een kenmerkend rood verenkleed met rozewitte vleugelstrepen. Eerstejaars vogels lijken op adulte vrouwtjes en kunnen alleen op subtiele kenmerken onderscheiden worden. Jonge vogels hebben puntigere staartpennen (vooral t1 is daarbij van belang) maar in de loop van het najaar en de winter kunnen de staartpennen door sleet afgerond worden en dan zijn eerstejaars vogels dus moeilijker herkenbaar (Svensson 1992, Glutz von Blotzheim & Bauer 1997, Svensson et al 2000, van Duivendijk 2002). Verder kunnen jonge mannetjes een iets diepere kleur oranje aan de kop hebben maar sluitend is dat kenmerk niet (Clement et al 1993,

FIGUUR 1 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje / adult male, Beijum, Groningen, Groningen, 17 november 2004 (Magnus S Robb/The Sound Approach). Zangachtige opeenvolging van roepjes. Twee hogere 'M-vormige' roepjes (begin en na 8 sec) zijn afkomstig van het vermoedelijke adulte vrouwtje. Laatstgenoemde roep werd paar dagen later als trekroep gehoord in Zweden, in combinatie met *pu-pu-pu* (zie figuur 2). Witte onderbrekingen geven aan waar opname is ingekort / Songlike medley of various calls. Two higher-frequency 'M-shaped' calls (at start and after 8 sec) are from the presumed adult female. This latter call was also heard as migration flight call a few days later in Sweden, combined with *pu-pu-pu* calls (see sonagram 2). White spaces mark where recording was shortened.

FIGUUR 2 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, vermoedelijk adult vrouwtje / presumed adult female, Beijum, Groningen, Groningen, 17 november 2004 (Arnoud B van den Berg/The Sound Approach). Meest gehoorde roepen: *pu-pu-pu* (eerste) en *peep* (tweede). Witte onderbreking geeft aan waar opname is ingekort / Most frequently heard calls: *pu-pu-pu* (first) and *peep* (second). White space marks where recording was shortened.

Glutz von Blotzheim & Bauer 1997). Bij het vrouwtjestype van Beijum is op basis van de foto's te zien dat de staartpentoppen redelijk sterk afgerond waren, zodat de kans groot is dat het een adult vrouwtje betrof (Nils van Duivendijk in litt).

De vogel van Leeuwarden is aanvaard als eerstejaars mannetje op basis van de spitsere toppen van de staartpennen en de diepe oranje tint op de kop en borst.

De foto's van 17 en 20 november in Alkmaar tonen verschillen in de hoeveelheid oranje-rode tekening op de onderdelen, de breedte van de witte randen aan de tertials en het contrast tussen de zwartachtige veercentra en de lichte zomen

in de mantelveren. De foto's zijn echter van onvoldoende kwaliteit en onder te verschillende omstandigheden genomen om met zekerheid te bepalen of het om één of twee exemplaren ging. Bij het vrouwtje van Groningen bleek dat de zichtbare hoeveelheid geeloranje tekening per foto sterk kon verschillen, afhankelijk van positie en belichting. Daarnaast zijn er in Alkmaar alleen meldingen van solitaire vogels; als er twee vogels waren geweest zou men verwachten dat deze ook samen te zien waren. De Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) heeft daarom besloten dat het om 'tenminste één vogel' ging. Bij deze vogel(s) moeten geslacht en leeftijd in het midden worden gelaten, al duidt

de (ook door de eerste waarnemer benadrukte) orangerode tekening op kop en borst op een eerstejaars mannetje (Tom Damm in litt).

De geluiden van de vogels van Groningen werden door verschillende waarnemers als 'zang' geïnterpreteerd, vooral wanneer de vogels verschillende typen geluiden achter elkaar lieten horen. De zang uit het broedseizoen verschilt echter sterk van deze geluiden en waarschijnlijk was eerder sprake van een aaneenschakeling van verschillende typen roepjes dan van zang of subzang (Magnus Robb in litt). Vergelijkbare vocalisaties werden in november 2004 – in de dagen na de eerste waarneming in Groningen – door Magnus Robb gehoord en opgenomen in Uppland, Zweden.

Het vrijwel uitsluitend foerageren op (afgevalen) bessen van Gewone Lijsterbes van de twee vogels in Groningen is niet verrassend; Cramp & Perrins (1994) noemen Gewone Lijsterbes als één van de favoriete voedselbronnen voor Haakbek.

Onbevestigde waarnemingen

In november en december 2004 en februari 2005 werden op ten minste nog vijf andere locaties mogelijke Haakbekken gemeld. Bij geen van deze meldingen is sprake van verifieerbare en overtuigende documentatie en ze zijn niet aanvaard door de CDNA. Het betreft meldingen bij Den Oever, Noord-Holland, op 17 november; in Heemskerk, Noord-Holland, op 29 of 30 november; in Leiden, Zuid-Holland, in begin december; in Bunschoten, Utrecht, op 23-24 december; en in Castricum, Noord-Holland, en Heemskerk op 27 februari. Van de melding in Leiden is geen informatie over het uiterlijk van de vogel bekend (Jafeth Valk in litt); meer informatie over de vier andere onbevestigde meldingen is te vinden in Appendix I.

Verspreiding en voorkomen

Haakbek is een Holarctische soort van de taigazone en subalpine zone met verschillende ondersoorten in het Palearctische en Nearctische gebied. Uiterlijke verschillen tussen ondersoorten zijn subtiel en alleen in de hand vast te stellen. De verschillen komen tot uiting in kleurintensiteit, grootte en vooral snavelvorm (Clement et al 1993, Glutz von Blotzheim & Bauer 1997). De nominaat komt voor in Scandinavië en Rusland oostelijk tot aan de Jenisei. Verder oostelijk komen *P e kamtschatkensis* en *P e sakhalinensis* voor. In het Nearctische gebied komen zeven ondersoorten voor: *P e alascensis*, *P e flammula*,

P e carlottae, *P e montana*, *P e californica*, *P e leucura* en *P e eschatosa* (Clement et al 1993, Glutz von Blotzheim & Bauer 1997, Dickinson 2003; Adkisson (1999) rangschikt *alascensis* en *eschatosa* onder *leucura*). De groep van Nearctische ondersoorten verdient mogelijk soortstatus. Een aantal taxa, waaronder de nominaat, heeft de neiging om zuidelijkere streken te bezoeken in tijden van voedselschaarste. Europese Haakbekken komen daarbij vaak tot in Zuid-Zweden en onregelmatig tot in Noord-Denemarken maar zelden verder zuidelijk of westelijk, hoewel uit het verleden gevallen bekend zijn uit Frankrijk, Italië, noordelijk (voormalig) Joegoslavië, Spanje, Tsjechoë en Zwitserland (Clement et al 1993, Cramp & Perrins 1994).

De gevallen in november 2004 zijn voor Nederland het vijfde tot zevende (vijfde tot en met achtste exemplaar). Eerdere gevallen waren twee vondsten van mannetjes in Rotterdam, Zuid-Holland, op 5 december 1909 en 8 december 1909, een vangst van een mannetje begin november 1928 in Rotterdam (deze vogel overleed in mei 1931 in gevangenschap), en een adult mannetje dat werd gefotografeerd in Melissant, Zuid-Holland, op 24 maart 1996 (de Zoete & Meininger 1998, van den Berg & Bosman 2001, Jansen & Bouwman 2002).

Waarnemingen in 2004 elders in Europa

Behalve in Nederland werden in het najaar van 2004 ook in Brittannië, Denemarken, Duitsland, Estland, Zuid-Noorwegen en Zuid-Zweden Haakbekken gemeld. Voor zover bekend zijn er in de winter van 2004/05 geen meldingen geweest in Letland, Litouwen, Polen en landen ten zuiden van Duitsland en Nederland. In landen waar het een beoordeelsoort is zijn niet alle hier vermelde waarnemingen (al) beoordeeld of aanvaard door de verantwoordelijke dwaalgastencommissie. Voor Brittannië, Denemarken en Duitsland wordt ook ingegaan op het voorkomen vóór 2004.

Brittannië

Er is één geval, relatief vroeg in de invasie, bij Easington, North Yorkshire, Engeland, van 8 tot 10 november. Het betrof een eerste-winter mannetje dat pas op de laatste dag van zijn verblijf op basis van video-opnamen correct werd gedermineerd maar vervolgens niet meer werd aangetroffen.

Er zijn in totaal 11 gevallen tot en met 2003, waarvan zeven na 1958 (november 1954, april 1955, november 1957, mei 1971, mei 1975, maart-april 1992 en november 2000) (Evans

396 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje, Beijum, Groningen, Groningen, 17 november 2004 (Karel Zwaneveld) **397** Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje, Beijum, Groningen, Groningen, 18 november 2004 (Roland Jansen) **398** Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje, Beijum, Groningen, Groningen, 19 november 2004 (Berry van der Hoorn)

399 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje, Beijum, Groningen, Groningen, 18 november 2004 (Roland Jansen) **400** Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, vermoedelijk adult vrouwtje, Beijum, Groningen, Groningen, 17 november 2004 (Arnoud B van den Berg) **401** Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje, Beijum, Groningen, Groningen, 20 november 2004 (Bas van den Boogaard)

1994; www.wpbirds.com). Alleen het geval van 1992 in Shetland, Schotland, was twitchbaar.

Denemarken

Vanaf 7 november tot eind december werden in totaal 35 exemplaren gemeld. Meestal betrof het solitaire, in twee gevallen ging het om vier vogels en in één geval om zes. Tussen 7 en 19 november werden er 29 gemeld, met als beste dag 14 november met 13. Daarna volgde een stille periode en vanaf 19 december waren er zes aanwezig in Frederikshavn, Nordjylland. Dit aantal nam geleidelijk af tot de laatste waarneming van twee vogels op 14 januari 2005. Alle waarnemingen komen uit Sjælland en Nordjylland.

In 1975-2003 werden er bijna 100 Haakbekken aanvaard, met de volgende verdeling: 1975 (1), 1981 (3), 1989 (1), 1990 (7), 1991 (2), 1994 (2), 1995 (7), 1997 (1), 1998 (73+) en 2001 (1). De invasie van 1998 was met afstand de grootste en zowel in tijd als locatie sterk geconcentreerd. Alle vogels werden gezien tussen 8 en 24 november – de topdag was 22 november met 48 – en uitsluitend bij Skagen, Nordjylland (de uiterste noordpunt van Denemarken). Verder terug waren er grote invasies in de 19e eeuw (1813, 1817, 1862, 1866 en 1890) en kleinere invasies in 1921 (enkele exemplaren), 1954 (23) en 1961 (enkele) (Cramp & Perrins 1994, Rønne 1994; Rolf Christensen in litt; www.netfugl.dk).

Duitsland

Op 7 november werden drie vogels (een mannetje en twee vrouwtjestypes) gemeld bij Damme, Niedersachsen (www.netfugl.dk). De volgende dag konden ze niet worden teruggevonden.

In Duitsland waren Haakbekken in de 19e eeuw nog een vrij regelmatige verschijning maar het aantal in de 20e eeuw is nog geen 50, waarvan een opmerkelijk concentratie van c 25 in de periode 1975-79 (de meeste in de deelstaat Thüringen) en slechts zeven exemplaren (twee gevallen) in de jaren 1980. De meest recente waarneming en de enige na 1984 (afgezien van een bewezen ontsnapt exemplaar met kwekersring in Schleswig-Holstein op 9 maart 1996) betreft een exemplaar op Helgoland, Schleswig-Holstein, op 2 mei 1993 (Glutz von Blotzheim & Bauer 1997). Een melding in januari 1999 in Niedersachsen is (nog) niet aanvaard door de Duitse dwaalgastencommissie (cf Deutsche Selteneitenkommission 2005).

Estland

De enige melding betreft een vogel op 19 november bij Spithami in het noordwesten van Estland (www.tarsiger.com).

Noorwegen

Eind oktober werden de eerste tekenen van verplaatsingen buiten de normale broedgebieden in Noorwegen zichtbaar. In de eerste dagen van november werden meerdere vogels gemeld in Zuidwest-Noorwegen. Op 6 november volgde de grote 'doorbraak' met c 1000 bij Jaeren, Rogaland (meeste trekkend naar noord!) en c 200 in Vest-Agder. De volgende dag waren nog steeds exemplaren aanwezig maar in kleinere groepjes tot c 15. De twee weken daarna werden overal in Zuid-Noorwegen exemplaren gemeld maar in kleine aantallen (www.birdingnorway.no/news/index.htm).

Zweden

Rond 4 oktober verschenen de eerste groepjes van vier tot vijf vogels in de provincies Småland en Uppland in het zuiden van Centraal-Zweden. De eerste meldingen van een grote invasie dateren van 3 november, toen er c 2000 werden gemeld aan de oostkust. De hoogste aantallen volgden van 10 tot 12 november, met in totaal c 6100 en als hoogste dagtotaal 2100 in Vaddö, Uppland, op 11 november; de meeste werden gezien in Uppland, daarnaast was er één waarneming (van 1400 exemplaren!) in Södermanland en een groepje van negen op Öland. Vanaf eind november werden er in totaal 268 gemeld in het zuiden van Zweden, de meeste tussen 20 en 26 november, met als hoogste aantal 79 in Torhamn, Blekinge, op 24 november. Groepjes van 25 tot maximaal 100 bleven in december en tot in 2005 langs de oostkust van zuidelijk Centraal-Zweden, met name in Södermanland en Uppland en zuidelijk tot Småland. Op 21 december werden er verspreid over 15 locaties nog 140 gemeld. Er werden slechts enkele aan de westkust waargenomen. In totaal waren er in het hele land tussen 1 oktober en 21 december 873 meldingen van individuen, groepjes of groepen (www.pheromone.ekol.lu.se/reports/Nov-Dec00.html).

Discussie

Het meest opvallend aan de invasie van 2004 is – naast de zeer hoge aantallen in Noorwegen en Zweden – het hoge aantal vogels in Denemarken. De invasie met ten minste 73 exemplaren in 1998 buiten beschouwing gelaten werden

er in 2004 meer aangetroffen (35) dan in alle andere jaren van 1975 tot en met 2003 samen (25). Het verschijnen van exemplaren verder zuidelijk en westelijk (Engeland, Nederland) sluit aan bij dit beeld. Een ander opvallend punt is dat de meest zuidelijke gevallen, de vier vogels in Nederland, alle ontdekt werden op 15 en 16 november, terwijl de topdag in Denemarken met 13 exemplaren slechts één dag eerder (14 november) viel. Blijkbaar was er sprake van in tijd zeer geconcentreerde bewegingen waarbij binnen enkele dagen vogels relatief grote afstanden in zuidwestelijke richting aflegden. Ook is het opmerkelijk dat de waarneming in Engeland kort volgde op de grootste bewegingen in Noorwegen. Voor de vele waarnemers in Nederland was het een gelukkige bijkomstigheid dat één van de vogels een adult mannetje betrof. In Denemarken konden op het totaal van 35 exemplaren slechts twee adulte mannetjes worden vastgesteld.

Dankzegging

Wij danken Arnoud van den Berg, Rolf Christensen, Tom Damm, Nils van Duivendijk (CDNA), André van Loon, Peter Koomen (Natuurmuseum

Fryslân), Gert Ottens, Magnus Robb, Oane Tol en Roland van der Vliet (CDNA) voor hun hulp bij het schrijven van dit artikel. AvdB, Bas van den Boogaard, Leo Boon (Cursorius), Martijn Bot, Marten van Dijl, Berry van der Hoorn, Roland Jansen, Patrick Palmen, René Pop en Chris van Rijswijk stuurden foto's op van de vogels in Groningen voor bestudering en/of publicatie. The Sound Approach wordt bedankt voor het beschikbaar stellen van geluidsopnamen. Dorthé Schipperheijn hielp bij het vertalen van enkele Deense teksten.

Summary

PINE GROSBEEKS IN THE NETHERLANDS IN NOVEMBER 2004 In November 2004, at least four Pine Grosbeaks *Pinicola enucleator* were seen in the northern part of Netherlands. The first was a first-winter male found injured under a window in an urban area at Leeuwarden, Friesland, and taken into care on 15 November; it died the next day. On 16 November, an adult male and probably an adult female (first-winter not excluded) were discovered late in the afternoon in a suburban area in Groningen, Groningen. These birds were still present the next morning and attracted numerous birders and photographers, also from abroad, during their five-day stay until 20 November. On

402 Haakbek / Pine Grosbeak *Pinicola enucleator*, adult mannetje, Beijum, Groningen, Groningen, 17 november 2004 (Chris van Rijswijk)

16 and 17 and again on 20 November, probably a first-winter male (female not excluded) was photographed by two independent observers (non-birders) at Alkmaar, Noord-Holland. Although the photographs show some differences, it was concluded that there was insufficient evidence to accept these sightings as relating to more than one individual (both localities are only a few 100 m apart). The 2004 invasion in the Netherlands therefore concerns at least four individuals. In addition, five individuals were claimed but not photographed in November (three), December (one) and February 2005 (one); these reports were rejected by the Dutch rarities committee (CDNA) because of insufficient (or lack of) documentation.

There are four previous records, all in the south-western part of the country: at Rotterdam, Zuid-Holland, on 5 December 1909, 8 December 1909 and early November 1928 (the latter was taken into care and died in May 1931) and at Melissant, Zuid-Holland, on 24 March 1996 (an adult male photographed). The birds in Groningen in November 2004 were the first to be twitchable. Although the identification of the four in 2004 was straightforward, the species is notoriously difficult to sex and age other than in adult male plumage. The bird from Leeuwarden was accepted as a first-winter male on basis of the pointed tail-feathers and deep orange coloration on head and breast. The female-type in Groningen was presumably an adult female, based on the more rounded (but still slightly pointed) tail-feathers and 'clean' white edges to the flight-feathers, but a first-winter male or female can probably not be excluded with certainty. The female-type from Alkmaar was not documented well enough to be sexed and/or aged.

An overview is given of Pine Grosbeak movements in Scandinavia (Denmark, Norway and Sweden) in autumn 2004. The invasion brought not only large numbers to southern Norway and the southern half of Sweden in October-December but also 35 individuals to Denmark and one to North Yorkshire, England, on 8-10 November. There was one report in Estonia on 19 November and one (of three birds) in northern Germany on 7 November (these reports have to be considered by the relevant rarities committees).

In Denmark, the largest movement of 13 individuals was noted on 14 November; in total, 29 were seen between 7 and 19 November, all in Nordjylland and Sjælland. These dates coincide with the arrival of at least four birds in the Netherlands on 15-16 November indicating that this was the peak period of the southward movements in the 2004 invasion.

Verwijzingen

- Adkisson, C S 1999. Pine Grosbeak (*Pinicola enucleator*). In: Poole, A & Gill, F (redactie). The birds of North America. No 456. Philadelphia.
- van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Tweede druk. Haarlem.
- Boon, L J R 2005. Cursorius-jaaroverzicht 2004. Dvd. Zandvoort.
- Clement, P, Harris, A & Davis, J 1993. Finches & sparrows: an identification guide. Londen.
- Cramp, S & Perrins, C M (redactie) 1994. The birds of the Western Palearctic 8. Oxford.
- Deutsche Seltenheitenkommission – Dokumentationsstelle für seltene Vogelarten 2005. Seltene Vogelarten in Deutschland 1999. Limicola 19: 1-63.
- Dickinson, E C (editor) 2003. The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world. Third edition. Londen.
- van Dijk, M & Bosma, J 2004. DB Actueel: Haakbekken in Friesland en Groningen. Dutch Birding 26: 434, 26-6 III.
- van Dongen, R M, Haas, K & de Rouw, P W W 2005. Recente meldingen Nederland: november-december 2004. Dutch Birding 27: 68-77.
- van Duivendijk, N 2002. Dutch Birding kenmerken-gids. Haarlem.
- Evans, L G R 1994. Rare birds in Britain 1800-1990. Little Chalfont.
- Glutz von Blotzheim, U N & Bauer, K M (redactie) 1997. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 14/II. Wiesbaden.
- Jansen, J J F & Bouwman, R G 2002. Claw length and origin of Pine Grosbeak at Melissant in March 1996. Dutch Birding 24: 95-97.
- Plomp, M, Berlijn, M, van Dam, P, Ebels, E B, Groenendijk, C, Levering, H, van der Maat, G, Menkveld, E, de Waard, H, van der Water, S & Wight, H-J 2005. Dutch Birding jaaroverzicht 2004. Videocassette/dvd. Linschoten.
- Rønne, S 1994. Sjældne fugle i Danmark. Skjern.
- Svensson, L 1992. Identification guide to European passerines. Stockholm.
- Svensson, L, Grant, P J, Mullarney, K & Zetterström, D 2000. ANWB-vogelgids van Europa. Den Haag.
- de Zoete, G & Meininger, P L 1998. Vermoedelijke ontsnapte Haakbek te Melissant in maart 1996. Dutch Birding 20: 96-97.

Jacob G Bosma, Bekemaheerd 116, 9737 PX Groningen, Nederland (jacobbosma@tiscali.nl)
 A (Bert) de Bruin, Padangstraat 35a, 9715 CL Groningen, Nederland (tete@wxs.nl)
 Enno B Ebels, Joseph Haydnlaan 4, 3533 AE Utrecht, Nederland (ebels@wxs.nl)

APPENDIX 1 Beschrijving van vier niet-aanvaarde meldingen van Haakbek *Pinicola enucleator* in Nederland in november-december 2004 en februari 2005

Den Oever, 17 november

Op 17 november 2004 ging Bert Winters vogels ringen bij Gemaal Leemans bij Den Oever, Noord-Holland. Omdat de dag ervoor zowel in de krant als via internet meldingen van Haakbekken (Leeuwarden en Groningen) binnen waren gekomen had hij op een CD het geluid van deze soort nageluisterd. Tot zijn verbazing hoorde hij, terwijl hij nog bezig was de netten op te zetten, een vier of vijf keer herhaald *pluw-wutt, pluw-wutt*. Het geluid was afkomstig van een vogel met het formaat van een Appelvink *Coccothraustes coccothraustes* maar langgerechter van postuur, boven in een boom aan de rand van het veld achter het gemaal. Hij had geen verrekijker om. Na een snelle spurt naar de auto voor verrekijker en CD-speler was de vogel gevlogen (Bert Winters in litt).

Heemskerk, 29 of 30 november

De vader van José Bakker zag op 29 of 30 november 2004 in de De Visserstraat in Heemskerk, Noord-Holland, een opmerkelijke vogel. Omdat hij zelf bijna niets weet van vogels belde hij JB (die wel veel van vogels weet) op maar die was niet thuis. Hij probeerde de vogel te fotograferen maar dat lukte niet. Op 2 december was hij bij José op bezoek en vertelde het verhaal. Zij vroeg hem om de vogel in de *ANWB Vogelgids* (Svensson et al 2000) op te zoeken. Daarbij wees hij zonder dralen een Haakbek als de vreemde 'grote mus met oranje kop' die hij had gezien (Guus van Duin in litt).

Bunschoten, 23-24 december

Op 23 en 24 december 2004 werd een vrouwtjestype Haakbek gemeld in een tuin langs de Rietgans te Bunschoten, Utrecht. Hij werd beschreven als een 'vogel enigszins lijkend op Groenling *Chloris chloris*, groen op de rug, zwarte kleur rondom de ogen als ware het een brilletje, maar dan forser en langgerechter met een grote snavel en met witte strepen op de zwarte

vleugels'. De vogel is onder meer foeragerend aan een vetbol waargenomen (Phil Koken in litt).

Castricum en Heemskerk, 27 februari

Op 27 februari 2005 rond 13:00 werd Henk Veen door zijn vrouw attent gemaakt op een vreemde vogel in hun tuin aan de Van Hoockerkenstraat 5 in Castricum, Noord-Holland. Toen hij naar buiten keek zag hij van zeer dichtbij (iets meer dan 1 m) een rode vogel met kromme snavel (niet gekruist) op het platte dak van de uitbouw zitten. De vogel was opvallend tam. Hij dronk wat water uit een goot, waarvoor hij zijn kop helemaal plat moest houden. Met de vogelgids in de hand kwam HV tot de conclusie dat het een mannetje Haakbek was. HV ging zijn fotocamera pakken maar toen hij terugkwam vloog de vogel net weg (Henk Veen in litt).

Ongeveer een uur later, rond 14:00, zag Thea Spruijt bij de ingang van de geiten- en schapenwei bij de Kruisbergweg in Heemskerk, c 1 km ten zuiden van de woning van HV, een haar onbekende vogel. Het betrof een uitgeputte (of zeer tamme) vogel die zich tot 2 m afstand liet benaderen. TS had genoeg tijd om hem goed te bekijken en noteerde de volgende kenmerken: 'postuur met nauwelijks een hals; kop voornamelijk rood met enkele grijze veertjes; grote snavel met nauwelijks een puntje (dus geen kruisbek *Loxia*); felrode borst, tegen het oranje aan, met opgezette veren; rondom de borst grijze veren; op de rug een combinatie van grijs, met wat zwarte veertjes met witte randen'. Zowel Goudvink als barmsijs *Carduelis* werden als determinatie overwogen maar verworpen. Pas bij thuiskomst later op de middag kwam TS erachter dat ze waarschijnlijk een mannetje Haakbek had gezien. Om 17:10 bezocht ze de plek opnieuw, ditmaal met vogelboek, camera, gsm en gps; de vogel werd echter niet meer aangetroffen (Thea Spruijt in litt). Leo Heemskerk sprak de waarnemster een dag later, waarbij zij aanvulde dat de vogel ongeveer het formaat had van een Merel, enkele mosterdkleurige veertjes onder aan de snavel had en een zieke indruk maakte. Collega's van HV van Landschap Noord-Holland en anderen, waaronder LH, hebben op 28 februari beide locaties en de omgeving afgezocht maar zonder resultaat (Leo Heemskerk in litt).

Monniksgier van Spaans-Franse herkomst in Nederland in maart-augustus 2005

Op woensdagmiddag 16 maart 2005 ontdekte Willie van Schipstal om c 17:30 een Monniksgier *Aegypius monachus* ten westen van Beers en ten zuiden van Gassel, Noord-Brabant. De vogel bevond zich op een akker ten noorden van de Hogenkampseweg tussen Het Broek en Het Bord. De determinatie was eenvoudig op basis van het zeer grote formaat, het overwegend donkere zwartbruine verenkleed met bruine kraag, de tweekleurige kop met zwart 'masker' rond het oog en zwarte hals en lichtbruine boven- en achterkop, en de zware blauwgrijze snavel met donkere punt (cf Ferguson-Lees & Christie 2001). Het betrof een adult exemplaar, onder meer op grond van de lichte bovenkop. Aan de rechterpoot droeg hij een donkere kleurring met witte inscriptie. Ook was te zien dat hij in de linker-vleugel enkele gebleekte pennen had. Op grond van deze gegevens was duidelijk dat het om een exemplaar ging dat op één of andere wijze verbonden was aan een herintroductieproject. Tot

de avond werd de gier door Meino Koning en enkele andere plaatselijke vogelaars gezien op een akker waar hij ging slapen. De volgende dag werd hij hier vanaf de vroege ochtend waargenomen door c 10 vogelaars, waaronder Garry Bakker, Leo Boon, Rob Goldbach en Robert Keizer. Vastgesteld werd dat het om een blauwe kleurring ging met inscriptie 'CX'. Aan de linker-poot was een kleinere aluminium ring aanwezig en in de staart was de antenne van een zender zichtbaar. Het aantal gebleekte pennen in de linkervleugel bleek vier te zijn. Om 12:15 vloog de vogel hoog op en verdween in noordoostelijke richting. De vogel was toen door in totaal c 30 mensen gezien, waaronder – zoals vaak bij verdwaalde gieren – nogal wat vertegenwoordigers van de media. Op 18 maart werden door LB gemaakte video-opnamen vertoond in het Jeugdjournaal. Opmerkelijk is dat de vogel werd ontdekt op de eerste warme voorjaarsdag van 2005 met een sterke zuidelijke stroming en dus mogelijk op dezelfde dag vanuit het zuiden naar Nederland is gevlogen.

Navraag bij diverse mensen die betrokken zijn bij herintroductieprojecten van gieren in Europa leverde enkele dagen later een bericht op van

403 Monniksgier / Eurasian Black Vulture *Aegypius monachus*, adult vrouwtje ('Carmen'), Beers, Noord-Brabant, 17 maart 2005 (Leo J R Boon/Cursorius)

404 Monniksgier / Eurasian Black Vulture *Aegypius monachus*, adult vrouwtje ('Carmen'), Beers, Noord-Brabant, 17 maart 2005 (Leo J R Boon/Cursorius)

Evelyn Tewes (in litt). Zij berichtte dat het om 'Carmen' ging, een adult vrouwtje Monniksgier dat op 2 mei 2003 als (vermoedelijk) wilde vogel in verzwakte toestand met vergiftigingsverschijnselen was binnengebracht bij een opvangcentrum in Extremadura, Spanje. Op 15 juli 2003 werd Carmen overgebracht naar het gierenstation van de Black Vulture Conservation Foundation (BVCF) op Majorca, Balearen, Spanje, en op 7 april 2004 met negen andere Monniksgieren overgebracht naar Les Baronnies, Drôme, Frankrijk. Dit is de tweede locatie (naast de Grandes Causses, Aveyron/Lozère) waar Monniksgieren in Frankrijk worden uitgezet. Na een verblijf van bijna 10 maanden in een acclimatisatiekooi werd zij hier op 2 februari 2005 vrijgelaten, voorzien van een kleurring en een radiozender met een antenne tussen de staartpenen. Na half februari is zij hier niet meer waargenomen. De afstand tussen Extremadura en de Baronnies is c 1000 km; de afstand tussen de Baronnies en Beers is c 800 km. De vogel heeft dus minder dan de helft van de afstand op eigen kracht en zonder hulp van de mens afgelegd. Of de vogel daarmee nog als 'wild' kan worden bestempeld en aanvaardbaar is voor de Neder-

landse lijst is ter beoordeling aan de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA).

Tijdens een excursie met Engelse deskundigen op het gebied van dierenwelzijn onder leiding van Hans Kampf op 21 maart 2005 ontdekte tractorchauffeur Jan de Koning om 12:55 een grote roofvogel midden in het begraasde gebied van de Oostvaardersplassen, Flevoland. Het bleek een Monniksgier te zijn en HK kon enkele foto's van de vogel maken. Kort na de ontdekking liep de gier waggelend weg om een minuut later vliegend weer in beeld te komen. Daarbij konden de waarnemers duidelijk de witte veren zien in de linkervleugel (Hans Kampf in litt). Daardoor was duidelijk dat het om dezelfde vogel ging die de week daarvoor bij Beers was waargenomen; de afstand van Beers naar de Oostvaardersplassen is c 75 km. Op 26 maart maakte Kester Freriks in zijn wekelijkse column over vogels in NRC Handelsblad melding van een Monniksgier in de Oostvaardersplassen die daar al op 20 maart door hem was waargenomen. Pas op 31 maart werd de vogel hier opnieuw gemeld, zichtbaar vanaf het uitzichtpunt aan het Jan van den Boschpad. Hier werd Carmen de volgende dagen en uiteindelijk

maandenlang door veel vogelaars bekeken, meestal op grote afstand op de grond en schijnbaar ongestoord door de vele aanwezige Koniksparden *Equus caballus*, Edelherten *Cervus elaphus* en Heckrunderen ('Oerossen') *Bos primigenius*. Ze sliep regelmatig op het kunstmatige hoge nest dat vanaf het uitkijkpunt zichtbaar is en dat bestemd is voor Visarenden *Pandion haliaetus*. Op 26 juni verplaatste ze zich enkele kilometers en werd vanaf die datum onregelmatig gezien vanaf het uitzichtpunt van de Grote Praambult of tijdens excursies in het niet vrij toegankelijke deel van de Oostvaardersplassen, voor het laatst op 12 augustus.

Op 15 augustus kwam aan het lange verblijf een triest einde toen Carmen in botsing kwam met een trein op de spoorlijn Almere-Lelystad. De machinist waarschuwde Staatsbosbeheer; Carmen bleek te zijn overleden en werd voor onderzoek overgebracht naar het Nationaal Natuurhistorisch Museum/Naturalis in Leiden, Zuid-Holland. Opmerkelijk was dat de kleuring verdwenen was. Dit kan bij de botsing zijn gebeurd maar dat is niet waarschijnlijk omdat de rechterpoot onbeschadigd was. Om de linkerpoot zat een metalen lipring met inscriptie 'Muséum Paris' en nummer TY-3514 (hierdoor is het zeker dat het Carmen betrof). De vogel was volop aan het ruien. Van de oorspronkelijk zes gebleekte hand- en armpennen in de linkervleugel (bij het uitzetten in februari 2005 waren p3-4, p7-8 en s1-2 gebleekt; nummering van handpennen van binnen naar buiten, van armpennen van buiten naar binnen) waren er drie vervangen: p3 (nieuwe veer voor eenderde uitgegroeid), p8 (nieuwe veer volledig uitgegroeid) en s1

(nieuwe veer bijna volledig uitgegroeid). De nog aanwezige gebleekte pennen waren dus p4, p7 en s2. De volledige ruiscorrelatie van de handpennen (cf Ginn & Melville 1983) was: p1=0, p2=5, p3=2, p4=0 (wit), p5=5, p6=0, p7=0 (wit, afgebroken), p8=5, p9=0 (afgebroken), p10=5; en van de eerste 10 armpennen: s1=4, s2=0 (wit), s3=0, s4=0, s5=0, s6=5, s7=0, s8=2, s9=5, s10=5. Ook de staartpennen vertoonden actieve rui. De radiozender was verdwenen (André van Loon in litt). Het overlijden haalde op 16 augustus het 10-uurjournaal en andere nieuwsrubrieken op volgende dagen.

Op 21 augustus werd Carmen tijdens een voor pers en publiek toegankelijke sessie in Naturalis ontleed en werd een begin gemaakt met het prepareren van de huid. De vogel zal worden opgezet en opgenomen in de collectie van Naturalis. Mede op verzoek van de BVCF werden door onderzoeksinstituut Alterra diverse monsters van het lichaam genomen ten behoeve van onderzoek aan de conditie, eventuele sporen van vergiftiging en de maaginhoud. Bij aanvang van de preparatie was het gewicht 7.62 kg. Een volwassen vrouwtje weegt volgens Ferguson-Lees & Christie (2001) 7.5-12.5 kg. De spanwijdte was c 2.65 m. De ontleding veroorzaakte opnieuw een grote toeloop van de media en werd vertoond in verschillende nieuwsrubrieken op televisie. Ook de schrijvende pers besteedde er ruim aandacht aan. De eerste resultaten van het verdere onderzoek gaven aan dat Carmen in goede conditie verkeerde met een ruime vetlaag (plaatselijk tot 2.5 cm dik). In de maag bevond zich een bijna volledige braakbal, vooral gevuld met rood haar (zeer waarschijnlijk van een Edelhert) en veel larven van vliegen; het

405 Monniksgier / Eurasian Black Vulture *Aegypius monachus*, adult vrouwtje ('Carmen'), Oostvaardersplassen, Flevoland, 21 maart 2005 (Hans Kampf)

laatste geeft aan dat ze van een rottend karkas had gegeten. Bij de interne organen waren geen afwijkingen te zien. Beide vleugels waren op meerdere plaatsen gebroken. De schedel vertoonde sporen van inwendige bloedingen en dit was de vermoedelijke doodsoorzaak (Hugh Jansman in litt).

Het opduiken eind maart in de Oostvaardersplassen zal geen toeval zijn geweest – na de koude periode begin maart met voor de tijd van het jaar extreme sneeuwval trad er in het gebied onder de aanwezige grote grazers veel sterfte op. Dit leidde zelfs tot vragen in de Tweede Kamer over de eventuele wenselijkheid van bijvoederen om de sterfte te beperken. Na deze periode moesten 10-tallen kadavers verspreid over het Oostvaardersplassengebied hebben gelegen en de Monniksgier zal geen moeite hebben gehad om aan voedsel te komen (volgens berichtgeving in de Volkskrant van 25 juni 2005 stierven in de winter van 2004/05 c 700 van de 3150 grote zoogdieren in de Oostvaardersplassen). In juni werd gemeld dat de vogel zich voedde met net uitgekomen Grauwe Ganzen *Anser anser*, die ook levend zouden zijn gevangen (Ton Eggenhuizen pers meded). Het prederen op levende jongen is bij gieren zeer uitzonderlijk maar werd

eerder in Nederland vastgesteld bij een Monniksgier in IJmuiden, Noord-Holland, in augustus 2000 (jongen meeuwen *Laridae*; van Dijl 2004) en bij een Vale Gier *Gyps fulvus* bij De Wijk, Drenthe, in mei-juni 2003 (jonge Ooievaars *Ciconia ciconia*; van Dijl 2003).

Er zijn drie eerdere gedocumenteerde waarnemingen van Monniksgieren in Nederland. Bij twee vogels zijn er geen aanwijzingen van niet-wilde herkomst of van een relatie met een herintroductieproject: een vrouwtje geschoten bij Beneden-Leeuwen, Gelderland, op 12 oktober 1948 (opgezette vogel in Naturalis), en een tweede-kalenderjaar (mogelijk derde-kalenderjaar) op diverse locaties in Friesland, Noord-Holland en Zuid-Holland van 13 juli tot 18 augustus 2000 (van den Berg & Bosman 2001, van Dijl 2004). Zeker ontsnapt was het exemplaar met een langvetter dat op 29 april 1978 werd gefotografeerd op Ameland, Friesland (Vogeljaar 26: 255, 1978); waarschijnlijk dezelfde vogel vloog op 23 april 1978 over Castricum, Noord-Holland. Andere meldingen in Nederland zijn onvoldoende gedocumenteerd (cf van Dijl 2004).

René Alma, Arnoud van den Berg, Leo Boon, Ton Eggenhuizen, Hugh Jansman (Alterra), Martijn

406 Monniksgier / Eurasian Black Vulture *Aegypius monachus*, adult vrouwtje ('Carmen'; dood gevonden in Oostvaardersplassen, Flevoland, op 15 augustus 2005), Naturalis, Leiden, Zuid-Holland, 21 augustus 2005 (Enno B Ebels)

de Jonge, Hans Kampf (www.grazingnetworks.nl), Jan van der Laan, André van Loon en Evelyn Tewes (BVCF) worden bedankt voor hun bijdragen aan deze mededeling.

Summary

EURASIAN BLACK VULTURE OF SPANISH-FRENCH ORIGIN IN THE NETHERLANDS IN MARCH-AUGUST 2005 On 16-17 March 2005, an adult Eurasian Black Vulture *Aegypius monachus* was observed near Beers, Noord-Brabant, the Netherlands. The bird was colour-ringed on the right leg (blue ring with white inscription 'CX') and wore an aluminium ring on the left leg. Four primaries and two secondaries in the left wing were bleached and it had a radio transmitter antenna in its tail. The same bird was briefly seen at Oostvaardersplassen, Flevoland, on 20 and 21 March 2005 and observed again by many birders from 31 March to 12 August. On 15 August, it was killed after a collision with a train. The corpse was taken to the National Museum of Natural History/Naturalis at Leiden, Zuid-Holland. There, in a session open to press and public, the bird was dissected. The skin will be mounted and deposited in the collection of Naturalis. In the Oostvaardersplassen area, many carcasses of large herbivores were present after a period of strong cold and heavy snowfall in early March, providing ample food for the vulture. In June, the bird reportedly also fed on recently fledged Greylag Geese *Anser anser*, which it apparently killed itself.

The bird was traced as 'Carmen', a weakened, poisoned adult female brought into care in Extremadura, Spain, on 2 May 2003, taken to Mallorca, Spain, after recovery on 15 July 2003, and brought to Les Baronnies, Drôme, France (the second location in France where a reintroduction project for this species is operating) on 7 April 2004 with nine other Eurasian Black Vultures. It was released at Les Baronnies on 2 February 2005 and last seen in mid-February. The distance between Extremadura and Les Baronnies is c 1000 km; the flight distance from the re-introduction site to Beers in the Netherlands is c 800 km. Although of presumed wild origin, it is questionable if the bird can be accepted as a genuine vagrant by the Dutch rarities committee (CDNA), given the fact that more than 50% of the travelled distance was covered involuntarily and not under its own steam.

Verwijzingen

- van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Tweede druk. Haarlem.
- van Dijk, M 2003. DB Actueel: Vale Gier belaagt ooievaarsdorp. Dutch Birding 25: 284-285.
- van Dijk, M 2004. Monniksgier in Nederland in juli-augustus 2000. Dutch Birding 26: 87-95.
- Ferguson-Lees, J & Christie, D A 2001. Raptors of the world. Londen.
- Ginn, H B & Melville, D S 1983. Moults in birds. Tring.

Enno B Ebels, Joseph Haydnlaan 4, 3533 AE Utrecht, Nederland
(ebels@wxs.nl)

Low-altitude breeding Ibisbills near Beijing, China

Ibisbill *Ibidorhynchos struthersii* is the sole member of a monotypic family, presumably most closely related to the oystercatchers Haematopodidae, crab plovers Dromadidae and avocets Recurvirostridae. The species is normally associated with high-altitude shingle bed rivers. Well-known wintering sites for the species south of its Himalayan breeding grounds include Bhutan, Hetauda, Nepal and Ramnagar, Uttar Pradesh, India, whereas known sites in summer include Almaty, Kazakhstan, Tibet and Qinghai provinces in China. Breeding range maps from various sources indicate that the species could occur in suitable habitat anywhere between south-eastern Kazakhstan and northern Hebei, China. The preferred habitat in both winter and summer are wide shingle beds of fast-flowing rivers with pebbles, cobbles and boulders where these predominantly grey birds merge perfectly

with their environment. According to the literature, breeding only takes place 'between 1600 and 4000 m' (Johnsguard 1981), 'between 1700 and 4400 m' (Hayman et al 1986, MacKinnon & Phillipps 2000) or 'normally between 2000 and 4000 m, exceptionally as low as 500 m or as high as 4400 m' (del Hoyo et al 1996).

On 9 January and 17 January 2005, nine and six Ibisbills were found by Björn Anderson, a Swedish birder residing in Beijing, and by Remco Hofland and Chris Quispel from the Netherlands, respectively, at Baihe ('He' meaning river in Chinese), near 'road 111' north of Huairou, Beijing province, China. The birds were actively feeding, calling and sometimes chasing each other, possibly indicating territorial disputes. Parts of the river were frozen and its shores snow-covered but the birds seemed unconcerned. Baihe is a fast-flowing shingle bed river c 100 m wide, flanked by sparsely vegetated mountain sides. On the northern bank, reeds and a line of poplar trees are found, and a small village is

407-408 Ibisbill / Ibissnavel *Ibidorhyncha struthersii*, Baihe, north of Huairou, Beijing, China, 1 May 2005
(Bas van den Boogaard)

409 Ibisbill / Ibissnavel *Ibidorhyncha struthersii*, Baihe, north of Huairou, Beijing, China, 1 May 2005
(Bas van den Boogaard)

410 Habitat of Ibisbill / Ibissnavel *Ibidorhyncha struthersii* along Baihe, north of Huairou, Beijing, China,
1 May 2005 (Bas van den Boogaard)

located nearby. On 17 January, villagers were cutting reeds along the river but the birds did not seem too disturbed and could be approached to c 40 m.

As the habitat looked right for breeding, the exact location (of which a map will be published on the internet at www.birdtours.co.uk) was forwarded to Bas van den Boogaard, who at that moment was planning a trip to Happy Island, China, in May 2005. On 30 April and 1 May 2005, Jan Bisschop, BvdB, Jeroen de Bruijn, Nils van Duivendijk and Ran Schols observed three Ibisbills, including a pair. Of this pair, one was feeding in the river while the other was faithful to a particular area, indicating that it was probably nesting there. The bird would sit motionless for long periods with open bill because of the heat. Only when disturbed, it would fly off, returning in a secretive manner using ditches to hide in. The probable nest was located on a barren shingle bank, somewhat higher than the river itself (cf Johnsguard 1981). Vegetation closer to the river was less sparse and consisted of a herbal layer interspersed with the occasional tiny tree.

On 23 May 2005, Jens Hansen and Troels Ortvad from Denmark visited the site and found two pairs of Ibisbill, one of which was leading two pulli, estimated 5-10 days old (Jens Hansen pers comm). The Baihe site is located at an altitude of 270 m and is therefore well below the lowest published altitudinal breeding range for the species. As the river flows east towards Miyun reservoir for c 20 km and there is c 30 km river to the west before entering Hebei province, it is likely that Baihe valley holds more Ibisbills. Johnsguard (1981) mentions that 'pairs occupy about 1000 m stream length for their territory'. Intriguingly, on 23 May 2005, the two territorial pairs were seen at Baihe no more than 300 m apart, suggesting that, at least in this area, Ibisbills may breed closer together than previously known.

Four to five Ibisbills recorded 1.2 km west of Zhang Jia Fen Cun, Baihe valley, Beijing, on 8 June 2002, apparently constitute the first record at this site. Several were seen here again on 1 March 2003, with a single seen near Sihe-tang on 5 April 2003 (Brian Elder pers comm). Another single was recorded near Yanqing, Beijing, on 20 April 2003 (China Ornithological Society 2004). Also in 2003, displaying Ibisbills were found at Miyun district, presumably further east along Baihe river. On both 11 April 2004

and 27 March 2005, birds were seen and photographed here (Wu Nan in litt). All these sightings were done within a 20-km stretch of river between 'road 111' and Miyun Reservoir. Other records around Beijing, where wide shingle bed rivers are commonly found, include three at Labagoumen, Huairou, on 7 December 2004, with singles seen at Baihe valley, Yanqing, in March, April and October 2004 (China Ornithological Society 2005). Also worth noting are sightings of four on 4 April 2004 and three on 28 December 2004 in nearby Pingshan county, Hebei province. In 2005, the only Beijing province records so far were from Baihe (Leiyinyu pers comm).

As Baihe is located only a 2-h drive north of Beijing Capital Airport and the birds appear to be resident here, this must surely be one of the easiest places in the world to see the species. Other interesting birds found throughout the year at Baihe include Crested Kingfisher *Megaceryle lugubris*, Brown Dipper *Cinclus pallasii* (breeding under the 'road 111' bridge in May 2005) and Plumbeous Redstart *Rhyacornis fuliginosus*, while specialities like Mandarin Duck *Aix galericulata*, Long-billed Plover *Charadrius placidus*, Chinese Hill Warbler *Rhopophilus pekinensis*, Vinous-throated Parrot-bill *Paradoxornis webbianus*, Père David's Laughingthrush *Garrulax davidi*, Songar Tit *Parus songarus*, a single Siberian Accentor *Prunella montanella* and Godlewski's Bunting *Emberiza godlewskii* were found in May 2005 (Bas van den Boogaard & Jens Hansen pers comm).

Björn Anderson, Bas van den Boogaard, Brian Elder, Jens Hansen and Wu Nan are thanked for sharing their observations of the Ibisbills at Baihe river. Leiyinyu kindly provided information on earlier sightings of Ibisbill in the region. In addition, BvdB is thanked for commenting on an earlier draft of this note.

Literature

- China Ornithological Society 2004, 2005. China Bird Report 2003; 2004. Beijing.
- Hayman, P, Marchant, J & Prater, T 1986. Shorebirds: an identification guide to the waders of the world. London.
- del Hoyo, J, Elliott, A & Sargatal, J (editors) 1996. Handbook of the birds of the world 3. Barcelona.
- Johnsguard, P A 1981. The plovers, sandpipers, and snipes of the world. Washington.
- MacKinnon, J & Phillippis, K 2000. A field guide to the birds of China. Oxford.

Remco Hofland, Aert van Neslaan 336, 2341 HN Oegstgeest, Netherlands
(platbuik@yahoo.com)

Crested Ibis

'Toki' is the Japanese name for Crested Ibis *Nipponia nippon*. In the past, this magnificent bird could be seen in most parts of Japan but due to excessive hunting and environmental pollution in the early 20th century numbers plunged until only few remained. In 1952, the species was designated a 'Special Natural Monument' and, in 1960, it was listed as an internationally protected species (cf Stattersfield & Capper 2000). On Sado island in Niigata prefecture, the last breeding site in Japan, numbers dropped from 27 in 1941, 24 in 1952 to 11 in 1957 and the last wild bird was taken in captivity in 1981. Efforts with captive breeding at the Toki Preservation Centre on Sado, established in 1967, have not been successful. In 1986, only two birds survived in captivity on Sado (Brazil 1991). Midori, the sole surviving native male, died in April 1995. The last Japanese bird, a female named Kin taken in captivity in 1968 just one year old, died on 10 October 2003 at the age of 36.

The species – which once occurred in large parts of eastern and central China, in Amurland, Siberia, Russia, in North and South Korea, in most of Japan north to southern Hokkaido and in Taiwan – was believed to have become globally extinct but in 1981 it was confirmed that seven individuals were still surviving in Shaanxi province, China. These birds were found in an area as large as Belgium. Japan and China have since then been working closely to conserve the species. For example, Japan received a Chinese male on loan in 1985 for captive breeding (without success, however), in exchange for the training of Chinese breeding experts and the provision of equipment and materials for China. A pair was flown in from China to Sado in 1994 in an attempt to breed them with the last two Japanese birds but this also failed. The third exchange was finally successful: in 1999, China gave Japan a pair named Youyou and Yangyang. They became the parents of Yuuyu, Japan's first chick hatched by artificial incubation, causing great celebration throughout Japan. Two more chicks hatched in 2000, then 11 more, from two pairs, in 2001. In September 2002, the population at the Toki Preservation Centre had risen to 25. The next step will be to develop a natural environment for them in the wild. However,

many problems must be solved before the birds can be returned to the wild, including protecting them from natural enemies like marten and crows, developing feeding grounds, and getting them ready to tend for themselves (Kuniko 2002).

China opened up for foreign travellers in 1983. From that year on, it became possible to go birding in this huge country. Nowadays, birders have more and more freedom and, with a local guide, can visit most places they want. Because of this, the true status of birds breeding in China has become clearer than it was before which resulted in many (re)discoveries of previously undescribed taxa or species feared extinct. Unfortunately, it also became clear that many species are on the verge of extinction. During a Birdquest tour in May 2005, I was able to visit an area called Yangxiang in Shaanxi province, about a day's drive south-west of Xi'an (an expressway is being built so in the near future it will take only a couple of hours to reach). During this visit, local people working with the ibises informed me that the total population in China now stands at more than 400 birds, with an additional c 100 in captivity. At the place visited, 24 birds were present during this breeding season. Three nests were known of which one, near a little village called Caoba, was visited; it contained two young still being fed. In this time of year, adults are in silvery grey breeding plumage, most greyish on head, neck and mantle, with a pink flush on the whiter parts. In the non-breeding season, they are almost completely white with a pink flush. The bare facial skin, iris and legs are red in adults; the two young showed a dark iris and deep yellow facial skin and legs. In winter, c 120 birds can be seen at the communal roosts in this area. The birds are quite shy but are breeding at the edge of villages, making high crying calls when they leave the roost or the nest.

Captive breeding in China has been very successful. There are now three breeding centres in this part of China, all near the natural colonies where breeding is going on. Captive-born birds are released three years after hatching. In the field, these birds seem to mix easily with the wild birds giving the 'wild' population an extra impulse. During my visit, I saw ringed (in many different ways) and unringed birds mixing and even unringed ones paired with ringed ones.

The main threat for this species seems to be

411 Crested Ibises / Japanse Kuifibissen *Nipponia nippon*, adult with young, Yangxiang, Shaanxi, China, 17 May 2005 (Max Berlijn)

412 Crested Ibis / Japanse Kuifibis *Nipponia nippon*, adult, Yangxiang, Shaanxi, China, 17 May 2005 (Max Berlijn)

starvation in the winter months because of the absence of accessible rice-fields. Artificial wet rice-fields offering food and where agrochemicals are not being used are created, and nesting sites are patrolled by the people working for the conservation of this species in China.

References

- Stattersfield, A J & Capper, D R (editors) 2000. Threatened birds of the world. Barcelona.
Brazil, M A 1991. The birds of Japan. London.
Kuniko, S 2002. Has the Japanese Crested Ibis been saved from extinction? Website: <http://web-japan.org/nipponia/nipponia23/en/topic/>.

Max Berlijn, Wilhelminastraat 9, 6285 AS Epen, Netherlands (max.berlijn@nn.nl)

CDNA-mededelingen

Recente CDNA-besluiten Op de zomervergadering van 27 augustus 2005 heeft de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) onder meer de volgende besluiten genomen.

De volgende taxa zijn bekrachtigd als nieuwe (onder)soorten voor de Nederlandse lijst: Afrikaanse Vink *Fringilla coelebs africana/spodiogenys* (Eemshaven, Groningen, 30 april 1999), Atlasvink *F c africana* (Maasvlakte, Zuid-Holland, 4-5 april 2003), Grijsze Gors *Emberiza cia* (Rottumerplaat, Groningen, 30 mei 2004) en Steenortolaan *E buchanani* (Castricum, Noord-Holland, 16 oktober 2004). De aanvaarding van de mogelijke eerste Sykes' Spotvogel *Acrocephalus rama* (vangst bij Almere-Haven, Flevoland, op 11 oktober 1986) is nog niet bekrachtigd omdat de commissie eerst buitenlandse experts wil raadplegen. (Deze vogel is aanvaard als Kleine Spotvogel *A caligatus* maar op grond van de meeste maten en morfologie lijkt hij beter te passen op Sykes'.) Hetzelfde wil de commissie doen met de Braamsluiper *Sylvia curruca* van Katwijk aan den Rijn, Zuid-Holland, in november-december 2003 die op dit moment is aanvaard als Siberische Braamsluiper/Woestijnbraamsluiper *S c halimodendri/minula*.

Met betrekking tot het afvoeren van soorten is besloten om Orpheusspotvogel *Hippolais polyglotta* met ingang van 1 januari 2006 niet meer te beoordelen.

Het aantal gevallen neemt de laatste jaren gestaag toe (vooral in Zuid-Limburg) en omdat het bijna altijd om zingende vogels in het voorjaar gaat levert de determinatie doorgaans weinig problemen op. In andere jaartijden kan de determinatie lastig zijn maar de commissie is van mening dat het risico van foute meldingen klein is. Met betrekking tot mogelijke 'escapes' is besloten geen taxa toe te voegen aan de lijst waarvoor de zogeheten 'omgekeerde bewijslast' geldt.

Met betrekking tot Arendbuiser *Buteo rufinus* is besloten dat meldingen zonder foto's of video-opnamen in principe niet voor aanvaarding in aanmerking komen omdat cruciale kenmerken als grootte en postuur in een beschrijving of veldschets niet goed zijn te beoordelen.

Met ingang van 2006 zullen Theo Bakker en Bert de Bruin de commissie verlaten. Bert heeft twee volle termijnen van vier jaar gediend; Theo houdt het vanwege drukke werkzaamheden een jaar voor de afloop van zijn tweede termijn voor gezien. Als opvolgers worden Dick Groenendijk uit Opheusden, Gelderland, en Arend Wassink uit Midden-Eijerland, Texel, Noord-Holland, benoemd. Berts rol als secretaris/penningmeester wordt overgenomen door Laurens Steijn. BERT DE BRUIN & ROLAND VAN DER VLIET

Corrigenda

In het bijschrift bij plaat 250 (Dutch Birding 27: 202, 2005) werd helaas niet de juiste fotograaf vermeld. De foto werd gemaakt door Pawel Malczyk.

In het bijschrift bij plaat 343 (Dutch Birding 27: 284, 2005) werd helaas niet de juiste fotograaf vermeld. De foto werd gemaakt door Corstiaan Beeke.

In het bijschrift bij plaat 353 (Dutch Birding 27: 289, 2005) werd helaas niet de juiste fotograaf vermeld. De foto werd gemaakt door Patrick Beirens.

In het bijschrift bij plaat 356 (Dutch Birding 27: 292, 2005) werd helaas niet de juiste fotograaf vermeld. De foto werd gemaakt door Axel Smets. REDACTIE

In the caption of plate 250 (Dutch Birding 27: 202, 2005) unfortunately the wrong photographer was mentioned. The photograph was taken by Pawel Malczyk.

In the caption of plate 343 (Dutch Birding 27: 284, 2005) unfortunately the wrong photographer was mentioned. The photograph was taken by Corstiaan Beeke.

In the caption of plate 353 (Dutch Birding 27: 289, 2005) unfortunately the wrong photographer was mentioned. The photograph was taken by Patrick Beirens.

In the caption of plate 356 (Dutch Birding 27: 292, 2005) unfortunately the wrong photographer was mentioned. The photograph was taken by Axel Smets. EDITORS

Aankondigingen & verzoeken

Gekleurringde Blauwe Kiekendieven Begin jaren 1990 broedden er nog meer dan 100 paar Blauwe Kiekendieven *Circus cyaneus* in het Waddengebied. Dat is nu gereduceerd tot ongeveer 50. Opmerkelijk daarbij is dat de trends op de verschillende eilanden een ander verloop hebben.

Van Schiermonnikoog, Friesland, wordt afname gemeld bij toename van Bruine Kiekendief *C. aeruginosus*. De laatste jaren lijkt het aantal echter te stabiliseren op zes tot 10 paren. Op Ameland, Friesland (met ooit 25 paar), valt de enorme afname samen met die van andere muizeneters, Torenvalk *Falco tinnunculus* en Velduil *Asio flammeus*. Maar ook hier is de stand al weer een aantal jaar stabiel met c. vijf paren. Terschelling, Friesland, waar Blauwe Kiekendief net als op Ameland al vanaf de jaren 1940 broedt, laat een voortdurende afname zien die nog altijd doorgaat (maximaal 49 paren in 1994, nu 15-20 paren). Op Vlieland, Friesland, broedt de soort inmiddels niet meer jaarlijks. En op Texel, Noord-Holland, waar de soort zich pas in 1978 vestigde, is na een lichte afname het aantal sinds 2000 opvallende stabiel (21 territoria). Daar lijkt de situatie dus het gunstigst.

In 2004 is op Texel, Terschelling en Ameland door SOVON Vogelonderzoek Nederland, in opdracht van onder meer Vogelbescherming Nederland, onderzoek gestart om uit te vinden wat de 'bottlenecks' zijn in het bestaan van de Blauwe Kiekendief op de Waddeneilanden. Gekeken is naar reproductiesucces en voedselkeuze. Naast een verminderde reproductie, mogelijk als gevolg van veranderingen in aantallen prooidieren, zoals Konijn *Oryctolagus cuniculus* en Fazant *Phasianus colchicus*, lijkt er meer aan de hand.

Zo blijkt analyse van ringterugmeldingen van doodgevonden vogels in de broedtijd te wijzen naar verschillen in plaatstrouw tussen de eilanden. Als nestjong geringde vogels op Terschelling werden in geringe mate van het eiland zelf teruggemeld, terwijl op Texel en Ameland bijna alleen 'lokale' vogels werden teruggevonden.

Om hier meer over te weten te komen is het onderzoek dit jaar uitgebreid met een meerjarig project, waarbij de nestjongen (c. 80 dit jaar) op alle eilanden worden gekleurringd. De vogels dragen rechts een metalen ring van het Vogeltrekstation en links de kleurring. Op de kleurring staat een code bestaande uit een letter en een cijfer, van elkaar gescheiden door een korte verticale streep (bar). Meestal worden Blauwe Kiekendieven jagend gezien en dan zal het moeilijk zijn de ringen af te lezen. Maar bij het jagen worden de poten vaak gestrekt. Om dan in elk geval de herkomst te kunnen bepalen, is per eiland een andere kleur gebruikt: Texel wit, Vlieland groen (niet gebruikt

in 2005), Terschelling geel, Ameland zwart en Schiermonnikoog rood. Daardoor zijn ook niet (compleet) afgelezen ringen toch waardevolle waarnemingen.

Waarnemingen van gekleurringde Blauwe Kiekendieven kunt u sturen naar: Lieuwe Dijkse, Fonteinsweg 9, 1797 RK Den Hooft-Texel, e-mail lieuwe.dijkse@sovon.nl. Vermeld hierbij de volgende gegevens: kleur van de kleurring plus code (indien mogelijk), datum, plaats (lieft met coördinaten), leeftijd, geslacht, activiteit, etc. U wordt uiteraard geïnformeerd over de herkomst van de vogel.

Report of winter survey of Syrian wetlands In January-February 2004, three groups of birders visited Syria to investigate the wetlands and record bird numbers (cf Sandgrouse 26: 94-104, 2004, Dutch Birding 27: 155-170, 2005). A final report of these expeditions is now available, the first recent report of wintering birds in the country: *A winter survey of Syrian wetlands. The final report of the Syrian Wetland Expedition (January-February 2004)*. Some 200 species were recorded, including several first and second records for the country. The 135 pages report includes a systematic list, details of sites visited with GPS reference points and a number of site maps. Site details are given for all species, including Iraq Babbler *Turdoides altirostris*.

The report is only available from the Ornithological Society of the Middle East (OSME). Send a cheque for GBP 10.00 (including postage), payable to OSME, to John Warr, 6 Mansion Drive, Tring, Hertfordshire HP23 5BD, UK, or send an e-mail message with your address and credit card details to ajwarr@gotadsl.co.uk.

SOVON Landelijke Dag De Landelijke Dag van SOVON Vogelonderzoek Nederland, georganiseerd in samenwerking met Vogelbescherming en de NOU, vindt plaats op zaterdag 26 november 2005 in Concertgebouw de Vereniging te Nijmegen, Gelderland (op vijf minuten lopen van het station). De dag is gratis toegankelijk en bedoeld voor alle vogelaars van Nederland. Naast een uitgebreide info- en boekenmarkt zijn er lezingen van gerenommeerde vogelonderzoekers.

Het voorlopige programma vermeldt lezingen over 'onze Afrikagangers' (hoe doen ze het nu?; trek over Nederland; is de Wespandief *Pernis apivorus* wel een Afrikaganger?), Zwarte Stern *Chlidonias niger* en zijn plek in Afrika tussen de zeesternen, beschermingsplannen voor duin- en kustvogels, Bruine Kiekendieven *Circus aeruginosus* in Zeeland, toendrabroedende trekvogels (waarom mijden ze het binnenland?) en predatietoedracht bij weidevogels. Het definitieve programma wordt te zijner tijd vermeld op www.sovon.nl.

Masters of Mystery

SWAROVSKI
OPTIK

Solutions of fourth round 2005

The solutions of the mystery photographs VII and VIII (Dutch Birding 27: 271, 2005) of the 2005 Masters of Mystery competition appear below.

VII The bird in mystery photograph VII looks rather indistinct and featureless. However, the large eye with pale eye-ring, the long and strong bill and the short tail and wings were keys for most entrants for one of the chats or smaller thrushes. The characters mentioned above together with the reddish-brown colours narrow the number of possible species considerably. One of the most frequently mentioned answers was Veery *Catharus fuscescens* (13%). Indeed, Veery shows entirely rusty-toned upperparts as in the mystery bird. However, one may expect even warmer and more rusty-brown colours in Veery compared with the mystery bird. Furthermore, in Veery, the eye-ring is usually quite indistinct and the species normally shows pale lores. In the mystery bird, the second and third primary are relatively short, whereas in Veery both the second and third primary are much longer, giving the wing a more pointed appearance. In addition, the inner web of the primaries in Veery is dark brown and not as pale brownish as in the mystery bird. Veery, can, therefore, safely be excluded.

413 Siberian Blue Robin / Blauwe Nachtegaal *Luscinia cyane*, first-summer female, Happy Island, Hebei, China, May 2005 (*Nils van Duivendijk*). Note absence of a blue wash on tail, rump, scapulars and wing-coverts.

Another species mentioned quite frequently by the entrants is European Robin *Erithacus rubecula* (9%). Because the bird was photographed in May, one may expect the bird to be in adult-like plumage. In European Robin, the upperparts are brownish, frequently with an olive-green wash, which does not seem to be present in the mystery bird. More importantly, the mystery bird lacks the characteristic orange-red lore and throat which should at least be partially visible in the mystery photograph. Note also that in European Robin the second and third primary are longer than in the mystery bird.

The jizz of the mystery bird with very short wing and tail, the strong bill, the pale eye-ring and disproportionally large eye were for many entrants clues for Siberian Blue Robin *Luscinia cyane* or Rufous-tailed Robin *L. sibilans*. Probably because of the absence of any blue in the mystery bird, Rufous-tailed was chosen by 34% of the entrants; this species has only been recorded once in the Western Palearctic, as recently as 23 October 2004 on Fair Isle, Shetland, Scotland (cf Dutch Birding 26, 402, 2004). Note, however, that there is normally a strong contrast between the warm rusty-brown tail and the cold dark brown mantle in Rufous-tailed. In the mystery bird, tail and upperparts do not show any colour contrast and are both uniform reddish-brown

414 Siberian Blue Robin / Blauwe Nachtegaal *Luscinia cyane*, adult female, Happy Island, Hebei, China, May 2005 (*Nils van Duivendijk*). Note blue tail and rump and slight bluish tinge on many of the scapulars and wing-coverts.

and, therefore, exclude Rufous-tailed. Actually, the bird is a Siberian Blue Robin. Normally, in first-winter males, some of the scapulars and wing-coverts are strongly tinged blue. Also, the primaries can show a faint bluish tinge to the outer web. However, because Siberian Blue Robin undergoes a pre-breeding moult, first-winter birds can not be present in May. In late spring, first-summer males look rather similar to adult males with the striking blue upperparts and white underparts, except for the wing which is still largely brown. Females are much duller in appearance. Adult females and many first-year females show only a bluish tail and rump and some first-years do not show any bluish at all. The absence of any bluish feathers indicate that the mystery bird is a first-summer female. This bird was photographed by Nils van Duivendijk on Happy Island, Hebei, China, in May 2005. Another photograph of the same bird is shown in plate 413. A photograph of an adult female is shown in plate 414. Note the bluish wash on the tail and rump and also on the scapulars and wing-coverts. Mystery bird VII was correctly identified by only 22% of the entrants. Some other incorrect answers not mentioned above were Common Nightingale *L megarhynchos* (9%), Siberian Rubythroat *L caliope* (3%), Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum* (3%), European Reed Warbler *A scirpaceus* (3%) and Asian Brown Flycatcher *Muscicapa dauurica* (3%).

VIII The tertial pattern reveals that the bunting in the mystery photograph is a member of the genus *Emberiza*. Due to the pale appearance of the delicately built bird, with a well-marked supercilium and submoustachial stripe and a pink lower mandible, the first impression might be that of a Pallas's Reed Bunting *E pallasii*. However, only 3% of the entrants voted for that species. Pallas's Reed, contrary to the mystery bird, would show a darker buff supercilium, a more contrasting malar stripe, strongly contrasting pale lines across the mantle, barely distinguishable flank-streaks and a pale rump. Therefore, Pallas's Reed can be excluded.

So, could the bird be a Common Reed Bunting *E schoeniclus*? The flank-streaks of the mystery bird seem to fit Common Reed, as does the rump coloration, but the bird is rather pale for the nominate subspecies of north-western Europe. There are c 30 other subspecies of Common Reed, of which eastern subspecies, such as *E s pallidor*, are much paler than the nominate.

However, many eastern subspecies of Common Reed show a pale rump and a heavy bill, unlike the mystery bird. Furthermore, some features do not fit any subspecies of Common Reed. Noticeably, the malar stripe, which is hardly distinguishable in the mystery bird, should be obvious in any Common Reed. In addition, Common Reed would show a more heavily streaked breast, while the breast of the mystery bird is only faintly streaked. Other arguments supporting the exclusion of Common Reed is the absence of a pale rump of the mystery bird. Furthermore, the legs are much duller brownish in Common Reed, while the mystery bird shows bright pink legs.

Other buntings with a pale supercilium and pink legs are Rustic *E rustica* and Little Bunting *E pusilla*. Like Common Reed Bunting, Rustic also shows a rather pronounced malar stripe, unlike the mystery bird. In addition, Rustic typically shows a white spot on the rear end of the ear-coverts, white wing-bars and bold rusty flank-streaks, while these features are absent in the mystery bird. Little Bunting can be excluded by the absence of a black line bordering the ear-coverts and the lack of chestnut coloration in the head-pattern.

The faint malar stripe, the faintly streaked breast, more strongly streaked flank, the absence of pale 'tramlines', the pale legs and the pink lower mandible all fit a less-known plumage of a bunting very rare in north-western Europe: female-type Black-faced Bunting *E spodocephala*. The short primary projection is another good identification character. Also the relatively small bill and seemingly small size underscore this identification. Note, however, that this individual is rather atypical in respect to one of the best identification clues for Black-faced Buntings in this plumage. Normally, the supercilium is not as well-defined as in this bird and subsequently, the sub-moustachial stripe will be the most eye-catching feature. In the bird depicted, the supercilium is unusually pronounced, more or less equally coloured and contrasting as the sub-moustachial stripe. Although this plumage is not illustrated in the most commonly used field guides, those birders who travelled the Eastern Palearctic may, however, have recognized the mystery bird rather easily. This Black-faced Bunting was photographed by Nils van Duivendijk on Happy Island, Hebei, China, in May 2005. It was correctly identified by 72% of the entrants. Other entrants opted for Little Bunting (6%), Common Reed Bunting (3%) or Pallas's

mystery photograph IX (September)

mystery photograph X (February)

Reed Bunting (3%). Those who overlooked the *Emberiza* tertial pattern, voted for Savannah Sparrow *Passerculus sandwichensis* (6%) and White-throated Sparrow *Zonotrichia albicollis* (3%).

In the fourth round for 2005, 32 entrants participated of which 6 (19%) managed to identify both mystery birds correctly. These were Marijn Prins (Netherlands), Jurgen Dewolf (Belgium), Chris Batty (United Kingdom), Stuart Piner (United Kingdom), James Gilroy (United Kingdom) and Hans Larsson (Sweden). From them Jurgen Dewolf was drawn as the winner of a copy of the *Handbook of the swallows and martins of the world* by Chris Rose and Angela Turner. Hans Larsson is on the lead of the overall competition with eight correct identifications, closely followed by Hein Prinsen and Stuart Piner, both with seven points. The names of all the entrants with at least one correct identification can be viewed at www.dutchbirding.nl.

Fifth round 2005

Photographs IX and X represent the fifth round of the 2005 competition. Please, study the rules (Dutch Birding 27: 55, 2005) carefully and identify the birds in the photographs. Solutions can be sent in three different ways:

- by *postcard* to Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands
- by e-mail to masters@dutchbirding.nl
- from the website of the Dutch Birding Association at www.dutchbirding.nl

Entries for the fifth round have to arrive by **1 November 2005**. Please, indicate if you are subscribed to Dutch Birding. From those entrants having identified both mystery birds correctly, two persons will be drawn who will receive a copy of the CD *Calls of eastern vagrants* by Hannu Jännes and donated by Birdsounds.nl. Swarovski Benelux has generously agreed to sponsor this competition again in 2005. This year, the overall winner after six rounds will receive a pair of marvellous 8x32 EL binoculars.

Rob S A van Bemmelen, Stavangerweg 535, 1013 AX Amsterdam, Netherlands
(masters@dutchbirding.nl)

Dick Groenendijk, Elzenstraat 14, 4043 PB Opheusden, Netherlands
(masters@dutchbirding.nl)

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic mainly in **late July-early September 2005** and focuses on north-western Europe. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by a rarities committee. Observers are requested to submit their records to each country's rarities committee. Corrections are welcome and will be published.

SWANS TO PELICANS At Wapserveld, Drenthe, the first breeding pair of **Whooper Swan** *Cygnus cygnus* for the Netherlands had five eggs which hatched on 20-23 May; the first of the five chicks disappeared on 30 May and in June, one by one, the other four suffered the same fate. In southern Sweden, several small flocks of **Egyptian Geese** *Alopochen aegyptiaca* turned up this spring in Blekinge, Halland and Skåne, and the species is now suspected to breed. It appears that there are no culling projects of **Egyptian Goose** and **Sacred Ibis** *Threskiornis aethiopicus* in France (contra Dutch Birding 27: 211, 2005); unrealistically high numbers of 6800 Egyptian Geese culled in 2002-03 were published for the Netherlands by a hunting organisation (Nieuwsbrief 6, Fauna in cijfers, WBE-Databank KNJV; Gert Ottens in litt). In France, no more than 20 Egyptian

Geese were present in recent winters (Philippe Dubois in litt). In Georgia, more than 500 **Ruddy Shelducks** *Tadorna ferruginea* were counted at Bugdasheni lake, Javakheti, on 23 July. The mid-summer peak near Eemnes, Noord-Holland, the Netherlands, reached 250 on 28 July. The male **American Black Duck** *Anas rubripes* in Garður, Iceland, remained throughout the period. A hybrid **American Black Duck x Mallard** *A platyrhynchos* was photographed at Schweiburg, Niedersachsen, in July. In Georgia, at least five **Black Francolins** *Francolinus francolinus* were singing at Tchatchuna national park on 2-29 July. A **Yellow-billed Loon** *Gavia adamsii* at Holm Sound, Orkney, Scotland, attracted many visitors from 13 July onwards. On 31 August, a **Black-browed Albatross** *Thalassarche melanophris* was reported from the gannetry on Sula Sgeir, 40 miles north-west of Butt of Lewis, Outer Hebrides, Scotland. During July-August, up to seven **Fea's Petrels** *Pterodroma feae* were reported from various places along the Irish coast. On 20 July, one was seen past Filey, North Yorkshire, England. After one **Little Shearwater** *Puffinus assimilis* flew north past two sites off north-eastern England on 7 August, four were reported off Ireland in the last 10 days of August. On 15-17 July, a research cruise off Banc d'Arguin, Mauritania, produced a total

415 Spotted Sandpiper / Amerikaanse Oeverloper *Actitis macularius*, adult, Mietkowski Reservoir, Wrocław, Poland, 23 August 2005 (Paweł Gebski)

416 Red-necked Stint / Roodkeelstrandloper *Calidris ruficollis*, adult, Wagejot, Texel, Noord-Holland, Netherlands, 24 July 2005 (Marc Guyt/Agami)

417 Least Sandpiper / Kleinste Strandloper *Calidris minutilla*, adult, South Milton Ley, Devon, England, August 2005 (John Lee)

of 10 000 **Wilson's Storm-petrels** *Oceanites oceanicus*, including foraging flocks of up to 700 (this species was also regular, in higher numbers than ever before, off western Britain and Ireland). On 21 July, a **Swinhoe's Storm-petrel** *Oceanodroma monorhis* was reported during a pelagic 7 miles off St Mary's, Scilly, England. An adult **Red-billed Tropicbird** *Phaethon aethereus* was seen at close range at Roque Grande, El Hierro, Canary Islands, on 9 July. The first **Mediterranean Shag** *Phalacrocorax aristotelis desmarestii* for Israel was a juvenile at Ma'agan Michael, Israel, from 18 July through August. In Niedersachsen, Germany, a **Pygmy Cormorant** *P. pygmeus* was present from 23 June to 13 July. From 22 August, an adult and two juvenile **Dalmatian Pelicans** *Pelecanus crispus* were seen over Palude de Brabbia, Inarzo, Varese, Italy (apparently, one alleged escape, presumably from a bird zoo at Lago Maggiore, had been reported from this area since 2003).

HERONS TO FLAMINGOS In Georgia, three booming **Great Bitterns** *Botaurus stellaris* were heard at Khanchali lake on Javakheti plateau on 22 July. From 17 June to at least early September, the second dark-morph **Western Reef Egret** *Egretta gularis* for North America was staying (often together with a **Little Egret** *E. garzetta*) at Stephenville Crossing, Newfoundland, Canada (the first was on Nantucket Island, Massachusetts, USA, in 1983). A surprised birder at Houten, Utrecht, the Netherlands, watched a flock of 130 **White Storks** *Ciconia ciconia* circling south-west over his house on 16 August. A **Yellow-billed Stork** *Mycteria ibis* was photographed at Korba, Cap Bon, Tunisia, on 29 June. The unringed first-summer **Northern Bald Ibis** *Geronticus eremita* first seen in Spain in December 2004 and turning up at Cáceres this spring was still present here on 3 August, when it was extremely tame and in a bad condition. In the Netherlands, 1630 pairs of **Eurasian Spoonbill** *Platalea leucorodia* bred this year (compared with 1671 pairs in 2004) and c 2300 young fledged. In contrast, the numbers in southern Spain dropped from 1800 pairs in 2004 to only 280 in 2005 (and there were a total of just 85 pairs in Portugal in 2005). In the **Greater Flamingo** *Phoenicopterus roseus* colony at Macchiareddu, Cagliari, Sardinia, Italy, 3000 young were raised this year. At the colony of c 34 flamingos at Zwillbrocker Venn just across the Dutch border in Nordrhein-Westfalen, Germany, six young **Chilean Flamingos** *P. chilensis*, two young **Greater Flamingos** and one young hybrid **Greater x Caribbean Flamingo** *P. ruber* were ringed on 8 July (since 1987, young Chilean have been ringed in this area, while Greater 'of unknown origin' started to breed here successfully since 1993). It is worth mentioning that after a dry period of two years the Keoladeo Ghana reserve at Bharatpur, Rajasthan, India, has received very good rainfall during July and, by August, it was full of water and nesting birds (cf Dutch Birding 27: 60, 2005).

RAPTORS TO BUSTARDS The second **Black-winged Kite** *Elanus caeruleus* for Poland was an adult flying past

Rogienice near Lomza on 22 July (the first was in May 1984). On 8 August, an adult was seen along the road from Punta la Reina to Berdun in the western Pyrenees (it had been reported here a few weeks earlier). From 4 to at least 11 September, an adult stayed at La Neuville en Tourne, Ardennes, France. A pair of **White-tailed Eagles** *Haliaeetus albicilla* was present at Jandara lake, Georgia, on 20 July. In the Netherlands, a pair and probably several singles remained the entire summer at Oostvaardersplassen, Flevoland. A second-year **Lammergeier** *Gypaetus barbatus* and a **Hooded Vulture** *Necrosyrtes monachus* were seen in the Straits of Gibraltar, Spain, on 8 August. If accepted, a subadult **Egyptian Vulture** *Neophron percnopterus* near Katy, Nowy Żmigród, Beskid Niski mountains, on 29 August, constitutes the eighth for Poland. The status of the European population suffered a decline during 1990-2000 when up to 40% of birds were lost. In West Africa, vulture populations have plummeted on a scale comparable with the dramatic decline in the Indian subcontinent. During surveys in Mali, Burkina Faso and Niger in 2003-04, **Lappet-faced Vulture** *Torgos tracheliotus* and **White-headed Vulture** *Trigonoceps occipitalis* appeared to have disappeared almost completely and numbers of **African White-backed Vulture** *Gyps africanus*, **Rüppell's Griffon Vulture** *G. rueppellii* and **Hooded Vulture** had dropped alarmingly from 1970 onwards by 97%, 86% and 45%, respectively. The exact causes of these massive declines are not known (Bull Afr Bird Cl 12: 94, 2005). In early September, a moribund juvenile **Eurasian Griffon Vulture** *G. fulvus* picked up in western Hungary appeared to have been ringed as nestling on Cres, Croatia. The second **Rüppell's Griffon Vulture** this year to arrive from the sea at Tarifa, Cádiz, Spain, was a juvenile on 7 July (cf Dutch Birding 25: 289-303, 2003, 27: 275, 2005). The colour-ringed female **Eurasian Black Vulture** *Aegypius monachus* taken from Extremadura, Spain, on 2 May 2003, released in Les Baronies, Drôme, France, on 2 February, roosted at Beers, Noord-Brabant, the Netherlands, on 16-17 March and remained at Oostvaardersplassen from 20 March onwards (cf Dutch Birding 27: 213, 221, 2005); it collided with a train on 15 August and died. In Georgia, **Levant Sparrowhawks** *Accipiter brevipes* were seen at Tchatchuna national park on 27-28 July (a pair with three fledglings) and at Rustavi on 21 July. **Long-legged Buzzards** *Buteo rufinus* were reported in Nordrhein-Westfalen on 9 July, at Gedser, Falster, Denmark, on 10 July (first-summer, photographed), at Imatra, Finland, on 20 July, at Päsarträsk and Karjaa, Finland, on 1-18 August (photographed), at Tønsberg, Norway, on 21 August, and at Dragsfjärd, Finland, on 4 September (second-year). In Georgia, at least 11 **Imperial Eagles** *Aquila heliaca* were present in Tchatchuna in late July. In Germany, a third-calendar-year **Bonelli's Eagle** *Hieraaetus fasciatus* was photographed at Platz Bergen, Niedersachsen, on 19 July. A presumed breeding pair of **Booted Eagle** *H. pennatus* remained inside a closed military area at the Lüneburger Heide, Niedersachsen. In the last days of July and the first week of August,

418 Lesser Crested Tern / Bengaalse Stern *Sterna bengalensis*, Happisburgh, Norfolk, England, 17 July 2005 (*Paul Hackett*) **419** Fea's Petrel / Gon-gon *Pterodroma feae*, Bugio, Madeira, August 2005 (*Hugh Harrop*) **420** Yellow-billed Loon / Geelsnavelduiker *Gavia adamsii*, Holm Sound, Orkney, Scotland, 30 July 2005 (*Paul Hackett*)

421 Spotted Sandpiper / Amerikaanse Oeverloper *Actitis macularia*, adult, Ølseagle Revle, Sjælland, Denmark, 10 August 2005 (*Ole Krogh*) **422** Greater Sand Plover / Woestijnplevier *Charadrius leschenaultii* and Kentish Plover / Strandplevier *C. alexandrinus*, Boccasette, Po di Maistra, Veneto, Italy, 7 August 2005 (*Franco Trave*) **423** Yellow-billed Loon / Geelsnavelduiker *Gavia adamsii*, with Great Northern Loon / IJsduiker *G. immer* and Northern Fulmar / Noordse Stormvogel *Fulmarus glacialis*, Holm Sound, Orkney, Scotland, 27 July 2005 (*Keith Hague*)

c 60 **Lesser Kestrels** *Falco naumanni*, mostly juveniles and second-calendar-years, were watched and photographed near Santa Engracia, c 30 km west of Jaca, in the western Spanish Pyrenees. An **Eleonora's Falcon** *F. eleonora* flew over Baskemölla hamn, Skåne, Sweden, on 19 July. In Georgia, several **Spotted Crakes** *Porzana porzana* were singing at the Javakheti volcanic plateau on 21-22 July. In the Netherlands, the first proven breeding of **Baillon's Crane** *P. pusilla intermedia* since the 1970s took place this summer. A total of four families were observed in south-eastern Noord-Holland during August, two at Nieuwe Keverdijkse Polder and two at Polder Achteraaf, while the number of singing individuals earlier this summer suggests that more families remained undetected. Both sites have been subject to recent changes in water level management, quickly resulting in colonisation by this species. On 17 August,

two adult **Demoiselle Cranes** *Grus virgo* were seen at Hestia, Romania. A total of six **Great Indian Bustards** *Ardeotis nigriceps* were found near Warora, Vidarbha, India, on 17 July (the total population in the wild of this threatened species is believed to consist of c 500 individuals).

WADERS A **Greater Painted-snipe** *Rostratula benghalensis* turned up at En Hahoresht, Emeq Hefer, Israel, on 4 September. A mounted specimen of a **Cream-coloured Courser** *Cursorius cursor* collected near Grootegast, Groningen, on 20 (not 30) November 1909 was recently rediscovered in a museum at Zwartsluis, Overijssel, and constitutes the first for the Netherlands (cf Dutch Birding 18: 176, 1996). An adult **Black-winged Pratincole** *Glareola nordmanni* was photographed on Sylt, Niedersachsen, on 16 August. The female **Greater**

Sand Plover *Charadrius leschenaultii* at the Maistra mouth in the Po Delta, Veneto, Italy, from 25 June was still present on 15 September, by which time it had been visited by many birders. A **Semipalmated Plover** *C semipalmatus* was reported at Cabo da Praia, Terceira, Azores, on 3 August. Photographs of the first **Pacific Golden Plover** *Pluvialis fulva* for Portugal at Marinhas de Vasa Sacos on 13 August showed that it was without doubt the same individual as the one at Tacumshin, Wexford, Ireland, on 1-3 August. In the Stavropol region, Russia, surprising flocks of c 300 and c 600 **Sociable Lapwings** *Vanellus gregarius* mixed with smaller numbers of Northern Lapwings *V vanellus* were reported from Chagraiskia reservoir, Manych, on 11 September. In Germany, a **White-tailed Lapwing** *Vanellus leucurus* present at Nordenham, Niedersachsen, from 6 August to at least 8 September was probably the same bird as the one near Hannover in June. The first **Great Knot** *Calidris tenuirostris* for Sweden was an adult summer at Ottenby, Öland, on 2-3 August. The fifth **Red-necked Stint** *C ruficollis* and the seventh **Semipalmated Sandpiper** *C pusilla* for the Netherlands were adults at Wagejot, Oosterend, Texel, Noord-Holland, on 24 July and on 21-22 and 25-26 August, respectively. The third Semipalmated Sandpiper for Denmark was at Gammel Hviding Engso on 29 July (the second was on 1 June; cf Dutch Birding 27: 277, 2005). The fifth for mainland Spain was at O Grove, Galicia, from 31 August into September. In the first week of September, three were (still) present in Ireland and Northern Ireland. In the Azores, **Least Sandpipers** *C minutilla* were at Capelinhos lighthouse, Faial, from 30 July to 2 August and at Cabo da Praia, Terceira, on 3 August (adult). The first for Poland was photographed at Rudze, Zator, on 9 August. In England, an adult at South Milton Ley and Thurstelstone from 28 August into September was the first for Devon since 1966. In the first week of September alone, no less than six **Baird's Sandpipers** *C bairdii* arrived in Britain and one in Ireland. On 19 August, a **Stilt Sandpiper** *C himantopus* appeared briefly at Reedyflats, Lough Neagh, Armagh, Northern Ireland. This autumn's first two **Buff-breasted Sandpipers** *Tryngites subruficollis* in Scilly on 22 August were followed by many more. In the first week of September alone, more than 35 arrived in Britain, including five on South Uist and three on Berneray, Outer Hebrides. In the second week of September, for instance, four first-years had reached Sweden and two Norway. The **Asian Bar-tailed Godwit** *Limosa lapponica baueri* photographed at Stephenville Crossing on 13 July was probably the same individual occurring here as the first for Newfoundland in July 2004. The first **Little Curlew** *Numenius minutus* for Sweden was discovered on Öland on 12 September. The fourth **Spotted Sandpiper** *Actitis macularia* for Sweden was an adult at Utlången, Blekinge, on 22 July. The first for Denmark was an adult twitched by c 200 birders at Ølsemeleg Revle, Sjælland, on 10 August. The second for Poland was an adult at Mietkowski reservoir near Wrocław, Silesia, on 20-23 August (the first was in September-October 1999 at the same reser-

voir). The first for Clare, Ireland, turned up at Doonbeg on 27 August. The fifth for Iceland was in Garður on 3 September. In England, a juvenile **Wilson's Phalarope** *Phalaropus tricolor* stayed first at Bowling Green Marsh, Devon, on 18-21 August, and then at Farlington Marshes, Hampshire, on 21-25 August; another occurred at Amble, Northumberland, on 2 September. In Northern Ireland, one was present at Bann Estuary, Londonderry, on 21-29 August. In Ireland, a juvenile turned up in Cork on 9 September.

GULLS TO TERNS The first breeding record of **Pallas's Gull** *Larus ichthyæetus* for Romania concerned three pairs raising chicks in the Danube delta biosphere reserve in July. The second observation for Latvia was at Riga bay on 3 September. The **Laughing Gull** *L atricilla* on Burray, Orkney, Scotland, remained from 28 June to at least 12 August. In Germany, an adult occurred at Goldenstedter Moor, Niedersachsen, on 14 July. First-summers were seen at Clonakilty, Cork, Ireland, on 2-19 July, briefly in North Yorkshire on 22 July, at Waterside and Nimmo's Pier, Galway, Ireland, from 29 July to at least 27 August, and at Filey, North Yorkshire, on 9 September. In Ireland, at least one **Bonaparte's Gull** *L philadelphia* stayed in Dublin county on 9-19 July. In Scotland, adults turned up at Veengarth, Mainland, Shetland, on 19 July and at Harris, Outer Hebrides, on 22 July. In Sardinia, 7700 **Slender-billed Gulls** *L genei* were counted in one wetland near Cagliari on 26 June. An **Audouin's Gull** *L audouinii* was reported from Jersey, Channel Islands, on 2 August. On 20 July, a **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* was seen at Hólar í Nesjum near Höfn, Iceland. Apart from one breeding pair of **Gull-billed Tern** *Gelochelidon nilotica* in the Netherlands at Balgzand, Noord-Holland (which had two nesting efforts between 26 May and 7 July amidst 1000s of other gulls and terns and probably laid eggs but did not raise young), there were also two breeding pairs this summer in Denmark on Langli. The breeding totals for Denmark dropped from 14 pairs in 1995, eight in 1998 and two in 2000 to none in 2002, followed by one to three pairs since 2003; see www.dofbasen.dk/DATSY/datsyart.php). In northern Germany, up to 40 pairs used to breed in recent years. At the traditional late-summer roost at Balgzand, a maximum of 17 was counted on 18 August, indicating that at least some pairs still breed in Germany. It has been suggested that the third **Lesser Crested Tern** *Sterna bengalensis* for Switzerland at Sempacher See, Luzern, on 11-12 July was the same adult as the one briefly present at Cromer, Norfolk, England, on 16-20 July and in Suffolk, England, on 20-22 July. On 23 August, one turned up at the Serchio river mouth near Pisa, Toscana, Italy. In Ireland, an **Elegant Tern** *S elegans* was briefly present but photographed at Gormans-town, Meath, on 19 July. On 22 August, an adult was feeding a chick at St-Gilles Croix de Vie, Vendée, France. 'Orange-billed terns' were seen at El Prat de Llobregat, Barcelona, Catalunya, Spain, on 21-22 July and past Newbiggin, Northumberland, on 19 August. The **Sooty Tern** *S fuscata* first seen on Anglesey, Wales,

on 5-10 July, then across the Irish Sea at Skerries, Dublin, on 11-12 July, and the next day back again on Anglesey, where it was seen for the last time on 26 July, continued to wander back and forth the Irish Sea being off Groomsport, Down, Northern Ireland, on 3-6 August and again in Dublin on 7-8 and 15-16 August. Possibly, the bird was last seen past Strumble Head, Pembrokeshire, Wales, on 23 August. In the Azores, an adult and a pair were present on Ilhéu da Vila this year (reportedly, one chick hatched). On 4 August, a **Bridled Tern** *S. anaethetus* was reported from Ilhéu da Praia, Graciosa, Azores. The first breeding of **Whiskered Tern** *Chlidonias hybrida* since 50 years in Belgium was at Zoutbeeke, Vlaams-Brabant, where a pair raised three young in July.

OWLS TO THRUSHES Five breeding pairs of **Eurasian Eagle Owl** *Bubo bubo* in the Netherlands produced 17 young. A **Snowy Owl** *B. scandiacus* was again seen on North Uist, Outer Hebrides, on 17 and 21 August. This spring, there were at least 120 and possibly 150 breeding pairs of **Eurasian Pygmy Owl** *Glaucidium passerinum* in the Lüneburger Heide, with an additional 30 to 60 pairs in southern Niedersachsen. The second **Fork-tailed Swift** *Apus pacificus* for Sweden was photographed at Hoburgen, Gotland, on 30 July (the first was at Getterön, Halland, on 6 July 1999). In Spain, seven **Little Swifts** *A. affinis* were together with some White-

rumped Swifts *A. caffer* at the usual site north of Bolonia, Cádiz, on 5 July, up to three flew above the Guadalquivir mouth, Cádiz, on 11 July and 10 August, and one was at Sierra de Aracena, Huelva, on 2 August. The three pairs of **European Bee-eater** *Merops apiaster* first seen on 29 May at Monster, Zuid-Holland, produced up to 11 fledglings which were last seen on 23 August; it was the seventh breeding record for the Netherlands. The fourth nest ever for Britain at Hampton Bishop, Herefordshire, was predated by Red Foxes *Vulpes vulpes* on 29 July. In Germany, 24 individuals were counted in Nordrhein-Westfalen on 28 July and 57 in Rheinland-Pfalz on 1 September. On 16 August, 21 were counted above the two or three nests at Wachtebeke, Oost-Vlaanderen, Belgium, including at least eight fledglings; a pair at Oostakker, Oost-Vlaanderen, raised one young. A **European Roller** *Coracias garrulus* remained at Fjærtøft, Møre og Romsdal, Norway, from 23 August to late September. The first since 1998 for the Netherlands was on Texel from 15 September onwards. The male **Black-headed Wagtail** *Motacilla feldegg* in Devon from 31 May was again seen on 2 September but recent photographs appear to raise the possibility that the bird is more likely a dark **Grey-headed Wagtail** *M. thunbergi*. A few kilometres west of the Lüneburger Heide, the first breeding pair of **Citrine Wagtail** *M. citreola* for Niedersachsen produced two fledglings in July (the first successful pair in Germany). In Georgia, at least 28 were found at the Javakheti lakes in late July, including many first-years. If accepted, a first-year male **Ehrenberg's Redstart** *Phoenicurus phoenicurus samamiscus* at De Cocksdorp, Texel, on 10 September will be the first for the Netherlands. At David Gareja, Georgia, c 15 **Finsch's Wheatears** *Oenanthe finschii* were seen on 20 July, including family parties. If accepted, a second-calendar-year female **Naumann's Thrush** *Turdus naumanni naumanni* at Ili-Alatau nature reserve, Almaty Oblast, on 14 May will be the second for Kazakhstan.

424 European Roller / Scharrelaar *Coracias garrulus*,
Texel, Noord-Holland, Netherlands,
17 September 2005 (Leo J R Boon/Cursorius)

WARBLERS TO BUNTINGS The autumn's first **Lanceolated Warbler** *Locustella lanceolata* was trapped on Foula, Shetland, on 5 September and was still present on 6 September. The autumn's first **Booted Warblers** *Acrocephalus caligatus* were at Reve, Klepp, Rogaland, Norway, on 9-17 August, on Inner Farne, Northumberland, on 16-17 August, on Bardsey Island, Gwynedd, Wales, on 30 August and at Winterton, Norfolk, on 1 September, followed by three in Shetland in the first week of September. In Georgia, **Upcher's Warblers** *Hippolais languida* bred at David Gareja (where an adult fed a fledgling on 21 July) and at Tchatchuna national park (where eight were seen on 27 July). Also at Tchatchuna, c 30 **Ménétries's Warblers** *Sylvia mystacea* were found on 27-29 July. A male **Sardinian Warbler** *S. melanocephala* stayed in Hessen, Germany, from 19 July onwards. In the first week of September, three **Arctic Warblers** *Phylloscopus borealis* were found in Shetland, one in Orkney, and one in Scilly. The first **Iberian Chiffchaff** *P. ibericus* for Malta was singing at Buskett from 20 May to 20 July. The first

425 Arctic Warbler / Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis*, Bressay, Shetland, Scotland, 6 September 2005 (Hugh Harrop)

426 Yellow Warbler / Gele Zanger *Dendroica petechia*, Quendale, Mainland, Shetland, Scotland, 15 September 2005 (Hugh Harrop)

breeding of **Scandinavian Treecreeper** *Certhia familiaris familiaris* for the Netherlands concerned an individual paired with a Short-toed Treecreeper *C brachydactyla* successfully raising at least one hybrid near Deventer, Overijssel, this spring (Central European Treecreepers *C f macrodactyla* have been breeding in the Netherlands since 1993, near the border in the south-east and east). **Lesser Grey Shrikes** *Lanius minor* turned up on Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, on 10 July, in Sörmland, Sweden, on 21 July, on Öland on 4 August, at Svalöv, Skåne, Sweden, on 22 August, at Spurn, East Yorkshire, England, on 2 September, and at Frederikso, Denmark, from 12 September. In the Netherlands, at least four recently fledged **House Crows** *Corvus splendens* were seen at the breeding site at Hoek van Holland, Zuid-Holland, on 2 August. The first **Rose-coloured Starling** *Sturnus roseus* for southern Africa was a second-calendar-year at Kalahari Gemsbok National Park, North Cape, South Africa, on 15 July. In Sardinia, **Corsican Finches** *Serinus corsicana* were breeding at sea level near the Gulf of Orosei this spring. A **Trumpeter Finch** *Bucanetes githagineus* was found at Belliegħa, Gozo, Malta, on 21 June. The second for Finland was at Östra Norrskär, Mustasaari, on 16 July (the first was on 4-7 June). The first American passerine for this autumn was a **Yellow Warbler** *Dendroica petechia* at Quendale, Mainland, Shetland, from 15 September onwards. If accepted, a second-year **Black-faced Bunting** *Emberiza spodocephala* trapped at Reve, Klepp, on 18 July will be the

second for Norway. A first-winter **Yellow-breasted Bunting** *E aureola* was trapped at Waremmes, Liège, Belgium, on 9 September. If accepted, a **Black-headed Bunting** *E melanocephala* found dead at Schinkel-polder near Amsterdam, Noord-Holland, on 20 June will be the first female of this species for the Netherlands.

For a number of reports, Birding World, British Birds, www.birdguides.com, www.netflug.dk and www.rarebirdalert.co.uk were consulted. We wish to thank Chris Batty, Bertram Bree, Ruud van Beusekom, Rolf Christensen, Callan Cohen, Andrea Corso (Italy), Dharendra Devarshi, Jochen Dierschke, Philippe Dubois, Hugues Dufourmy (Georgia, Varese), Enno Ebels, Tommy Frandsen, Raymond Galea (Malta), Pawel Gebiski, Steve Geelhoed, Arthur Geilvoet, Jeff Gordon, Barak Granit, Marcello Grussu (Sardinia), Ricard Gutiérrez (Spain), Axel Halley, Martin Helin, Erik Hirschfeld, Niklas Holmstrom, Justin Jansen, Erling Jirle (Sweden), Martijn de Jonge, Adrian Jordi, Dirk Kars, Raju Kasambe, Szabolcs Kókay, Yann Kolbeinsson, Bruce Mactavish, Karel Mauer (Pyrenees), Richard Millington, Dominic Mitchell, Geir Mobakken, Colm Moore, Arne Mørnerud, Killian Mullarney, John Murphy, Gert Ottens, Otto Overdijk (spoonbills), Lorenzo Pardini, Andy Paterson, Menotti Passarella, Jean-Philippe Paul, Yoav Perlman (IRDC), Bram Rijksen, Magnus Robb, Kees Roselaar, Luciano Ruggieri, Jörgen Sagvik, Nir Sapir, Russell Slack (BirdGuides), Roy Slaterus, Vincent van der Spek, Johan Stuart, Lars Svensson, Laszlo Szabo, Ole Thorup, Arne Torker, Franco Trave, Joop Treep, Pierre Unge (Sweden), Laurens van der Vaart, Ruud Vlek, Arend Wassink, Edwin Winkel, Rik Winters, Russell Wynn, Mark Zekhuis and Maxime Zucca for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands (arnoud.vandenberg@planet.nl)

Marcel Haas, Turkooisstraat 8, 9743 KZ Groningen, Netherlands (m.haas@wpbirds.com)

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de periode **juli-augustus 2005**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt. Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland, e-mail cdna@dutchbirding.nl. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres, of via de website van de DBA op www.dutchbirding.nl.

Nederland

GANZEN TOT VALKEN Een **Witbuikrotgans** *Branta hrota* overzomerde in de Prunepolder, Zeeland. Het hoogste

aantal **Casarca's** *Tadorna ferruginea* bij Eemnes, Noord-Holland, was 250 op 28 juli; van 14 tot 18 augustus werden er maximaal 54 geteld in de Vreugderijkerwaard bij Zwolle, Overijssel. Bij de Vossemeerdijk, Flevoland, liep het aantal begin september op tot 108. **Witoogeenden** *Aythya nyroca* werden gezien op 13 juli op het Ketelmeer, Overijssel, en op 16 juli op het Nuldernauw bij Nijkerk, Gelderland. Op 3 juli zwom een vrouwtje **Buffelkopeend** *Bucephala albeola* op het Bovenwater langs de Knardijk, Flevoland (het was niet mogelijk om vast te stellen of de vogel geringd was). Vanaf 4 augustus werden enkele 10-tallen **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* geteld, waarvan de meeste op 26 en 27 augustus met op deze laatste dag alleen al 25 langs Texel, Noord-Holland. **Noordse Pijlstormvogels** *P puffinus* werden slechts gezien op 20 juli met 19 langs Camperduin, Noord-Holland, op 6 augustus met drie langs Terschelling, Friesland, en op 23 augustus met één langs Ameland, Friesland. Anders dan vorig jaar verschenen er weer redelijke aantallen **Vale Pijlstormvogels** *P mauretanicus*

427 Flamingo's / Greater Flamingos *Phoenicopterus roseus*, adult, Buggenum, Limburg, juli 2005
(Otto Plantema)

428 Woudaap / Little Bittern *Ixobrychus minutus*, juveniel, Illikhoven, Limburg, 18 augustus 2005
(Otto Plantema)

429 Grijze Strandloper / Semipalmated Sandpiper *Calidris pusilla*, adult, Wagejot, Texel, Noord-Holland, 25 augustus 2005 (Marc Plomp/Natuur Digitaal) **430** Bonapartes Strandloper / White-rumped Sandpiper *Calidris fuscicollis*, Scherpenissepolder, Zeeland, 28 juli 2005 (Willem van Rijswijk) **431** Griel / Stone-curlew *Burhinus oediacnemus*, eerstejaars, Visvijverweg, Flevoland, 6 augustus 2005 (Phil Koken) **432** Ralreiger / Squacco Heron *Ardeola ralloides*, Alblasserdam, Zuid-Holland, 2 juli 2005 (Chris van Rijswijk)

langs de kust met van 20 juli tot 16 augustus 26 waarnemingen en nog één op 27 augustus. Camperduin was weer eens de beste plek met in totaal 15 (daarvan kan een aantal op dezelfde heen en weer vliegende vogel(s) betrekking hebben). **Stormvogeltjes** *Hydrobates pelagicus* werden opgemerkt op 1 juli bij Noordwijk aan Zee, Zuid-Holland, op 20 juli langs Camperduin en op 1 augustus langs Den Helder, Noord-Holland. Slechts één **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis* werd gemeld en wel op 30 juli bij Neeltje Jans, Zeeland. Een juveniele **Woudaap** *Ixobrychus minutus* liet zich op 18 en 19 augustus fraai bekijken bij Illikhoven, Limburg. Een andere vloog op 28 augustus langs Zeewolde, Flevoland. Het aantal bij Tienhoven, Utrecht, bleef dit (voor)jaar steken op drie (twee mannetjes en een vrouwtje), waaronder een mogelijk broedgeval. Her en der werden in totaal zeven **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* gezien. Een

Ralreiger *Ardeola ralloides* verbleef op 1 en 2 juli bij Alblasserdam, Zuid-Holland, en op 2 juli werd er ook een gezien in de Oostvaardersplassen, Flevoland. De **Koereiger** *Bubulcus ibis* van Schiedam, Zuid-Holland, werd tot 18 augustus gezien en andere werden waargenomen op 14 juli langs de Nolledijk bij Vlissingen, Zeeland (vier (!) vliegend), op 4 augustus kort ter plaatse langs de Oostvaardersdijk, Flevoland, op 13 augustus bij het Stinkgat, Zeeland, en op 17 augustus (vliegend) over de Strabrechtse Heide, Noord-Brabant. Van de c 70 **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* werd het merendeel in augustus gezien. Grote aantallen waren zoals gewoonlijk aanwezig in de Mariapeel, Limburg, met op 14 augustus 10, en op de Strabrechtse Heide met eind augustus een maximum van negen. De grootste groep **Ooievaars** *Ciconia* deze periode telde ruim 130 exemplaren circlend boven Houten, Utrecht, op 16 augustus. De **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* van de

- 433** Lachsterns / Gull-billed Terns *Gelochelidon nilotica*, Balgzand, Noord-Holland, juli 2005 (Ronald van Dijk)
434 Franklins Meeuw / Franklin's Gull *Larus pipixcan*, adult, Stellendam, Zuid-Holland, 13 juli 2005 (Pim A Wolf)
435 Roodmus / Common Rosefinch *Carpodacus erythrinus*, Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, 30 augustus 2005 (Menno van Duijn) **436** Baardgrasmus / Subalpine Warbler *Sylvia cantillans*, mannetje, Bleekersvallei, Texel, Noord-Holland, 9 juli 2005 (Daan Schoonhoven)

Kop van Noord-Holland vloog op 13 juli langs Breezand en bevond zich vanaf 23 juli in de Balgzandpolder. Verder waren er waarnemingen op 15 juli over Botshol, Utrecht, op 18 juli bij Holwerd, Friesland, en op 27 augustus bij Weesp, Noord-Holland. Vermeldenswaard zijn de eerste twee **Flamingo's** *Phoenicopterus roseus* voor Limburg van 7 tot 9 juli in de Bouxweerd bij Buggenum. Het overzomerende paar **Zeearenden** *Haliaeetus albicilla* van de Oostvaardersplassen bleef de gehele periode met nu en dan een ander exemplaar. In de Lauwersmeer, Friesland/Groningen, werd vanaf 14 augustus een onvolwassen exemplaar gezien. Opmerkelijk zijn de meldingen op 10 juli van een **Lammergier** *Gypaetus barbatus* vliegend langs Bakkum aan Zee, Noord-Holland, en van een **Vale Gier** *Gyps fulvus* bij Heerhugowaard, Noord-Holland. De **Monniksgier** *Aegypius monachus* ('Carmen') van de Oostvaardersplassen was een tragisch lot beschoren.

Op 15 augustus vloog zij zich dood tegen een passerende trein. Het Fochteloërveen, Drenthe/Friesland, werd weer bezocht door een **Slangenarend** *Circaetus gallicus* die van 9 juli tot 18 augustus regelmatig werd gezien, waarna op 28 augustus nog een waarneming volgde. Elders werd deze soort gemeld op 9 juli bij Maastricht, Limburg, op 10 juli bij Enspijk, Gelderland, en over de Loozerheide bij Budel-Dorppein, Noord-Brabant, op 12 juli op de Hoge Veluwe, Gelderland, op 23 juli langs de Knardijk, Flevoland, op 1 augustus boven Almere, Flevoland, op 17 augustus in het Lauwersmeer en op 31 augustus over Groningen, Groningen. Een **Steppekiekendief** *Circus macrourus* werd op 28 augustus gemeld op de Korendijkse Slikken, Zuid-Holland. Er waren enkele waarnemingen van meerdere **Visarenden** *Pandion haliaetus* tegelijk: zeven op 25 augustus bij de Ventjagersplaten, Zuid-Holland, vier op 28 augustus bij het Ketelmeer en vijf

437 Slangenarend / Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* (onder), met Buizerd / Common Buzzard *Buteo buteo*, Fochteloërveen, Friesland, 11 juli 2005 (Jan Bosch) **438** Slangenarend / Short-toed Eagle *Circaetus gallicus*, Fochteloërveen, Friesland, 11 juli 2005 (Jan Bosch) **439** Grote Burgemeester / Glaucous Gull *Larus hyperboreus*, eerste-zomer, Katwijk, Zuid-Holland, 2 september 2005 (Menno van Duijn)

440 Duinpieper / Tawny Pipit *Anthus campestris*, Hessenpoort, Zwolle, Overijssel, 30 augustus 2005
(Edwin Winkel)

op 31 augustus op de Strabrechtse Heide, waarvan vier overvliegend. Na een melding van een **Roodpootvalk** *Falco vespertinus* op 10 juli bij Hardinxveld-Giessendam, Zuid-Holland, volgden er na half augustus nog eens zes.

RALLEN TOT ALKEN **Kleinste Waterhoenders** *Porzana pusilla* riepen tot 3 juli bij het Naardermeer, Noord-Holland, en tot 7 juli nog drie en tot 17 juli nog één ten noorden van Tienhoven, Noord-Holland. Daarna werden meldingen niet meer doorgegeven omdat op beide locaties werd gebroed. In juli werden bij Rosmalen, Noord-Brabant, twee adulte en drie juveniele **Steltkluten** *Himantopus himantopus* ontdekt die nog tot in september werden waargenomen. Begin juli werden bij Spijkenisse, Zuid-Holland, vier exemplaren waaronder een juveniele gezien. Elders in het land werden er nog slechts drie opgemerkt. Een eerstejaars **Griël** *Burhinus oedipnemus* werd op 6 augustus aangetroffen op een akker langs de Visvijverweg, Flevoland. De eerste **Renvogel** *Cursorius cursor* voor Nederland die op 20 (niet 30) november 1909 werd verzameld in Grootegast, Groningen, maar die vanwege het vermeende zoekraken van de balg niet meer aanvaard was dook in opgezette vorm op in een klein museum in Zwartsluis, Overijssel, en maakt waarschijnlijk zijn come-back op de Nederlandse lijst. Vanaf 19 augustus werden 22 **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* gezien, waaronder een groep van 16 op 26 augustus langs de Roerdompweg in Flevoland. Een **Aziatische Goudplevier** *Pluvialis fulva* die op 27 juni aanwezig

was ten noorden van Bleskensgraaf, Zuid-Holland, werd pas in juli gedetermineerd aan de hand van foto's. Op 24 juli verbleef de vijfde (wederom adulte) **Roodkeelstrandloper** *C. ruficollis* voor Nederland enkele uren in het Wagejot op Texel, net lang genoeg om door enkele 10-tallen vogelaars te worden bekeken. De zevende **Grijze Strandloper** *Calidris pusilla* was een overtuigend gedocumenteerde adulte op 21, 22, 25 en 26 augustus eveneens in het Wagejot. Deze zomer werden 'slechts' twee **Bonapartes Strandlopers** *C. fuscicollis* opgemerkt: van 27 juli tot 1 augustus verbleef er één in de Scherpenissepolder, Zeeland, en op 1 en 2 augustus één buitendijks bij Paesens, Friesland. In de Scherpenissepolder werd op 10 augustus ook een kort aanwezige **Bairds Strandloper** *C. bairdii* gemeld. In deze periode werden 14 **Gestreepte Strandlopers** *C. melanotos* gezien, waarbij de Ezumakeeg, Friesland, duidelijk de beste plek was met alleen al op 5 augustus vier. Er werden ook tenminste 13 **Breedbekstrandlopers** *Limicola falcinellus* ontdekt met als beste plek Polder Breebaart, Groningen, waar er tot 16 augustus regelmatig twee tot vier werden gezien. Opvallend is dat alle waarnemingen op één na afkomstig zijn van de kuststreek tussen Polder Breebaart en Zwarte Haan, Friesland. De enige andere waarneming was op 31 augustus bij de Engbertsdijkvenen, Overijssel. Een **Blonde Ruiter** *Tryngites subruficollis* werd op 5 augustus langdurig waargenomen bij Zwarte Haan. Er werden slechts negen **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* gemeld. Een **Terekrutter** *Xenus cinereus* werd op 4 juli gezien bij Oostburg, Zeeland. Het grootste aantal **Grauwe**

Fransjeputen *Phalaropus lobatus* was acht op 28 augustus in de Ezumakeeg. Van de 17 gemelde **Kleinste Jagers** *Stercorarius longicaudus* vlogen er twee op 18 augustus langs Lienden, Gelderland, en acht op 23 augustus langs Westkapelle, Zeeland. De zesde **Franklins Meeuw** *Larus pipixcan* was een adult in zomerkleed op 13 juli kort bij Stellendam, Zuid-Holland. Een vroege adulte **Vorkstaartmeeuw** *L. sabini* vloog op 7 augustus langs Terschelling. In Zuid-Holland bleven de twee onvolwassen **Grote Burgemeesters** *L. hyperboreus* in Scheveningen en Katwijk aan Zee. Naast een waarneming van twee **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* op 24 juli trekkend langs de Eemshaven, Groningen, werden er in augustus alleen exemplaren gezien op de bekende plekken in Noord-Holland: tussen 't Zand en Petten ging het om minimaal vijf exemplaren en bij Vatrop werd er op 5 augustus één gezien. Een telling op het Balgzand, Noord-Holland, leverde op 18 augustus 17 exemplaren op. Het maximum aantal **Reuzensterns** *Sterna caspia* in augustus langs de Friese westkust betrof 64 op 22 en 23 augustus (op 22 augustus bevonden al deze vogels zich bij de Workumerwaard, Friesland). De enige andere plek met grote aantallen was het Ketelmeer met 23 op 28 augustus. Een **Witwangstern** *Chlidonias hybrida* was van 22 tot 24 juli aanwezig in de Baarlandsche Kreek bij Breskens, Zeeland. Vanaf 10 juni werden slechts c 20 **Witvleugelsterns** *C. leucopterus* opgemerkt. Op 16 juli vloog een **Zwarte Zeekoet** *Cephus grylle* langs Ameland en op 20 augustus een andere langs de Maasvlakte, Zuid-Holland.

UILEN TOT GORZEN In 2005 waren er vijf geslaagde broedgevallen van **Oehoe** *Bubo bubo*: vier in Zuid-Limburg en één in de Achterhoek, Gelderland. In totaal werden 17 jongen op de nesten geteld. Een vijfde paar in Zuid-Limburg dat in 2004 een geslaagd broedgeval had verhuisde in 2005 enkele 10-tallen meters over de Duitse grens en bracht drie jongen groot. Tot 23 augustus waren er nog **Bijeneters** *Merops apiaster* aanwezig bij de broedplaats in Solleveld op de grens van Den Haag en Monster, Zuid-Holland; door drie paren werden c 11 jongen uitgebroed. Voorts waren er waarnemingen op 9 juli bij Almere, op 9, 13 en 24 juli bij De Wieden, Overijssel, op 10 juli bij Woensdrecht, Noord-Brabant, op 16 augustus bij Havelte, Drenthe, en op 23 augustus op Vlieland, Friesland. **Hoppen** *Upupa epops* werden gezien van 24 tot 29 augustus op de Strabrechtse Heide, op 28 augustus overvliegend bij Lelystad en vanaf 31 augustus in Sittard, Limburg. Vanaf half augustus werden c 65 **Duinpiepers** *Anthus campestris* op trek doorgegeven, waarvan 44 in Noord-Brabant en alleen al over de Loozerheide 26. De jonge **Roodbuikwaterspreeuw** *Cinclus cinclus aquaticus* bleef tot 24 juli langs de Worm bij Kerkrade, Limburg.

Op 20 augustus werd hier een adulte gezien. Naar nu bekend is geworden heeft dit jaar bij Lelystad het tweede broedgeval van **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia* plaatsgevonden. Een vermoedelijke **Roodsterblauwborst** *L. svecica svecica* werd op 21 augustus gevangen in het Kromslootpark bij Almere (zelfs in de hand is de determinatie in het najaar vaak lastig). Deze zomer kende een opleving in het voorkomen van **Graszangers** *Cisticola juncidis*: van 11 tot 25 juli in de Mariapool, op 16 en 23 juli in de Groote Peel, Limburg, op 29 juli bij Middelburg, Zeeland, van 6 tot 28 augustus op de Tiendgorzen, Zuid-Holland, op 17 augustus bij Almere, op 18 en 30 augustus bij Westenschouwen, Zeeland, vanaf 21 augustus in de Westerbroekstermadepolder bij Foxhol, Groningen (de eerste voor deze provincie), op 22 augustus twee op het Paulinaschor, Zeeland, op 26 augustus in het Verdrongen Land van Saftinghe, Zeeland, op 30 augustus bij het Kennemermeer, Noord-Holland, en vanaf 31 augustus in het Bossche Broek, Noord-Brabant. Een zingende **Krekeltzanger** *Locustella fluviatilis* werd op 26 juli gemeld bij Taarlo, Drenthe. Van 1 tot 17 juli zong een **Orpheusspotvogel** *Hippolais polyglotta* bij Neerkant, Noord-Brabant. Op 13 juli werd een exemplaar gemeld in De Brand bij Udenhout, Noord-Brabant. Vanaf 2 augustus werden 17 **Waterrietzangers** *Acrocephalus paludicola* gemeld waaronder minstens 12 vangsten. Van 7 tot 10 juli liet een mannetje **Baardgrasmus** *Sylvia cantillans* zich zien in de Bleekersvallei op Texel. Niet minder dan 19 **Sperwergrasmussen** *S. nisoria* werden gemeld, waaronder 15 ringvangsten. Een zingende **Grauwe Fitis** *Phylloscopus trochiloides* werd op 31 augustus opgemerkt op de noordpunt van Texel. Tot 3 juli was de mogelijke **Iberische Tijftjaf** *P. ibericus* van Dokkumer Nieuwe Zijlen, Friesland, aanwezig. Een vroege **Klap-ekster** *Lanius excubitor* liet zich vanaf 4 augustus zien op de Strabrechtse Heide. In Hoek van Holland, Zuid-Holland, werden op 2 augustus vier pas uitgevlogen **Huiskraaien** *Corvus splendens* gezien. Een adulte **Roze Spreeuw** *Sturnus roseus* was op 28 juli aanwezig in Nieuwe Statenzijl, Groningen. Het gezinnetje **Roodmus** *Carpodacus erythrinus* dat tot 11 augustus verbleef bij Werkendam, Noord-Brabant, trok veel bekijks. Daarnaast werd een exemplaar gezien op 10 juli bij Wassenaar, Zuid-Holland, en op 30 augustus een juvéniele bij Katwijk aan Zee. Vanaf half augustus werden weer c 20 **Ortolanen** *Emberiza hortulana* opgemerkt. Een **Zwartkopgors** *E. melanocephala* werd op 20 juni dood gevonden bij het Amsterdamse Bos, Noord-Holland; nader onderzoek leerde dat het indien aanvaard het eerste vrouwtje voor Nederland betreft. Leuk om te melden zijn de zeker vijf territoria van **Grauwe Gors** *E. calandra* in het hamsterreservaat te Sibbe, Limburg.

Ruud M van Dongen, Taalstraat 162, 5261 BJ Vught, Nederland
Klaas Haas, Turkooisstraat 8, 9743 KZ Groningen, Nederland (klaas.haas@dutchbirding.nl)
Peter W W de Rouw, Schoolstraat 3-bis, 3581 PM Utrecht, Nederland

België

EENDEN TOT VALKEN **Krooneenden** *Netta rufina* waargenomen in Aalter, Oost-Vlaanderen (maximaal drie); op Blokkersdijk, Antwerpen (twee); in Brasschaat, Antwerpen (twee); in Genk, Limburg (maximaal vier); in Stuivekenskerke, West-Vlaanderen; en in Zingem, Oost-Vlaanderen. Er was een geslaagd broedgeval in Harchies-Hensies, Hainaut. **Roodhalsfuten** *Podiceps grisegena* werden gezien in Duffel-Rumst, Antwerpen (twee), Zeebrugge, West-Vlaanderen, en Zingem. Op 8 augustus vlogen drie **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus*, twee **Noordse Pijlstormvogels** *P. puffinus* en een **Vale Pijlstormvogel** *P. mauretanicus* langs De Panne, West-Vlaanderen. Een mannetje **Woudaap** *Ixobrychus minutus* bleef de hele periode bij de Abdij van 't Park in Heverlee, Vlaams-Brabant. Vanaf 9 juli was er één op de Bergelenput in Gullegem, West-Vlaanderen, en op 15 juli in het broek Denaeyer in Willebroek, Antwerpen. Een juveniele verbleef op 1 augustus in de Damvallei bij Heusden, Oost-Vlaanderen, en vanaf 13 augustus pleisterde een adult mannetje in De Gavers in Harelbeke, West-Vlaanderen. **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* werden gezien op 4 juli in Muizen, Antwerpen; op 13 juli in Heurne, Oost-Vlaanderen; op 27 juli in de Bourgoyen in Gent, Oost-Vlaanderen; en van 30 juli tot 27 augustus in Oudenaarde, Oost-Vlaanderen. Op 9 juli vloog een **Koereiger** *Bubulcus ibis* over het centrum van Knokke, West-Vlaanderen. Op 11 en 12 augustus

werd er één gezien op het Noordelijk Eiland van Wintam, Antwerpen. Een exemplaar op 13 augustus bij Zele, Oost-Vlaanderen, bleek geringd te zijn. Op 21 augustus was er een waarneming in Assenede, Oost-Vlaanderen, en op 27 augustus kwam er één slapen in Lissewege, West-Vlaanderen. Een mooie groep van zeven liet zich van 25 tot 27 augustus bekijken bij De Gavers in Harelbeke. Drie daarvan verschenen op 27 augustus in Woumen, West-Vlaanderen. Vanaf 30 augustus tot in september kwamen er maximaal vier slapen langs het Zeekanaal in Lissewege. Ook deze vogels maakten eerder wellicht deel uit van de groep van zeven. Slaapplaatstellingen van **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* leverden toch weer nieuwe recordaantallen op, met maximaal 43 in Het Zwin in Knokke op 21 augustus en 103 in Lissewege op 30 augustus. De grootste concentratie **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus* telde vier in Zonhoven, Limburg, op 20 en 31 augustus. In juli werden al 10 **Purperreigers** *Ardea purpurea* opgemerkt en in augustus volgden er nog eens 38, met als grootste groep acht over Haaltert, Oost-Vlaanderen, op 17 augustus. Vanaf 24 juli kwam de trek van **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* op gang met een piek tussen 10 en 12 augustus; in totaal werden er toen 40 gemeld. In Wallonië werden over de hele periode c 56 waargenomen. Op 25 juli volgde het startschot van de trek van **Ooievaars** *C. ciconia*. De grootste groep telde 'slechts' 26 en vele groepjes passeerden over het oosten van het land; in totaal werden er 433 gemeld.

441 Steltkluten / Black-winged Stilts *Himantopus himantopus*, juveniel, Uitkerke, West-Vlaanderen, 31 juli 2005
(Kris De Rouck)

442 Kleinste Jager / Long-tailed Jaeger *Stercorarius longicaudus*, Ronse, Oost-Vlaanderen, 28 augustus 2005
(Luc Verroken)

Een **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* werd op 10 juli ontdekt in de Achterhaven van Zeebrugge en bleef tot 28 juli; hij werd op 12 en 24 juli ook opgemerkt in de Uitkerkse Polders, West-Vlaanderen. Op 30 juli vloog een **Zwarte Wouw** *Milvus migrans* over Leignon, Namur; op 24 augustus werd er één gezien in Vielsalm, Luxembourg; en op 29 augustus trok er één over Neervelp, Vlaams-Brabant. **Rode Wouwen** *M. milvus* werden opgemerkt in Damme, West-Vlaanderen, op 23 juli en in Tienen, Vlaams-Brabant, op 18 augustus. In Wallonië werden er 92 getotaliseerd, waaronder een groep van 20 tot 30 in de Ourthevallei, Liège. Op 2 augustus werd een tweede-zomer mannetje **Steppiekiekendief** *Circus macrourus* goed gefotografeerd bij Velaine-sur-Sambre, Namur. Op 9 juli trok een mannetje van dezelfde leeftijd langs het Groot Schietveld in Brecht, Antwerpen. Op 1 augustus vloog hier een **Grauwe Kiekendief** *C. pygargus* over. Vanaf 13 augustus kwam de trek van deze soort echt op gang en er volgden in totaal 27 waarnemingen. **Visarenden** *Pandion haliaetus* verschenen vanaf 28 juli met in totaal c 87. Op 26 augustus werd een juveniele **Roodpootvalk** *Falco tinnunculus* waargenomen in Gedinne, Namur. Er vlogen **Smellekens** *F. columbarius* over het Grenspark in Essen, Antwerpen, op 20 augustus; over Oostmalle, Antwerpen, op 26 augustus; en over Nieuwpoort, West-Vlaanderen.

RALLEN TOT STERNS Er werden c 20 **Porseleinhoenders** *Porzana porzana* doorgegeven. Er waren succesvolle

broedgevallen van **Steltkluten** *Himantopus himantopus* in de Uitkerkse Polders en in De Putten in Kieldrecht, Oost-Vlaanderen (telkens drie jongen). Op 17 augustus pleisterde een familiegroepje van zes in Woumen. Er volgden nog waarnemingen in Frasnes-lez-Buissenal, Hainaut (twee op 20 juli); Klemsterke, West-Vlaanderen (23 juli); Knokke (drie op 31 juli); Reninge, West-Vlaanderen (twee op 8 juli); Stuivekenskerke; Werken, West-Vlaanderen (twee op 15 juli); en Zeebrugge (31 juli). Op 1 juli werd een **Griël** *Burhinus oedipnoides* gezien in Kallo-Melsele, Oost-Vlaanderen. De eerste vijf **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* stonden op 15 augustus bij Boneffe, Namur. Na 23 augustus volgden er nog 59 met de grootste concentratie van 20 in Boneffe op 27 augustus, en verder waarnemingen in Angre, Hainaut; Boekhoute, Oost-Vlaanderen; Boneffe; Brecht; Clermont, Namur; Gedinne, Namur; Genk, Limburg; Givry, Hainaut; Grimbergen, Vlaams-Brabant (drie); Maasmechelen, Limburg; Ramskapelle, West-Vlaanderen (twee); Relegem-Asse, Vlaams-Brabant; Vellereille-le-sec, Hainaut; en Verlaine, Liège (drie). Tussen 23 juli en 31 augustus werden 23 **Temmincks Strandlopers** *Calidris temminckii* gezien. Op 21 augustus werd een **Bonapartes Strandloper** *C. fuscicollis* gemeld in de Ilzermonding in Nieuwpoort en op 29 en 30 juli liet een adulte zich goed bekijken op de Puttenplas in Kieldrecht, Oost-Vlaanderen. **Gestreepte Strandlopers** *C. melanotos* foerageerden van 28 juli tot 6 augustus in Hollogne-sur-Geer, Liège; op 15 augustus op het Noordelijk Eiland in Wintam, Antwerpen; en op

28 en 29 augustus op de Grote Zandput in Mol, Antwerpen. Op 21 juli liet een **Breedbekstrandloper** *Limicola falcinellus* zich kortstondig bekijken in de Achterhaven van Zeebrugge en op 30 juli was daar een **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* aanwezig. Op 28 juli zwom een **Grauwe Franjepoot** *Phalaropus lobatus* in Het Zwin. Op het Zoete Water bij Oud-Heverlee, Vlaams-Brabant, foerageerde van 18 tot 21 augustus een juveniele en op 30 augustus werd er een gezien op de Viconiakleiputten in Stuivekenskerke. Op 23 augustus trok langs De Panne een **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus*. Zowel in juli als augustus werden geregeld kleine aantallen **Kleine Jagers** *S parasiticus* opgemerkt met maximaal 15 langs De Panne op 23 augustus. Een adulte van de lichte vorm vloog op 3 juli over de Leuvense Vaart in Boortmeerbeek, Vlaams-Brabant. Op 14 (een), 15 (een) en 23 (vier) augustus trokken in totaal zes **Kleinste Jagers** *S longicaudus* langs De Panne, en op 20 augustus twee over De Kuifeend, Antwerpen. Van 25 tot 30 augustus verbleef een juveniele bij Pecq, Hainaut, en op 29 augustus landde er één op de Grote Zandput bij Mol. Een adulte en twee juveniele **Vorkstaartmeeuwen** *Larus sabini* trokken op 23 augustus langs De Panne. Er werden in totaal zes **Pontische Meeuwen** *L cachinnans* gezien. Op 21 augustus vlogen een adulte en een juveniele **Reuzenster** *Sterna caspia* op uit het Groot Rietveld in Kallo-Melsele en op 31 augustus trok er één luid roepend over Het Zwin. Voor het eerst sinds meer dan 50 jaren vond in België een

443 Roze Spreeuw / Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, adult, Knokke, West-Vlaanderen, 9 juli 2005
(Patrick Beirens)

broedgeval plaats van **Witwangstern** *Chlidonias hybrida*. Een paar bracht drie jongen groot in het pas 'herstelde' natuurgebied Het Vinne in Zoutleeuw, Vlaams-Brabant. Op 21 juli werden de juveniele voor het eerst gezien en van 4 tot 17 augustus verplaatsten ze zich geregeld naar de bezinkingsputten van Tienen. De adulte waren toen al gevlogen. Op 24 augustus was er een waarneming van twee exemplaren op Blokkersdijk, Antwerpen, en op 28 en 30 augustus foerageerde er één in de Wijvenheide in Zonhoven. Op 3 juli vloog een adulte **Witvleugelstern** *C leucopterus* in zomerkleed boven de Viconiakleiputten in Stuivekenskerke. Juveniele verschenen op 18 augustus in Hollogne-sur-Geer en van 25 tot 31 augustus op de Verrebroekse Plassen, Oost-Vlaanderen.

BIJENETERS TOT GORZEN In het provinciaal domein Puyenbroeck in Wachtebeke, Oost-Vlaanderen, vonden ten minste twee maar waarschijnlijk drie geslaagde broedgevallen van **Bijeneters** *Merops apiaster* plaats (hier werden op 16 augustus 21 vogels geteld waaronder ten minste acht juveniele) en één paar bracht minstens één jong groot bij Oostakker in de Gentse Kanaalzone, Oost-Vlaanderen. Verder waren er tussen 3 juli en 7 augustus regelmatig waarnemingen in Lochristi, Oost-Vlaanderen (de Wachtebeekse vogels) en op 28 augustus was er een auditieve waarneming in Lede, Oost-Vlaanderen. **Hoppen** *Upupa epops* werden gezien in Boekhoute op 18 augustus (op trek); in

444 Roze Spreeuw / Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, adult, Knokke, West-Vlaanderen, 9 juli 2005
(Bart Heirweg)

Herenthout, Antwerpen, op 20 augustus; in Grendel, Luxembourg, op 29 augustus; en langsvliegend in Zuienkerke, West-Vlaanderen, op 30 augustus. Vanaf 12 augustus barstte de trek van **Draaihalzen** *Jynx torquilla* los, met vooral veel ringvangsten; het (onvolledige!) totaal staat op 72. De piek zou pas in september vallen. Op 27 juli pleisterde een juveniele **Duinpieper** *Anthus campestris* bij Koersel, Limburg, en een vroege trekker vloog reeds op 2 augustus over Lier-Anderstad, Antwerpen. Vanaf 16 augustus volgden er vrijwel dagelijks waarnemingen met een indrukwekkend totaal van 423! Maximaal vlogen er op 18 augustus zeven over Clermont. Diezelfde dag werd de eerste **Roodkeelpieper** *A. cervinus* gemeld in Ougrée, Liège. Vreemd was de waarneming van een roepende **Pestvogel** *Bombycilla garrulus* in Sterrebeek, Vlaams-Brabant, op 26 augustus. Het vermoeden is groot dat het om een ontsnapte kooivogel gaat. Op 16 augustus werd een **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia* waargenomen in Lier-Anderstad en op 19 augustus volgde een ringvangst in de Doornpanne in Koksijde, West-Vlaanderen. Op de gekende plaatsen (vooral langs de kust) bleven de vaste **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* op hun plek en hetzelfde geldt voor **Graszangers** *Cisticola juncidis*. Nieuwe plekken voor deze laatste waren het Mechels Broek in Mechelen, Antwerpen; de IJzermonding in Nieuwpoort; Dendermonde, Oost-Vlaanderen; het Noordelijk Eiland in Wintam; het Rhodesgoed in Zwevegem, West-Vlaanderen; en de Zwaanhoek in Zandvoorde, West-Vlaanderen. De periode was goed voor 39 **Snorren** *Locustella luscinioides*, waarbij het ringwerk voor het leeuwendeel zorgde. Er werden 17 ringvangsten van **Waterrietzangers** *Acrocephalus paludicola* doorgegeven waaronder één erg oostelijk in Malmedy, Liège, op 21 augustus. Veldwaarnemingen waren in Lier-Anderstad op 1 augustus, in de Viconia-kleiputten in Stuivekenskerke op 10 augustus, op het

Groot Schietveld in Brecht op 11 augustus en in de Achterhaven van Zeebrugge op 21 augustus (twee). In augustus werden 13 **Grote Karekieten** *A. arundinaceus* geringd waarvan negen in de provincie Antwerpen. Eerste-winter **Sperwergrasmussen** *Sylvia nisoria* werden geringd in Achel, Limburg, op 17 augustus; in Flône, Liège, op 26 augustus; in Wijchmaal, Limburg, op 29 augustus; en in Zulte, Oost-Vlaanderen, op 30 augustus. Een veldwaarneming vond plaats in Heist-Sashulle op 27 en 28 augustus. Op 24 augustus liet een **Grauwe Fitis** *Phylloscopus trochiloides* zich erg moeilijk zien in De Fonteintjes in Zeebrugge. Een juveniele **Buidelmees** *Remiz pendulinus* riep op 12 juli luid in Walem-Battenbroek, Antwerpen, en op 23 juli verbleef een klein groepje in Waremmes, Liège. Vanaf 11 augustus was er trek van juveniele **Grauwe Klauwieren** *Lanius collurio* met waarnemingen of vangsten in Brecht (12 augustus); Liedekerke, Vlaams-Brabant (12 augustus); Mechelen (30 augustus); Schulen, Limburg (21 en 29 augustus); St-Huybrechts-Hern, Limburg (15 augustus); Tienen (11 tot 16 augustus); en Wijchmaal (11 augustus). Het duurde lang maar op 6 juli werd dan toch de eerste twitchbare **Roze Spreeuw** *Sturnus roseus* voor België ontdekt en wel in het centrum van Knokke. Het betrof een adulte in zomerkleed die daar tot 11 juli aanwezig bleef. Op 24 juli zong kortstondig een **Roodmus** *Carpodacus erythrinus* in de Doornpanne in Koksijde. Vanaf 19 augustus werden op trek in totaal 19 **Ortolanen** *Emberiza hortulana* vastgesteld. Traditioneel scoorden het oosten van het land en de kuststrook weer het beste.

De hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen inspraken op de Natuurpunt-Vogellijn was hier onontbeerlijk. De Natuurpunt-Vogellijn is alleen vanuit België bereikbaar op het nummer 0900-00194 (EUR 0.45/min), de Natuurpunt-Inspreklijn is te bereiken op 0800-11194 (gratis). De Waalse gegevens werden in hoofdzaak geput uit de AVES-website.

Gerald Driessens, Pastoriestraat 16, 2500 Lier, België (gerald.driessens@pandora.be)

DB Actueel

Two new species of tapaculo Tapaculos Rhinocryptidae of the genus *Scytapopus* form a complex group of many taxa close in morphology but yet genetically often quite distinct. Plumage is not a reliable indicator for specific differences, which are better unraveled by genetic studies and studies of vocalizations. Currently, c 40 species are recognized, a number that may grow further when research continues. A new species of tapaculo was recently described (Cuervo, A M, Cadena, C D, Krabbe, N & Renjifo, L M 2005. *Scytapopus stilesi*, a new species of tapaculo (Rhinocryptidae) from the Cordillera Central of Colombia. Auk 122: 445-463). The description is based on a series of eight specimens taken in 2002 and comparative analyses of vocalizations, mitochondrial DNA

sequences and distribution. Both the vernacular and scientific name, **Stiles's Tapaculo** *Scytapopus stilesi*, honour F Gary Stiles, an ornithologist who has played a prominent role in the research on Neotropical birds in the last three decades. Stiles's Tapaculo is endemic to Colombia. It ranges in the northern half of the Cordillera Central of the Colombian Andes in the departments of Antioquia, Caldas and Risaralda, in cloud forests between 1420 and 2130 m above sea level. It was found at 21 sites on both slopes of the Cordillera Central. The song, calls and female song of the new species differ distinctly from those of all other known *Scytapopus* taxa. Phylogenetic analyses based on sequences of the cytochrome-*b* gene strongly suggest affinities with Ecuadorean Tapacula *S. robbinsi* of

south-western Ecuador (first described in 1997) and with two as-yet-undescribed tapaculos from the Colombian Andes. Stiles's Tapaculo coexists locally with – but ecologically segregated – from Northern White-crowned *S atratus*, Blackish *S latrans* and Sillmann's Tapaculo *S spillmanni*. The mid-elevation premontane wet forests to which the new species is restricted have been subject to severe deforestation and fragmentation. The species is, however, relatively common in continuous mature-forest remnants, large primary-forest fragments, riparian forests and tall secondary-forest patches. The researchers employed a geographic information system (GIS) approach to model the potential distribution of the new species and assess its conservation status under the criteria of the International Union for the Conservation of Nature (IUCN). Stiles's Tapaculo does not qualify as 'threatened' according to these criteria but it should be regarded as 'near-threatened'. The new species coexists with numerous threatened bird species that are in need of more effective conservation.

Partially the same group of authors was involved in describing yet another tapaculo, **Upper Magdalena Tapaculo** *Scytalopus rodriguezi*, from the upper Magdalena valley, at 2200 m above sea level on the eastern slope of the Cordillera Central, Colombia (Krabbe, N, Salaman, P, Cortés, A, Quevedo, A, Ortega, L A & Cadena, C D 2005. A new species of *Scytalopus* tapaculo from the upper Magdalena Valley, Colombia. Bull Br Ornithol Club 125: 93-108). It is named after José Vicente Rodríguez Mahecha, a well-known Colombian ornithologist. The new species appeared to have already been heard and tape-recorded in the 1980s close to the type locality (Finca Merenberg). Although the song was quite unlike any other known tapaculo song, it was considered possible that it belonged to White-crowned Tapaculo *S atratus confusus* of which the vocalizations were unknown at the time. Because of the political instability in the region, it was too dangerous to do field work there and it was not until 2002 that recordings of vocalizations of *S atratus confusus* became available. These were very different from those of the Finca Merenberg birds, making it likely that the latter involved an undescribed new taxon. Finally, the Finca Merenberg area was visited in 2003, and three specimens (males) were taken of which vocalizations were first tape-recorded. Additional recordings of five or six males were obtained at Finca Merenberg and a nearby site. These are the only two locations of the species known so far.

As was to be expected, the plumage of the new species is very similar to that of other *Scytalopus* but the song and call are very distinctive. Tissue of the new species was used in an analysis of mt-DNA sequences as part of a broader research into the phylogeny of *Scytalopus* by the same group of researchers, the results of which are to be published later. One of the results was that *S rodriguezi* appears to be a rather old taxon within the group. ENNO B EBELS & ANDRÉ J VAN LOON

New species of antshrike In connection with the development of a management plan for the Parque Nacional da Serra do Divisor, Acre, western Brazil, an 18-day avifaunal inventory was held in July 1996 in the northern part of the park. During this survey, a striking new *Thamnophilus* antshrike was discovered in one of the easternmost mountain ridges of the Serra do Divisor and it was recently described as **Acre Antshrike** *Thamnophilus divisorius* (Whitney, B M, Oren, D C & Brumfield, R T 2004. A new species of *Thamnophilus* antshrike (Aves: Thamnophilidae) from the Serra do Divisor, Acre, Brazil. Auk 121: 1031-1039).

Although the new species is only known from its type locality, it is expected to occur also in other similar mountain ridges of the so-called 'Acre Arch uplands'. This is all within the Parque Nacional da Serra do Divisor, which is considered as one of the most biologically diverse areas of the world. Several initiatives are being carried out to increase the level of protection of this region, such as relocating resident families to places outside the boundaries of the park, building monitoring stations which will be run by local people, and the implementation of the management plan, including the development of some ecotourism. Because of these initiatives, the authors are optimistic about the future survival of the region's extraordinary biodiversity and, therefore, of the new species. ANDRÉ J VAN LOON

Broedende Bijeneters in Solleveld Op 29 mei 2005 zag Danny Laponder tijdens het inventariseren van broedvogels vier Bijeneters *Merops apiaster* in het gebied Solleveld op de grens van Den Haag en Monster, Zuid-Holland. De vogels vlogen vrij snel weg op grote hoogte maar aangezien DL copulatie had waargenomen werd toch een zoekactie gestart. Enkele 100-en meters ten noorden van de eerste waarnemingsplek vond Rinse van der Vliet zes exemplaren terug. Bij twee leek duidelijk sprake van paarvorming; de andere twee gedroegen zich aanvankelijk vrij solitair. De terreinbeheerder, Duinwaterbedrijf Zuid-Holland (DZH), was in het Monsterse deel van Solleveld bezig met graafwerkzaamheden voor nieuwe spoelplassen, waarbij er enkele voor Bijeneters geschikte broedwanden waren ontstaan. De leden van Vogelwerkgroep Solleveld waren hierdoor extra alert. Om zowel de vogels als de verstandhouding met de terreinbeheerder (Solleveld is alleen toegankelijk voor vergunninghouders) niet te verstoren werd besloten de aanwezigheid van de Bijeneters stil te houden. In de dagen die volgden werden door twee paren holen gegraven en werd vervolgens tot broeden overgegaan. Tot verrassing van de waarnemers volgde ook het derde paar vrij snel het 'goede' voorbeeld. De ontwikkelingen en het gedrag van de vogels werden vanaf begin juni gedurende bijna drie maanden vrijwel dagelijks op gepaste afstand door leden van vogelwerkgroep gevolgd. Hierbij werd c 250 uur aan gegevens verzameld die voor publicatie in Limosa worden uitgewerkt. Het geheim houden bleek toch lastiger dan gedacht en het nieuws werd geleidelijk via het mondelinge netwerk verspreid. Zo kwamen

er toch vogelaars zonder vergunning kijken in het terrein, wat tot enige frictie tussen de vogelwerkgroep en DZH leidde. Uiteindelijk verschenen er zelfs berichtjes achtereenvolgens in De Telegraaf van 18 juli, Birding World en de rubriek WP Reports in Dutch Birding. Dit alles leidde gelukkig niet tot een echte stroom van waarnemers.

Op 9 augustus werd voor het eerst met zekerheid vastgesteld dat een jong uitvloog. Uiteindelijk zouden er c 11 uitvliegen, al kon het exacte aantal niet worden vastgesteld omdat uitgevlogen jongen zich soms weer bij de nog niet uitgevlogen jongen in de holen voegden. Eén juveniel werd verzwakt opgeraapt en overgebracht naar Vogelasiel De Wulp in Den Haag. De vogel bleek een gebroken vleugel te hebben en zat onder de luizen. Ondanks dat hij goed at en fel reageerde op mensen overleed hij een week later. (Deze vogel is overgedragen aan Naturalis, Leiden, Zuid-Holland.) Na het uitvliegen van de jongen verplaatsten de vogels zich over een steeds groter gebied en werd de broedplek steeds minder bezocht. Bij inspectie van de wanden bleken er 13 gaten aanwezig met een diameter van c 8 cm. Drie gaten waren zo diep dat de achterwand niet zichtbaar was. In één van de holen bevond zich een niet uitgekomen ei. Om belangstellende vogelaars tegemoet te komen werd op 20 augustus een zeer natte maar succesvolle excursie georganiseerd, waarbij negen exemplaren (zes adulte en drie juveniele) werden waargenomen. De laatste waarneming (van vijf) dateert van 23 augustus. De vogels werden in deze periode ook regelmatig op het grondgebied van Den Haag gezien en konden – zij het van grote afstand – nu en dan worden bekeken vanaf het openbare fietspad dat door de duinen bij Monster loopt.

Dit betreft het vijfde succesvolle broedgeval voor Nederland na gevallen in Heythuysen, Limburg (1964: één paar, twee jongen), Terschelling, Friesland (1965: drie paren, minimaal 12 jongen), Den Hoorn, Texel, Noord-Holland (1983: één paar, vijf jongen, waarvan vier overleden voor uitvliegen) en Marnewaard, Lauwersmeer, Groningen (2002: drie paren, vier uitgevlogen jongen, alle van hetzelfde paar). Daarnaast waren er recentelijk onsuccesvolle broedpogingen in Harkstede, Groningen (2001: twee paren), en Bergen aan Zee, Noord-Holland (2002: drie paren). ROB BERKELDER, JACCO DUINDAM, DANNY LAPONDER, TON VAN SCHIE & VINCENT VAN DER SPEK

BREEDING EUROPEAN BEE-EATERS In the summer of 2005, three pairs of European Bee-eater *Merops apiaster* bred near Monster, Zuid-Holland, the Netherlands. The small colony was situated in a restricted area and the presence was kept quiet as long as possible. They produced c 11 fledglings. One of the juveniles was taken into care with a broken wing but died shortly after. This was the fifth successful breeding record for the Netherlands. Previous ones were in 1964 (one pair, two fledglings), 1965 (three pairs, at least 12 fledglings), 1983 (one pair, one fledglings (and four young dead)) and 2002 (three pairs, four fledglings from one

pair). In recent years, there were also unsuccessful attempts in 2001 (two pairs) and 2002 (three pairs).

Roodkeelstrandloper en Grijze Strandloper in Wagejot Het Wagejot aan de oostkant van Texel, Noord-Holland, is een bekende binnendijkse plek om – vooral in de zomermaanden – steltlopers te bekijken. Bij hoogwater zijn hier vaak veel 'steltjes' aanwezig terwijl ze bij laagwater buitendijks op het wad foerageren. De afgelopen jaren zijn er verschillende zeldzame of schaarse exemplaren gezien. In juli-augustus 2005 werden daar twee zeer zeldzame aan toegevoegd. De eerste betrof een adulte Roodkeelstrandloper *Calidris ruficollis* die op zondag 24 juli werd ontdekt door Arend Wassink. Hij zag de vogel rond 10:30 en constateerde vrij snel dat het deze soort moest zijn, met name op basis van de bruinrode tekening op de bovenborst waarin de donkere vlekjes op de keel niet doorliepen. Het nieuws werd verspreid via semafoons en via de Dutch Birding-vogellijn. Enkele vogelaars van het eiland of het nabije vasteland waren snel ter plaatse maar ook vele vogelaars elders op het vasteland maakten zich op voor de overtocht naar het eiland. Twee bootladingen (de oversteken van 12:35 en 13:35) brachten c 40 waarnemers naar de plek die konden genieten van een fraaie show waarbij de Roodkeelstrandloper op nog geen 10 m van de waarnemers langs de berm van de weg foerageerde. Om 15:00, net voordat de mensen van de boot van 14:35 arriveerden, vloog de vogel op en verdween over de dijk naar het wad. Zoektochten leverden daarna niets meer op.

Het betreft het vijfde geval voor Nederland. Bij alle vijf ging het om vogels die minder dan een dag en soms maar enkele uren aanwezig waren. Het blijft daardoor voor twitchers een moeilijke soort, hoewel drie van de vijf min of meer twitchbaar waren. De eerdere gevallen waren op 29 mei 1987 in de Lauwersmeer, Groningen; op 25 juli 1996 in de Mokbaai op Texel (eveneens ontdekt door AW); op 4 juli 1998 in Oud-Beijerland, Zuid-Holland; en op 7 juli 2004 op de Slikken van de Heen, Zuid-Holland. In alle gevallen ging het om adulte vogels in zomerkleed. De herkenning in andere kleden is een stuk gecompliceerder; het enige geval in Europa van een juveniele vogel betreft dan ook niet toevallig een vondst, op Fair Isle, Shetland, Schotland, op 31 augustus 1994.

Op zondag 21 augustus zag Vincent Stork in het Wagejot een grijze strandloper met een opvallende donkere mantel die hij evenwel als Kleine Strandloper *C. minula* determineerde. Daar kon AW (die naar de plek was gekomen op zoek naar een gemelde Witvleugelstern *Chlidonias leucopterus*) het niet mee eens zijn – hij determineerde hem als adulte Grijze Strandloper *C. pusilla*. Andere vogelaars werden gewaarschuwd. Vanwege het huwelijk met bijbehorende festiviteiten de voorgaande dag van Bas van den Boogaard was er een flinke delegatie ervaren vogelaars op het eiland en zij konden AW's determinatie ondersteunen. Het nieuws werd om 11:00 eerst voorzichtig ('vrij zeker') en om 12:00 definitief verspreid. Om 14:00 arriveerden de eerste vogelaars van het vasteland

445 Grijze Strandloper / Semipalmated Sandpiper *Calidris pusilla*, adult, met Kieviten / Northern Lapwings *Vanellus vanellus*, Wagejot, Texel, Noord-Holland, 21 augustus 2005 (René Pop)

446 Roodkeelstrandloper / Red-necked Stint *Calidris ruficollis*, adult, met Bonte Strandloper / Dunlin *C alpina*, adult, Wagejot, Texel, Noord-Holland, 24 juli 2005 (René Pop)

en de 'bootladingen' daarna waren ook succesvol. De verwachting was dat ook deze vogel bij laagwater zou wegvliegen; dat gebeurde ook – maar pas om 17:00. Toen hadden zeker 50 mensen de vogel gezien. De volgende dag herhaalde dit patroon zich. Na twee dagen afwezigheid werd de Grijze Strandloper op 25 en 26 augustus wederom enkele uren ter plekke gezien en konden nog enkele 10-tallen vogelaars hem observeren. De determinatie was voornamelijk gebaseerd op de zeer donkere schouderveren met duidelijk zichtbaar licht centrum (waarmee een grijze Kleine Strandloper *C minuta* kon worden uitgesloten), de grijze borstband, het ontbreken van handpenprojectie, de grijze tertials, de aanwezigheid van enkele 'pijlpuntjes' op de rechterflank, de verdikte punt aan de snavel, de aanwezigheid van een achtereen (waarmee Drieteenstrandloper *C alba* kon worden uitgesloten) en – jawel – kleine webjes tussen de tenen. Hoewel de Grijze Strandloper lang niet zo dichtbij kwam als de Roodkeelstrandloper waren de webjes met enig geduld en wat geluk toch te zien en ze konden ook op video worden vastgelegd.

Het betreft het zevende geval. Eerdere gevallen waren op 12-13 juni 1989 langs de Oostvaardersdijk, Flevoland; op 18-19 juli 1996 bij de Lepelaarsplassen, Flevoland; op 16 juli 1997 in het Wagejot (ontdekt door AW); op 16 en 23-26 juli 1997 bij de Lepelaarsplassen; op 3 augustus 1997 bij Den Helder, Noord-Holland (wederom ontdekt door AW); en op 8-17 augustus 1998 in de Ezumakeeg, Friesland. Van deze zes zijn er maar twee (goed) gefotografeerd. Na de opmerkelijke reeks gevallen in 1996-98 viel het stil en bleken verschillende meldingen van 'Grijze Strandlopers' betrekking te hebben op grijze Kleine Strandlopers of soms op een Drieteenstrandloper. De vogel van 2005 is de eerste die uitgebreid op foto en video kon worden vastgelegd. ENNO B EBELS

447 Waarschijnlijke Oosterse Gekraagde Roodstaart / probable Ehrenberg's Redstart *Phoenicurus phoenicurus samamiscus*, Levensvreugd, Texel, Noord-Holland, 10 september 2005 (Arnoud B van den Berg)

RED-NECKED STINT AND SEMIPALMATED SANDPIPER On 24 July 2005, an adult Red-necked Stint *Calidris ruficollis* was observed for c 4 h at Wagejot, Texel, Noord-Holland, the Netherlands. It was seen by c 40 birders and constitutes the fifth record; previous records (all one-day birds) were in May 1987, July 1996, July 1998 and July 2004. On 21-22 and 25-26 August 2005, an adult Semipalmated Sandpiper *C pusilla* was seen at the same site by many birders. This constitutes the seventh record; previous records were in June 1989, July 1996, July 1997 (2), August 1997 and August 1998; only two of these were well photographed.

Waarschijnlijke Oosterse Gekraagde Roodstaart op Texel Op zaterdag 10 september 2005 bleek er sprake te zijn van een 'fall' van zangvogels op Texel, Noord-Holland. Blijkbaar waren ze op de trek door de regenachtige nacht naar de grond gebracht. In de singels bij de huisjes van Levensvreugd aan de Vuurtorenweg op de noordpunt zag Arend Wassink talloze Gekraagde Roodstaarten *Phoenicurus phoenicurus*, Grasmussen *Sylvia communis*, Tuinfluiters *S borin*, Fitissen *Phylloscopus trochilus*, Bonte Vliegenvangers *Ficedula hypoleuca* en enkele Grauwe Vliegenvangers *Muscicapa striata*. Een van de Gekraagde Roodstaarten leek op een adult mannetje vanwege de zwarte keel en de brede witte voorhoofdsband en vertoonde een vrij opvallende witte vleugelvlek op de overgang van de tertials en armpennen. AW was zich bewust dat dit hét kenmerk is van Oosterse Gekraagde Roodstaart *P p samamiscus* en bestudeerde de vogel zorgvuldig. Ronald van Dijk werd gevraagd om foto's te maken en om 11:45 werd de waarneming verspreid via het semafooncircuit en de Dutch Birding-vogellijn. De reacties op het vasteland waren nogal lauw, omdat over de herkenning van dit taxon niet veel beschreven is en omdat het 'maar' om een ondersoort gaat. Daarnaast was er bij de eerste melding verwarring over het kleed (de indruk werd gewekt dat het om een vrouwtje ging); om 13:00 werd dat hersteld en werd de melding als 'mannetje, vrij zeker' doorgegeven. Dat was voor in totaal c 30 vogelaars voldoende stimulans om de boot te nemen. De eersten die overstaken moesten wat geduld hebben maar tussen c 16:15 en 17:15 liet de roodstaart zich regelmatig maar wel steeds kort en op flinke afstand zien, soms samen met een gewoon mannetje Gekraagde. Onder anderen Arnoud van den Berg slaagde er ondanks de afstand in om een aantal voor de determinatie cruciale foto's te maken. Daardoor bleek de aanvankelijke veronderstelling dat het een adulte vogel betrof onjuist en kon hij op grond van de geelachtige snavelbasis en het ruicontrast in de grote dekveren als eerste-winter worden gedetermineerd. De volgende dag was de vogel verdwenen.

De vermelding op de Dutch Birding-site met een paar zeer matige foto's van Enno Ebels leverde hem de avond na de waarneming al een e-mail op van Brian Small, die als lid van de Britse dwaalgastencommissie (BBRC) bezig was om de criteria voor herkenning van *samamiscus* te onderzoeken. Laatstgenoemde gaf aan dat er behalve de witte vleugelvlek (waardoor adulte

mannetjes gemakkelijk zijn te herkennen) meer kenmerken zijn die ook de determinatie van onvolwassen exemplaren mogelijk maken. Bij een eerste-winter mannetje is de vleugelvlak veel minder opvallend dan bij adulte en beperkt tot witte of vuilwitte randen aan de buitenste tertials en binnenste armpennen. Daar staat tegenover dat een eerste-winter *samamiscus* in september verder is gesleten dan een eerste-winter van de nominaatondersoort. Daardoor ziet een eerste-winter *samamiscus* er in september gemiddeld meer uit als een adulte, met onder meer een witter voorhoofd, zwartere keel en grijzere bovenkop en mantel. De grote dekveren hebben overwegend grijze randen met alleen aan de top bruin (bij de nominaat is de hele rand bruin). Deze kenmerken komen overeen met de vogel van Texel. Indien aanvaard, betreft deze waarneming het eerste geval voor Nederland.

Samamiscus broedt op de Krim en in de Kaukasus, in het Midden-Oosten en oostelijk tot in Centraal-Azië

en overwintert in Oost-Afrika. In West-Europa zijn (naast diverse meldingen) slechts enkele goed gedocumenteerde gevallen bekend, onder andere in Duitsland (Helgoland, Schleswig-Holstein) en Brittannië (Shetland, Schotland). AREND WASSINK & ENNO B EBELS

PROBABLE EHRENBERG'S REDSTART On 10 September 2005, a probable Ehrenberg's Redstart *Phoenicurus phoenicurus samamiscus* was observed on Texel, Noord-Holland, the Netherlands. It was seen by c 30 birders. Oosterse Gekraagde Roodstaart Compared with nominate Common Redstart *P p phoenicurus*, the bird, a first-winter male, showed a narrow but distinctive whitish wing panel (on outer tertials and inner secondaries), a more advanced adult-like plumage with, eg, blacker throat and greyer head and upperparts, and largely grey fringes to the greater coverts. If accepted, it will be the first for the Netherlands.

DBA-nieuws

Programma Dutch Birding-vogelweek 2005 op Texel

De lezingen tijdens de Dutch Birding-vogelweek op Texel, Noord-Holland, vinden ook dit jaar weer plaats in het Eierlandse Huis in De Cocksdorp. De avonden (van zaterdag 1 oktober tot en met donderdag 6 oktober 2005) beginnen om 20:00 en de entree is voor iedere belangstellende gratis. Het **programma** ziet er als volgt uit:

zaterdag 1 oktober: Vogels van Happy Island, China, door Bas van den Boogaard

zondag 2 oktober: Holarctic twitching door Max Berlijn

maandag 3 oktober: Vogels van Scandinavië door Eduard Opperman

dinsdag 4 oktober: Mystery bird-competitie door Rob van Bemmelen en Dick Groenendijk

woensdag 5 oktober: Vogels van India door Laurens Steijn

donderdag 6 oktober: Big Day van 06:00 tot 18:00; 's avonds prijsuitreiking door Swarovski aan het winnende team van de Big Day en indien mogelijk de prijsuitreiking door Swarovski aan de ontdekker van de 'Soort van de Week'. Swarovski geeft uitleg over vogelbeschermingsprojecten wereldwijd en verzorgt deze avond tevens een lezing over digiscoping.

Het DBA-hoofdkwartier bevindt zich overdag in de eetgelegenheden van camping **De Robbenjager**, de bekende vogelplek op de noordpunt van het eiland. Hier staat het waarnemingsbord en zijn internetfacili-

teiten. De Robbenjager serveert gedurende de vogelweek onder meer sympathiek geprijsde koffie met appelgebak met extra likeurtje. In ieder geval op zaterdag en op donderdag richt **Swarovski** hier een stand in. Swarovski stelt voor de ontdekker van de 'Soort van de Week' als prijs een Swarovski SLN 10x42 WB verrekijker beschikbaar. De reglementen zijn op zaterdag 1 oktober beschikbaar in De Robbenjager. De organisatie zal om tot haar oordeel te komen onder meer te rade gaan bij de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) en behoudt zich het recht voor de prijs alleen in evidente gevallen uit te reiken! Alle leden van het winnende Big Day team (maximaal vier deelnemers per team) kunnen op donderdag een Swarovski-rugzak 'type Shetland' als prijs verwachten. Voor de nummers 1 en 2 van de mystery bird-competitie op dinsdagavond heeft het Spaanse **Lynx Edicions** de boeken *Threatened birds of the world* en deel 10 van het *Handbook of the birds of the world* ter beschikking gesteld.

Voor een eventueel bijgewerkt programma en het laatste nieuws: zie de website www.dutchbirding.nl of bel de Dutch Birding-vogellijn (0900-BIRDING, EUR 0.35/min). Voor informatie, vragen en aanmeldingen kan men contact opnemen met Marc Plomp (0348-433730 of 06-54657040) en Gijsbert van der Bent (071-4024547 of 06-23532750). Marc Plomp en Vietze Janse (06-10973244) zijn namens de DBA de hele week op Texel aanwezig. GIJSBERT VAN DER BENT